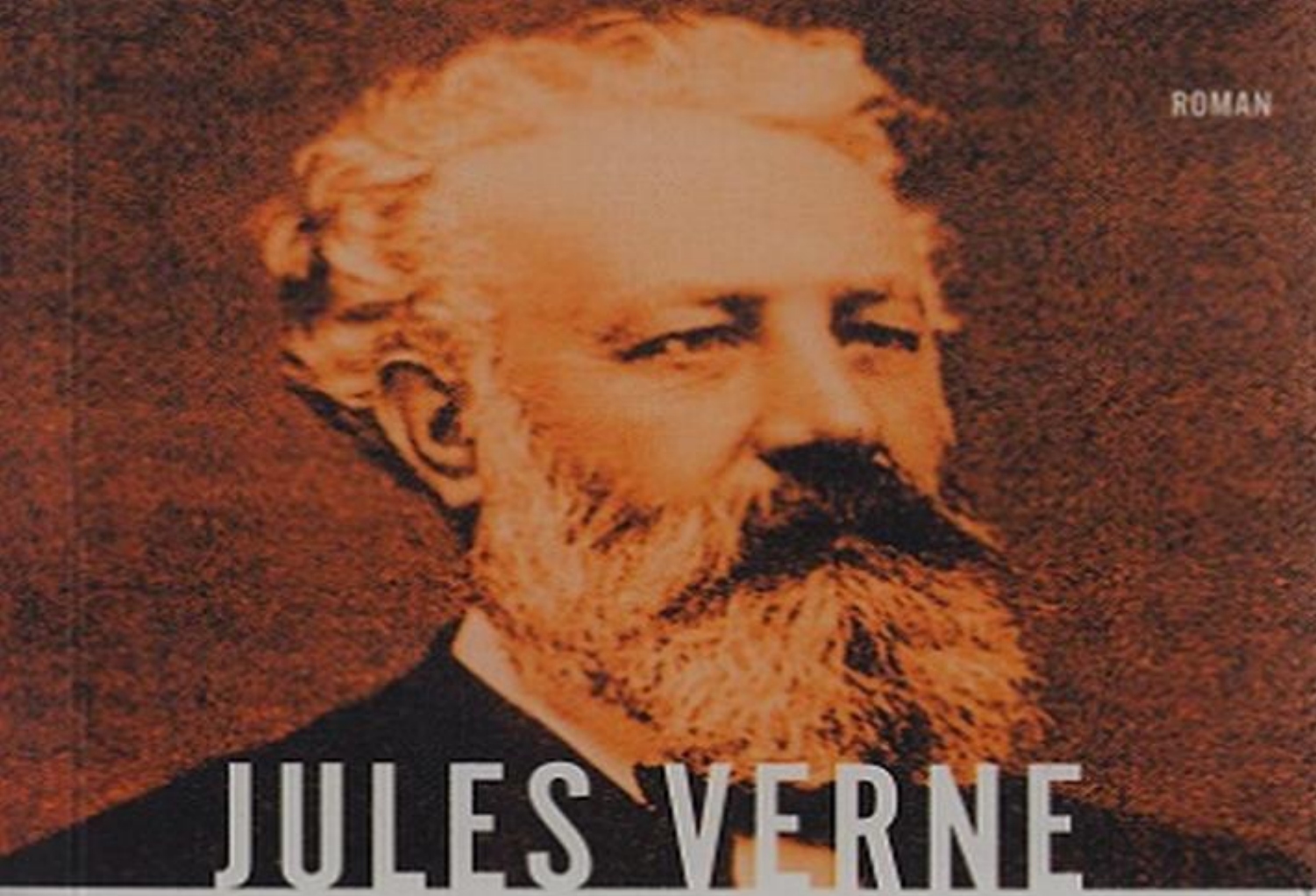

ROMAN

JULES VERNE

Ne Altı Var Ne Üstü

2. BASIM

İthaki

Ne Altı Var Ne Üstü

Jules Verne

İthaki Yayınları (2002)

Derecelendirme: ★★★★★

Etiketler: Klasik, Macera, Bilim Kurgu, Roman

Daha önce Dünya'dan gönderdikleri gülle ile Ay'ın çevresini dolaşan Gun Club'ın gözüpek topcuları bu kez de Kuzey kutbunu açık artırma ile satışa çıkartıyor. Bu girişimin hedefinin kutup bölgesindeki zengin taşkömürü yataklarının işletilmesi olduğu anlaşılınca bu kez akıllara, Kuzey kutbuna nasıl ulaşılacağı sorusu geliyor. Her konuda olduğu gibi topçuların buna da verecekleri pratik bir yanıtları vardır. Kutba ulaşmak yerine kutbu ayaklarının dibine getirmek. Şiddetli bir sarsıntının etkisiyle Dünya'nın eksenini yörünge düzlemine dik hale getirerek yeryüzünde önemli altüst oluşlar yaratmayı planlayan bu emekli topçular, bu değişikliğin olumlu sonuçlarını ön plana çıkartarak dünya sakinlerini ikna etmeye çalışıyorlar

SELCOEPUB

Jules Verne
Ne Altı Var Ne Üstü

Özgün Adı: *Şans dessus dessous*

İthaki Yayınları - 149
Edebiyat - 138
2. Baskı Temmuz 2009, İstanbul
e-Kitap:SA**, Ağustos 2014, V1

© Türkçe Çeviri: Volkan Yalçıntoklu, 2002
© İthaki, 2002

Yayıncının yazılı izni olmaksızın herhangi bir alıntı yapılamaz.

Yayına Hazırlayan: Şule Cepcepoğlu Koçak
Sanat Yönetmeni: Murat Özgül
Redaksiyon: Alev Özgüner
Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: Yeşim Ercan Aydın

Kapak, İç Baskı: İdil Matbaacılık
Emintaş Kazım Dinçol Sanayi Sitesi No: 81/19 Topkapı-İstanbul
Tel: (0212) 674 66 78

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin yan kurulurudur. Mühürdar Cad. İlter Ertüzün Sok. 4/6 34710 Kadıköy İstanbul
Tel: (0216) 330 93 08 - 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
ithaki@ithaki.com.tr - www.ithaki.com.tr - www.ilknokta.com

Jules Verne

NE ALTI VAR NE ÜSTÜ

Çeviren
VOLKAN YALÇINTOKLU

1- *Doktor Ox'un Deneyi* - Çeviren: Alev Özgüner Kardaş
2- *Madenin Esrarı* - Çeviren: Kerem Eksen
3- *Dünya'dan Ay'a* - Çeviren: Z. Zühre İlkgelen
4- *Karpatlar Şatosu* - Çeviren: Işık Ergüden
5- Ay'ın *Çevresinde Seyahat* - Çeviren: Aysen Altınel
6- *Dünya'nın Merkezine Seyahat* - Çeviren: Mehveş Omay
7- *Kaptan Grant'in Çocukları 1. Cilt* - Çeviren: Işık Ergüden
8- *Dünyanın Ucundaki Fener* - Çeviren: Alev Özgüner Kardaş
9- *Kaptan Grant'in Çocukları 2. Cilt* - Çeviren: Işık Ergüden
10- *Altın Volkanı* - Çeviren: İdil Gürbüz
11- *Wilhelm Storitz'in Sırrı* - Çeviren: Pınar Güzeiyürek
12- *Kaptan Grant'in Çocukları 3. Cilt* - Çeviren: Işık Ergüden
13- *Balonla Beş Hafta* - Çeviren: Feridun Aksın
14- *Zacharius Usta ve Olağanüstü Öyküler* - Çeviren: Elif Gökteke
15- *İnatçı Keraban 1. Cilt* - Çeviren: Nihan Özyıldırım
16- *İnatçı Keraban 2. Cilt* - Çeviren: Nihan Özyıldırım
17- *Denizler Altında 20 Bin Fersah 1. Cilt* - Çeviren: Mehveş Sorkun
18- Ne *Altı Var Ne Üstü* - Çeviren: Volkan Yalçıntoklu

Jules Verne Kitaplığı; Jules Verne
kitaplarını yıllar önce
Türkçeye kazandırmış olan
A. İhsan Tokgöz'e ithaf edilmiştir.

* ***A. İhsan Tokgöz:*** *Türk yazar, yayıncı ve siyaset adamı. Jules Verne'in romanlarını Türkçe'ye ilk çeviren kişidir. 1890 yılında Âlem Basımevi'ni kurdu ve Edebiyat-ı Cedide akımının yayın organı olan Servet-i Fünun Dergisi'ni yayımlamaya başladı. İkinci Meşrutiyetten Birinci Dünya Savaşı sonlarına değin Yüksek Ticaret Mektebi'nde coğrafya öğretmenliği yaptı. 1919'da Avrupa'ya giderek Heyet-i Temsiliye'nin amaç ve fikirlerini batı kamuoyuna duyurmaya çalıştı. Lozan Barış Konferansı sırasında da Türk Basın Bürosunun yöneticiliğini yaptı. 1931'de Ordu milletvekili olarak girdiği TBMM'de yasama görevini ölümüne değin sürdürdü. Başlıca yapıtları: Altı Hafta Nil'de Seyahat, Avrupa'da Ne Gördüm, Tuna'da Bir Hafta, Tirol Cephesinde Ateş Hattında, Matbuat Hatıralarım.*

1

"NORTH POLAR PRACTICAL ASSOCIATION " İKİ DÜNYANIN BİLGİSİNE SUNULMAK ÜZERE BİR BİLDİRİ YAYIMLIYOR

"Demek oluyor ki Bay Maston, bir kadının matematikte ya da deneysel bilimlerde asla başarılı olamayacağını, ileri sürüyorsunuz!" "Üzülerek Bayan Scorbitt, ama buna mecburum," diye yanıtladı J.-T. Maston. "Özellikle Rusya'da birkaç değerli matematikçi olduğunu kabul ediyorum. Ancak beyin yapısı dikkate alındığında, bir kadının hiçbir zaman Arşimed'in ve Newton'un düzeyine ulaşması beklenemez!"

"Oh! Bay Maston, buna cinsiyetimiz adına karşı çıkmama izin verin..."

"Cinsiyetiniz ne kadar çekiciyse de Bayan Scorbitt, kendini bilimsel çalışmalara adamaktan o kadar uzaktır!"

"Yani Bay Maston, size göre düşen elmayı gören hiçbir kadın, 17. yüzyılın sonunda ünlü İngiliz bilginin yaptığı gibi evrensel çekim yasalarını bulamaz!"

"Elmayı düşerken gören bir kadının, Bayan Scorbitt, aklına gelecek tek şey, tıpkı Havva anamızın yaptığı gibi onu yemektir!"

"Şunu iyi anlıyorum ki, bizim üst düzey soyutlamalar yapmaya uygun olmadığımıza inanıyorsunuz..."

"Uygun olmadığınıza?.. Hayır, Bayan Scorbitt! Yine de şunu belirtmek isterim ki, yeryüzünde insanların ve doğal olarak

kadınların görülmeye başladığı günden beri, bilim alanında, Aristoteles'in, Eukleides'in, Kepler'in, Laplace'ınkilere eşdeğer bir buluşu borçlu olduğumuz bir kadın beynine rastlamak mümkün olmamıştır."

"Geçmişte yapmamış olmamız, gelecekte de yapamayacağımızın göstergesi olabilir mi?"

"Hımm! Binlerce yıldır yapılamamış olan, kuşkusuz ki hiçbir zaman yapılamayacaktır."

"O halde şunu kabul etmemiz gerekir ki Bay Maston, gerçekten de bu işler için uygun değiliz..."

"İyi yürekli olmaya uygunsunuz ama!" diye yanıtladı. J.-T. Maston.

Bunu, kafası x'lerle dolu bir bilginin inceliğiyle söylemişti. Zaten Bayan Scorbitt de bununla yetinmeye razıydı.

"Tamam! Bay Maston," diye devam etti Bayan Scorbitt, "bu dünyada herkes kendine düşeni yapmalı. Siz muhteşem bir hesapçı olmaya devam edin. Kendinizi, dostlarınızla birlikte hayatınızı adadığınız bu olağanüstü girişimin problemlerini çözmeye verin! Ben de olmam gerektiği gibi 'iyi bir kadın' olarak, size ekonomik destek sağlamayı sürdüreceğim."

"Bu yüzden size sonsuz bir minnet duyacağız," diye yanıtladı J.-T. Maston.

Bayan Evangelina Scorbitt zevkle kızardı, çünkü bütün bilimadamlarına olmasa da, J.-T. Maston'a karşı büyük bir yakınlık duyuyordu. Kadın yüreği dipsiz bir uçurum değil miydi?

Gerçekten de Amerikalı zengin dul olağanüstü bir girişime, büyük bir sermaye yatırmıştı.

Şimdi bu girişimin ve öncülerinin hedefinin ne olduğunu açıklayalım.

Maltebrun, Reclus, Saint-Martin ve diğer coğrafyacılardan edindiğimiz bilgilere göre, kuzey toprakları şu bölgelerden oluşmaktadır:

1° Kuzey Devon, yani Baffin Denizi'nin ve Lancastre Boğazı'nın buzlarla kaplı adaları;

2° Banks topraklan ve Sabine, Byam-Martin, Griffith, Comwallis ve Bathurst gibi birçok adadan oluşan Kuzey Georgie;

3° Kuzey topraklarının, Cumberland, Southampton, James-Sommerset, Boothia-Felix, Melville ve diğer az bilinen çeşitli bölümlerini kapsayan Baffin-Parry Takımadaları.

Yetmişsekizinci paralelle çevrelenmiş bu bölgede karalar bir milyon dört yüz mil, denizler ise yedi yüz bin milkarelik bir alan kaplıyorlardı.

Son zamanlarda gözüpek kâşifler, bu paraleli aşarak, seksendördüncü enlem derecesine kadar ilerlemeyi başardılar, yüksek bankiz sıralarının arkasında gizlenmiş kıyıları ortaya çıkararak, Kuzey Highlands olarak adlandırılabilecek bu geniş topraklardaki burunlara, körfezlere, kıyılara isimlerini verdiler. Ancak, seksen dördüncü paralelin ötesi gizemini koruyor, haritacıların gerçekleşmesi imkânsız hayalleri arasında yer alıyordu ve henüz kimse Kuzey Kutbu'nun buz yığınları arasına saklanmış, altı derecelik bu alanın denizlerle mi yoksa karalarla mı kaplı olduğunu bilmiyordu.

Oysa, 189. yılında Birleşik Devletler hükümeti beklenmedik bir şekilde henüz keşfedilmemiş Kuzey Kutup bölgelerinin ihale ile satışını önermişti.

Birkaç yıl önce, Berlin Konferansında, işletme ya da ticari pazarlar açma bahanesiyle başkalarının topraklarına sahip olmayı isteyen büyük devletlere yönelik özel bir yasa çıkmıştı. Bununla birlikte, kutup bölgesinde kimse yaşamadığına göre, bu koşullar altında, bu yasanın geçerliliği kalmıyordu. Ne de olsa kimseye ait olmayan, herkese aitti, zaten yeni Şirket gelecekteki itirazların önünü kesmek için bu bölgeyi "zaptetmek" değil, onu "satın almak" istiyordu.

Birleşik Devletler'de en gözüpek hatta gerçekleşmesi imkânsız

projelere bile, onun pratik yararlarından faydalanmak isteyen ve sermayelerini hiç çekinmeden akıtacak girişimciler her zaman bulunur. Bu durumun en güzel örneği, birkaç yıl önce Baltimore'daki Gun-Club'ın uydumuzla doğrudan iletişim kurabilmek amacıyla Dünya'dan Ay'a bir gülle göndermeye giriştiğinde yaşanmıştı. Bu girişimci Yankee'ler, bu ilginç deney için gerekli maddi kaynaklan kolaylıkla sağlamamışlar mıydı? Ve eğer başarılsaydı, bu insanüstü girişimin tehlikelerini göze alan, söz konusu kulübün iki üyesi sayesinde olmayacak mıydı?

Lesseps, Atlantik kıyılarından Çin Denizi'ne kadar Avrupa ve Asya'yı kat edecek büyük bir kanalın kazılmasını önerdiğinde; dâhi bir kuyucu toprağı kazarak akışkan halinde bulunan silikat katmanlarına ulaştıktan sonra Dünya'nın merkezine doğru inmeyi düşündüğünde; girişken bir elektrikçi, dünya yüzeyine yayılmış olan akımları bir araya getirerek, bitmez tükenmez bir ısı ve ışık kaynağı oluşturmak istediğinde; gözüpek bir mühendis yaz sıcaklarını geniş alıcılarda depolayıp, kışın soğuktan etkilenen bölgelere göndermeyi tasarladığında; sıradışı bir su mühendisi ısı ya da enerji üretmek için gelgitlerin gücünden yararlanmayı denediğinde, bu tür yüzlerce projeyi hayata geçirmek için anonim ve komandit şirketler kurulduğunda, yanlarında her zaman şirket kasalarını Kuzey Amerika'nın okyanuslara dökülen geniş nehirleri gibi dolar ırmaklarıyla dolduran Amerikalıları bulmuşlardı.

Kuzey Kutbu'nun ihaleye çıkarılarak en yüksek arttırımı yapana satılacağı haberi yayıldığında, doğal olarak kamuoyunda büyük bir heyecan yaşanmıştı. Zaten sermayelerin önceden yatırıldığı bu satış için, halka hiçbir çağrı yapılmamıştı. Gerisi, daha sonra, alan yeni sahipleri tarafından kullanıma açıldığında düşünülürdü.

Kutup bölgesini işletmek!.. Gerçekten de bu ancak çılgınların aklına gelebilirdi!

Yine de herkes bu girişimi konuşuyordu. Haber, Avrupa, Afrika, Okyanusya, Asya gazetelerine Amerikada'kilerle aynı anda ulaşmıştı. *New York Herald* bu belgeyi ilk yayımlayan gazete olmuştu. Bilim ve endüstri dünyasında hızla yayılarak, çeşitli yorumlara neden olan bu haber, 7 Kasım sabahı Gordon Bennett'in köşesinde yerini almıştı.

"Dünya Sakinlerine Çağrı "Seksendördüncü kuzey paralelinin ötesinde Kuzey kutup bölgeleri, henüz keşfedilememiş olduklarından dolayı, işletmeye açılmamışlardır.

"Değişik uluslardan gelen denizcilerin ulaştıkları en son noktalar şöyle sıralanabilir: "Temmuz 1847'de, İngiliz Parry, Spitzberg'in kuzeyindeki yirmisekizinci batı meridyeninde, 82° 45ya varmıştı."

"Mayıs 1876'da, İngiliz Sör John George Nares'in düzenlediği seferde, Markham, Grinnel topraklarının kuzeyindeki ellinci batı meridyeninde, 83° 20' 28" ye ulaşmıştı.

"Demek ki seksendördüncü paralelden kutba kadar uzanan ve dünyanın çeşitli devletleri tarafından paylaşılmamış olan bu bölgenin, ihale sonrası özel mülkiyete dönüşmesi olanaksız değildir.

"Oysa hukuk ilkelerine göre, hiç kimse bölünmez mülkiyet koşulları altında yaşamaya zorlanamaz. Bu yüzden Amerika Birleşik Devletleri bu ilkelere dayanarak, ortaklığın giderilmesine karar vermiştir.

"Baltimore'da kurulan *North Polar Practical Association* adlı şirket resmi olarak Amerikan konfederasyonunu temsil etmektedir. Bu şirket, düzenlenecek sözleşme doğrultusunda, topraklar, adalar, adacıklar, kayalıklar, nehirler, akarsular ve onu kaplayan sonsuz buzullardan oluşan bu bölgenin mutlak sahibi olmayı istemektedir.

"Bu mülkiyet hakkının, dünyanın coğrafi ve meteorolojik koşullarında meydana gelecek değişikliklerde dahi, geçersiz

olmayacağı özellikle bilinmelidir.

"Bu durum, iki dünyanın sakinlerinin bilgisine sunulurken, en yüksek arttıranı yapacak olanın kazanacağı bu ihaleye isteyen bütün devletler katılabilecektir.

"İhale, Birleşik Devletler'in Maryland eyaletinde, Baltimore'daki 'Müzayede' salonunda, bu yılın 3 Aralık günü yapılacaktır.

"Bilgi için North Polar Practical Association'ın, 93 High-street Baltimore adresindeki geçici görevlisi William S. Forster'e başvurulması rica olunur."

Bu bildiri ne kadar saçma bulunursa bulunsun, kabul edilmeli ki kesinliği ve açık yürekliliği açısından tartışılacak hiçbir yanı yoktu. Zaten belgeyi önemli kılan, federal hükümetin şimdiden ihaleyi kazanması olasılığını dikkate alarak, kuzey toprakları üzerinde ayrıcalığı olduğunu hissettirmesiydi.

Sonuçta değişik görüşler ortaya çıktı. Kimileri bunun ancak insanoğlunun alıklığının ciddi boyutlara varması halinde kabul edilebilecek eşsiz bir Amerikan martavalı olduğunu öne sürerken, kimileri ise özellikle yeni şirketin halkın parasında gözü olmadığını, kutup bölgesini kendi öz kaynaklarıyla satın almak istediğini göz önüne alarak, bu öneriyi önemsemek gerektiğini düşünüyordu. Yani yolunacak kazların altınları, gümüşleri, dolarlarıyla kasasını doldurmak gibi bir niyeti yoktu. Hayır! yalnızca kendi parasıyla söz edilen kutup bölgesinin mülkiyetini almak istiyordu.

Durumu derinlemesine inceleyenlere göre, adı geçen şirket, satışa çıkarılmasını sağladığı bölgeyi alarak, oraya ilk ulaşan olma hakkını elde edecekti. Ama işte tamda burada asıl sorun ortaya çıkıyordu. O güne dek, kimseye kutup bölgesine giriş izni verilmemişti. Bu yüzden Birleşik Devletler bölgenin sahibi olduğunda, imtiyaz sahiplerinin sonradan kimsenin karşı çıkamaması için eksiksiz bir -sözleşme istemeleri hiç de

kınanacak bir durum sayılmazdı. Çok tedbirli davranıyorlardı ve bu tür anlaşmalar söz konusu olduğunda, yasal önlemlere bel bağlamak doğru değildi.

Zaten, belge gelecekte ortaya çıkacak karışıklıkları dikkate alan bir maddeyi içeriyordu. Birçok çelişkili yoruma yol açacak olan bu maddenin gerçek anlamı en keskin zekâlarca bile kavranamıyordu. Söz konusu olan sonuncu maddeydi ve özel koşul olarak şunları koyuyordu: "Nitelikleri ne olursa olsun, Dünya'nın coğrafi ve meteorolojik durumunda ortaya çıkacak değişiklikler, bu mülkiyet hakkını geçersiz kılmayacaktır."

Bu tümcenin anlamı neydi? Gelecekte ortaya çıkabilecek hangi olayı öngörüyordu? Bir gün yeryüzü coğrafyasının ve meteorolojisinin böyle bir değişime uğrayacağı nasıl düşünülebilirdi -özellikle ihaleye çıkarılması düşünülen bölge göz önüne alındığında?

"Kuşkusuz," diyordu bazı uyanıklar, "bunun altında birşeyler olmalı!"

Değişik yorumlar için uygun bir ortam oluşmuştu, belge adeta birilerinin kavrayışını, meraklılığını sınamak için kaleme alınmıştı.

İlk değerlendirme Philadelphia'da yayımlanan *Ledger* gazetesince, şu ilginç haberle yapıldı:

"Kuşkusuz Kuzey Kutbu'nun gelecekteki sahipleri, dünyaya sert çekirdekli bir kuyrukluyıldızın çarpacağını ve çarpışmanın yaratacağı sarsıntının etkisiyle, sözü edilen coğrafi ve meteorolojik değişimlerin ortaya çıkacağını hesaplıyorlar."

Tümce bilimsellik payesini hak etmek için yeterince uzundu ama yine de hiçbir şeye açıklık getirmiyordu. Zaten bir kuyrukluyıldızın çarpma olasılığının aklı başında insanlar tarafından kabul görmeyeceği belliydi. Ne olursa olsun, imtiyaz sahiplerinin böyle varsayımsal bir ihtimale kafa yoracaklarına inanmak zordu.

"Acaba, yeni şirket, ekinoksların geri kalışının, bölgedeki işletme koşullarını olumlu yönde etkileyebileceğini mi düşünüyor?" diye soruyordu, New Orleans'tan *Delta.*

"Bu hareket yerküremizin ekseninin paralelliğini etkilediğine göre neden olmasın?" diyerek bu fikri benimsediğini belirtti *Hamburger*

Correspondant.

"Aslında Adhemar *Denizin Devrimleri* kitabında, Dünya yörünge ekseninin yüz yıllık hareketi ile ayarlanan ekinoksların geri kalışının, iki kutup bölgesindeki buzul kütlesinin hacminde ve yeryüzünün değişik noktalarının ortalama sıcaklığında uzun süreli değişikliklere neden olabileceğini ileri sürmemiş miydi?" diye yanıtladı, Paris'ten *Revue Scientifique.*

"Bunun kesin doğru olduğu söylenemez, öyle olduğu kabul edilse bile, sözü edilen olaydan sonra Vega'nın kutupyıldızımız haline gelmesi ve kuzey bölgelerinde iklimsel anlamda değişiklik olması için on iki bin yıllık bir süre gerekmiyor mu?" diye karşılık verdi *Revue d'Edinbourg.*

"Tamam, o zaman on iki bin yıl sonra yatırım yapılması düşünülebilir! Ama o tarihten önce bir kuron riske etmek mi? Asla!" diye tartışmaya katıldı, Kopenhag'dan *Dagblad.*

Bununla birlikte *Revue Scientifique'in* Adhemar'ın tezleriyle haklı olduğu düşünülse bile, büyük olasılıkla North Polar Practical Association ekinoksların geri kalışı ile ortaya çıkacak değişimleri hesaba katmamıştı.

Gerçek olan şuydu ki, kimse ne bu belgenin ünlü maddesinin anlamını ne de gelecekte na-sil bir kozmik değişimin meydana geleceğini bilemiyordu.

Bunu bilmek için, belki de yeni şirketin yönetim kuruluna, özellikle de başkanına danışmak yetecekti. Ancak ne başkan, ne sekreter, ne de üyeler ortada yoktu. Hatta belgeyi kimin yayımladığı bile belli değildi. New *York Herald* bürolarına,

Newfoundland'de bulunan Ardrinell ve Ortakları adlı şirkete ait morinaların güvenilir depocusu Baltimore'lu William S. Forster diye biri tarafından getirilmişti. Bu adamın kuşkusuz belgeyle ilgisi yoktu. En meraklı ve en becerikli muhabirlerin konuyla ilgili soruları karşısında, deposundaki mallar kadar sessiz kalmıştı. Sözün kısası, bu North Polar Practical Association o kadar anonimdi ki önüne bir isim yerleştirmek mümkün değildi. Orada bilinmezliğin son sözü söylenmişti.

Yine de bu sınai girişimin öncülerinin kimliklerini tam bir gizlilik içinde tutmakta ısrar etmeleri, iki dünya halklarının bilgisine sunulan belgeyle ortaya konan hedeflerin ne kadar açık ve net olduğunu gösteriyordu.

Aslında söz konusu olan, merkezinde Kuzey Kutbu'nun bulunduğu, seksendördüncü enlem derecesiyle çembersel olarak sınırlandırılmış kutup bölgelerinin mülkiyetini tamamıyla ele geçirmekti.

Çağdaş kâşifler arasında, bu ulaşılmaz noktaya en çok yaklaşanlardan Parry, Markham, Lockwood ve Brainard bile bu noktaya erişmeyi başaramamışlardı. Diğer kutup denizcilerine gelince, onlar zaten belirgin biçimde, daha aşağı paralellerde kalmışlardı: Payez 1874'te,82° 15' daki Franz Joseph ve Yeni Zemlya topraklarının kuzeyine; Leout, 1870'te Sibirya'nın yukarısındaki 72° 47'ya; De Long gemisi *Jeannette*'le 1879'da, 78° 45'daki ismini taşıyan adaların yakınma ulaşmıştı. Diğerleri Yeni Sibirya'yı ve Grönland'ı Bismark Burnu'na dek aşmalarına rağmen, yetmiş altı, yetmiş yedi ve yetmiş-dokuzuncu enlem derecelerini aşamamışlardı. Demek ki, North Polar Practical Association, belgede de belirtildiği gibi Lockwood ve Brainard'ın ayak bastığı -83° 35' diyelim- nokta ile seksendördüncü paralel arasında, yirmi beş dakikalık bir yay boşluğu bırakarak, önceden ulaşılmış alanlara tecavüz etmiyor, insanoğlunun ayak izlerinin görülmediği bakir bir toprağın sahibi olmayı tasarlıyordu.

Şimdi, seksendördüncü paralel ile çevrelenmiş bu yeryüzü parçasının büyüklüğünü inceleyelim:

84° ile 90° arasındaki, birbirlerine uzaklığı altmış mil olan altı dereceden oluşmuş dairesel alanın yarıçapı üç yüz altmış mil, çapı yedi yüz yirmi mildir; böylece ortada çevresi iki bin iki yüz altmış mil, yüzölçümü yuvarlak hesapla dört yüz yedi bin milkare olan boş bir alan bulunmaktadır.

Yani söz konusu olan, büyüklüğü Avrupa'nın onda birine yaklaşan, iştah kabartıcı bir toprak parçasıydı.

Bilindiği gibi belgede, şimdiye dek coğrafi olarak keşfedilmemiş olan bölgenin kimseye ait olmadığı için herkese ait olduğu ilkesi benimseniyordu, bundan dolayı birçok devletin hak iddia etmemesi düşünülebilirdi. Ancak, -en azından- sınırdaş ülkelerin, bu bölgeleri kendi topraklarının kuzeye doğru uzantısı kabul ederek, mülkiyet hakkı talep etmeleri öngörülebilirdi. Ayrıca, kuzey bölgelerinin tamamında yapılan keşiflerin kendi uluslarının yürekliliği sayesinde gerçekleştiğini öne sürebilirlerdi. Bunun için yeni şirket tarafından temsil edilen federal hükümet, diğerlerini haklarına değer biçmeye zorlayarak, satış fiyatıyla bu değeri tazmin etmeyi öneriyordu. North Polar Practical Association yandaşları, hiç durmadan mülkiyetin bölünmez olduğunu, kimsenin ortak mülkiyet koşullarında kalmaya zorlanamayacağı için bu geniş alandaki paydaşlığın giderilmesine karşı çıkamayacağını tekrarlıyordu.

Sınırdaş oldukları için bölge üzerindeki hakları tartışılmayacak altı devlet vardı: Amerika, Ingiltere, Danimarka, İsveç-Norveç Birliği, Hollanda, Rusya. Ancak, diğer devletler de kendi denizcileri ve gezginlerinin katıldığı keşif yolculuklarını ileri sürebilirlerdi.

Bu çerçevede, Fransa kutup topraklarının fethi için düzenlenen yolculuklara katılan evlatlarını öne sürerek devreye girebilirdi. Onlardan biri olarak, John Franklin'i aramak üzere 1853'te

Phenix adlı gemiyle çıktığı seferde Beechey Adası dolaylarında ölen yürekli Bellot'dan söz etmeden geçilebilir mi? 1884'te Sabine Burnu yakınlarında, Conger kalesindeki görevi sırasında ölen Doktor Octave Pavy unutulabilir mi? Ve 1838-39 seferinde Spitzberg denizlerine ulaşan Charles Martins, Marmier, Bravais ve gözüpek yol arkadaşlarını anmamak haksızlık olmaz mı? Buna rağmen Fransa, bilimsel olmaktan ziyade sınai hedefler gözeten ve diğer ülkelerin altından kalkamayacağını düşündüğü bu girişime katılmaya hevesli değildi, kutup pastasından kendine düşen payda gözü yoktu. Belki de haklıydı ve iyi etmişti.

Almanya'nın bakışı da farklı değildi.

1671'de Hamburglu Frederic Martens'in Spitz-berg'e düzenlediği sefer ve 1869-70'de Koldervey ve Hegeman yönetiminde, Grönland kıyıları boyunca uzanarak, Bismark Burnu'nda nihayetlenen. *Germania* ve *Hansa* adlı gemilerle gerçekleştirilen yolculuklar bu devletin başarılan arasında sayılabilirdi. Yine de Alman imparatorluğunun küçük bir kutup parçasını dahi sınırlarına katmak gibi bir niyeti yoktu.

Sibirya'nın kuzey kıyısındaki Franz-Joseph topraklarının sahibi olmasına rağmen, Avusturya-Macaristan için de aynı durum söz konusuydu.

Ne kadar inanılmaz görünse de, İtalya, herhangi bir hak iddia edecek durumda olmadığı için olaya karışmadı.

Asya Samoyedleri, özellikle Kuzey Amerika topraklarına yayılmış Eskimolar, Asya ve Amerika arasında yerleşmiş Grönland'ın, Labrador'un, Baffin-Parry Takımadası'nın, Aleut Adaları'nın yerlileri ve 1867'de Amerikalı olan eski Rus Alaskası'nın sakinleri Çukçiler de bölge üzerinde söz sahibi olması gereken halklar olarak sayılabilirdi. Ancak, kuzey bölgelerinin en doğal ve tartışmasız sahibi olan bu yerlilerin görüş belirtecek güçleri yoktu. Ve zaten bu yoksul insanlar, en düşük fiyattan yapılsa bile

North Polar Practical Association'ın teşvik ettiği ihaleye nasıl katılacaklardı? Bedelini kabuklu hayvanlarla, mors dişleri ya da fok yağıyla mı ödeyeceklerdi? Yine de bölgenin ilk yerleşenleri olarak onların da mülkiyet hakkına sahip olmaları beklenebilirdi! Ama, Eskimoları, Çukçileri, Samoyedleri kimsenin ciddiye aldığı yoktu.

Dünyanın gidişatı böyleydi!

2

İNGİLTERE, HOLLANDA, İSVEÇ, DANİMARKA VE RUSYA'NIN TEMSİLCİLERİ OKUYUCUYA TANITILIYOR

Belge yanıtlanmayı hak ediyordu. Gerçi yeni şirket kutup bölgelerini satın aldığında, bu toprakların kesin sahibi, topraklarını durmaksızın genişletmekte olan Amerika, daha doğrusu Birleşik Devletler olacaktı. Daha birkaç yıl önce, kuzeybatıda Bering Boğazı ile kuzey sıradağları arasında kalan, Rusların terk ettiği önemli bir toprak parçasını sınırlarına dahil etmişti. Bu durumda, diğer devletlerin, federal cumhuriyetin kuzey bölgelerine doğru genişlemesini hoş karşılamayacağı düşünülebilirdi.

Bununla beraber, bölgeye sınırdaş olmayan Avrupa ve Asya'nın çeşitli ülkeleri, sonucu belirsiz olan bu garip ihaleye katılmaya hevesli değildiler. Yalnızca kıyıları seksendördüncü enleme yakın olan devletler, resmi temsilcilerini ihalede haklarını korumak üzere görevlendirmişlerdi. Yine de gözü doymaz Ingiltere, temsilcisine ihalede kullanmak üzere küçümsenmeyecek bir kredi açmıştı. Şunu hemen belirtelim: kutup topraklarının mülkiyetinin devri, Avrupa'daki dengeler için herhangi bir tehdit oluşturmayacaktı, yani uluslararası bir anlaşmazlığa yol açması beklenemezdi. Bismark -büyük şansölye hayattaydı daha- kaim kaşlarını çatmaya bile gerek duymamıştı. Buna göre Baltimore'daki takdir komisyonunun önünde ihaleye

katılarak Birleşik Devletleri zorlayacak beş ülke kalıyordu: İngiltere, Danimarka, İsveç-Norveç Birliği, Hollanda ve Rusya. Ticari değerinin çok tartışılabilir nitelikte olmasının dışında kayda değer bir özelliği bulunmayan bu buzul kümesinin mülkiyeti en çok arttıranda kalacaktı.

Şimdi bu Avrupa ülkelerinin ihalenin kendilerinde kalmasını istemelerini akılcı hale getiren kişisel nedenleri sıralayalım.

Yetmişinci paralelde konumlanmış Kuzey Burnu'nun sahibi olan İsveç-Norveç Birliği Spitzberg'e hatta daha da ötesi kutba kadar uzanan geniş alanlar üzerinde hak sahibi olduğunu açıkça söylüyordu. Nitekim, Norveçli

Kheilhau ve ünlü isveçli Nordenskiöld, bu bölgelerin coğrafi keşiflerine katkıda bulunmamışlar mıydı? Bu tartışma götürmezdi.

Danimarka ise şunu söylüyordu: kutup dairesinin hemen yakınındaki İzlanda ve Feroe Adaları kendi sınırları dahilindeydi, kutup bölgesinin en kuzeyinde yer alan Davis Boğazındaki Disko Adası, Baffin Denizi'ndeki Holsteinborg, Proven, Godhavn, Upernavik ve Grönland'ın batı kıyısındaki yerleşim merkezleri kendi yönetimi altındaydı. Ayrıca, Rusya hesabına çalışsa da, Danimarka asıllı ünlü denizci Behring, ekibindeki otuz adamıyla, adını taşıyan adanın kıyısında sefalet içinde ölmeden on üç yıl önce, 1728'de ismini verdiği boğazı aşmamış mıydı? Daha da gerilere gidersek, 1519'da denizci Jean Munk Grönland'ın doğu kıyılarını keşfedip, önceden bilinmeyen birçok noktayı ortaya çıkarmamış mıydı? Demek ki Danimarkanm'da bölgenin sahibi olabilmek için önemli gerekçeleri vardı.

16. yüzyıl sonlarından itibaren, HollandalI denizcilerden Barentz ve Heemskerk, Spitzberg ve Yeni Zemlya'ya ulaşmışlardı. 1611'de yetmişbirinci enlem derecesinde bulunan adaya adını vererek, ülkesinin topraklarına katmış olan; evlatlarından Jean Mayen'in gözüpek yolculuğunu da unutmamak gerek. Demek ki

geçmişi Hollanda'yı görevini yerine getirmeye çağırıyordu.

Ruslara gelince, Aleksis Çirikof 1751'de, Kuzey Buz denizi'nin sınırlarına ulaşan Paulutski, 1739'da bu bilinmeyen denizlere korkusuzca dalan Yüzbaşı Martin Spanberg ve Teğmen William Walton sayesinde, Asya ve Amerika'yı ayıran boğazda önemli araştırmalarda bulunmuşlardı. Yüz yirmi derecelik bir alanda, Kamçatka'nın en uç sınırlarına kadar uzanan, Samoyedlerin, Yakutların, Çukçilerin ve diğer sömürge halkların yaşadığı bu geniş Asya kıyısının durumu göz önüne alınırsa, Kuzey okyanusunun yarısı Rusların sayılmaz mıydı? Bunun dışında, 18. yüzyıl başlarında keşfedilen Liatkow Takımadası ve kutba dokuz yüz mil uzaklıktaki, yetmişbeşinci paralelde bulunan Yeni Sibirya ada ve adacıkları onun topraklarının bir parçası değil miydi? Nihayet, İngilizler, Amerikalılar, isveçlilerden önce 1764'te denizci Çitşagof iki kıta arasındaki uzaklığı kısaltmak için yeni bir kuzey geçidi aramamış mıydı?

Yine de, yerkürenin bu ulaşılmaz noktasına sahip olabilmek için Amerikalıların özel bir ilgi gösterdiği ortadaydı. Sör John Franklin, arama çalışmalarına kendini adayan Grinnel, Kane, Hayes, Greely, De Long ve diğer yürekli denizcilerle, onlar da bölgenin bilinmez köşelerine yolculuk yapmışlardı. Onlarda, ülkelerinin, Bering Boğazı'ndan, Hudson Körfezi'ne kadar kutup çemberi doğrultusunda uzanan coğrafi konumunu öne sürebilirlerdi. Takımadanın binlerce adacığını hesaba katmasak bile, Wollaston, Prince-Albert, Victoria, Roi-Guillaume, Melville, Cockburne, Banks, Baffin gibi adalar ve topraklar onları seksendördüncü enleme bağlayan uzantılar değil miydi? Ayrıca, Kuzey Kutbu'nun kesintisiz bir çizgiyle dünyanın en büyük kıtalarından biriyle birleştiği düşünüldüğünde, Amerika'nın, Asya ve Avrupa'ya göre daha avantajlı bir konumda olduğu bilinen bir gerçek değil miydi? Demek ki hiçbir şey federal hükümetin, bir Amerikan kuruluşu aracılığıyla, bölgenin

mülkiyetini almak için getirdiği teklif kadar doğal olamazdı ve sözü geçen alanın sahibi olması tartışma götürmeyen bir devlet aranıyorsa, o Amerika Birleşik Devletleri'ydi.

Bununla birlikte, Kanada ve İngiliz Kolombiyası'nı egemenliği altında tutan ve kutup yolculuklarında birçok denizcisini yitiren Birleşik Krallık'ın da bu yeryüzü parçasını geniş sömürge imparatorluğuna katmak için yeterli nedenleri olduğunu unutmamak gerekti. Bu yüzden gazetelerinde sonu gelmeyen, hararetli tartışmalar yaşanıyordu.

Ünlü İngiliz coğrafyacısı Kliptringan Times' ta yayımlanan ve büyük ilgi uyandıran makalesinde şunları yazıyordu: "Evet, İsveçlilerin, Danimarkalıların, HollandalIların, Rusların ve Amerikalıların bölge üzerinde hak iddia etmeleri son derece doğaldır! Ancak Ingiltere'nin, bu toprakların mülkiyetinin başkalarına geçmesini kabul etmesi mümkün değildir. Zaten yeni kıtanın kuzey bölümü kendi sınırları içinde kalmıyor mu? Bu bölgeyi oluşturan adalar ve topraklar, 1739'da Willoughi'nin Spitzberg ve Yeni Zemlya'ya ulaşmasıyla başlayan ve 1753'te Mac Clure'ün gemisiyle kuzeybatı geçidini aşmasıyla nihayetlenen bir süreçte, kendi denizcileri tarafından keşfedilmedi mi?"

"Ve sonra," diye yazıyordu Amiral Fize, *Standard* gazetesinde, "acaba Frobisher, Davis, Hail, Weymouth, Hudson, Baffin, Cook, Ross, Parry, Bechey, Belcher, Franklin, Mulgrave, Scoresby, Mac Clintock, Kennedy, Nares, Collinson, Archer, Anglo Sakson kökenli değil miydiler? Ve hangi ülke, henüz bu denizcilerin erişemedikleri kuzey bölgelerinin daha ileri noktalarına ulaşabildiğini iddia edebilirdi?"

"Tamam," diye karşılık verdi Kaliforniya'da yayımlanan *Courrier de San-Diego* gazetesi, "mademki mesele Birleşik Devletler ile Ingiltere arasında bir onur savaşı haline dönüşmeye başladı, o zaman konuyu doğru bilgilerin ışığında tartışalım:

Eğer, Nares seferi sırasında İngiliz Markham'in 83° 20' kuzey enlemine ulaştığı öne sürülüyorsa, Amerikalı Lockwood ve Brainard'in Greely seferinde, otuz sekiz yıldızlı Birleşik Devletler bayrağını, bu noktanın on beş dakika ilerisindeki 83° 35' da dalgalandırarak, Kuzey Kutbu'na en çok yaklaşan olma onuruna kavuştuklarını da kabul etmek gerekir!"

Ve böylece saldırılar ve yanıtları sürüp gidiyordu.

Nihayet, kuzey bölgelerindeki bu gözükara yolculuklara katılan denizciler silsilesinin ataları olarak, 1498 ve 1500'de Grönland ve Labrador'u keşfeden Venedikli Cabot'yu ve Portekizli Cortereal'i de anmamız gerek. Ancak ne İtalya ne de Portekiz, bu bölgenin nimetlerinden hangi ülkenin faydalanacağını önemsemeyerek, ihaleye katılmayı akıllarından geçirmemişlerdi.

Dolar ve sterlin desteğiyle, gerçek anlamda sadece Amerika ile Ingiltere arasında çetin bir mücadele yaşanacağı anlaşılıyordu.

Bu arada, kuzey bölgelerine sınırdaş olan ülkelerde, North Polar Practical Association'ın önerisi, ticari ve bilimsel kongrelerde titizlikle incelenmişti. Hararetli tartışmalardan sonra, 3 Aralık tarihinde, Baltimore'da yapılacak ihaleye katılma kararı alınmış, temsilcilere belirlenen limiti aşamayacakları bir kredi ayrılmıştı. Satış sonunda elde edilecek gelir, bölgedeki tüm haklarından vazgeçmeleri karşılığında tazminat olarak beş devlet arasında bölüşülecekti.

Birkaç önemsiz tartışmanın da çözülmesiyle, mesele karara bağlandı, ilgili devletler, ihalenin federal hükümetin belirlediği gibi Baltimore'da yapılmasını kabul ettiler. Temsilciler kredi mektuplarıyla birlikte, Londra'dan, Lahey'den, Stockholm'den, Kopenhag'dan, Petersburg'dan yola çıkarak, satış için kararlaştırılan tarihten üç hafta önce, Birleşik Devletler'e vardılar.

O tarihte Amerika hâlâ, ismine yalnızca 7 Kasım tarihli *New*

York Herald gazetesinde rastladığımız, North Polar Practical Association'ın adamı, şu William S. Forster tarafından temsil ediliyordu.

Avrupa devletlerinin temsilcilerini de, bazı özelliklerinden söz ederek, tanıtmamız yerinde olur.

Hollanda Hindistanı'nın eski elçilik müsteşarı olan Jacques Jansen, elli üç yaşında, tıknaz, kısa kollu, kısa çarpık bacaklı bir adamdı. Alüminyum çerçeveli gözlüğü, yuvarlak, kanlı canlı yüzü, haleli saçları ve kırlaşmış favorileriyle, böyle bir girişimin pratik sonuçlan konusunda biraz kuşkulu dürüst bir insana benziyordu.

Danimarka: Grönland sömürgesinin geçmişteki vali yardımcısı olan Eric Baldenak Danimarka'yı temsil ediyordu, bir omzu daha aşağıda duran, orta boylu, göbekli, koca kafalı bir adamdı. Burnunun ucu, defterlerin, kitapların içine gömülecek kadar miyop olduğu belli oluyordu. Ülkesinin doğal sahibi olduğuna inandığı kuzey bölgeleri söz konusu olduğunda, hiç ödün vermeyecek gibi görünüyordu.

İsveç ve Norveç: ihaleye, İsveç-Norveç Birliği adına, Nordenskiöld seferinin en ateşli destekçilerinden biri olan, Christiania Üniversitesi kozmografi profesörü Jan Harald katılıyordu. Al yanakları, olgun buğday sarısı saç ve sakalıyla tam bir kuzeyli görüntüsü sergiliyor, Paleokristik denizlerle kaplandığına adı gibi emin olduğu kutup bölgesinin beş kuruş etmeyeceğine inanıyordu. Yine de görevini yerine getirmek için orada bulunuyordu.

Rusya: Rusya'yı temsil etmekle görevlendirilen Albay Boris Karkof, uzun boyu, sert bakışları, ahenk içindeki saçı, sakalı, bıyığı ile, yarı asker, yan diplomat bir görünüm sunuyordu. Eli alışkanlıkla, bir zamanlar taşıdığı kılıcının kabzasına uzanıp onu yerinde bulamadığında canı sıkılıyordu. North Polar Practical Association'ın önerisinin altında yatan gerçeği ortaya çıkarmaya

çalışırken, bunun ileride uluslararası bir çatışmaya yol açıp açmayacağını düşünüyordu.

Son olarak, İngiltere: Binbaşı Donellan ve yardımcısı Dean Toodrik gelmişlerdi. Ticari ve sınai yönelimleri adına, kendini, yeryüzünün kimseye ait olmayan, kuzey, güney ve ekvator topraklarının doğal sahibi gibi gören Birleşik Krallık'ın iştahı ve açgözlülüğü yüzlerinden akıyordu.

Bu Binbaşı Donellan, iri kemikleri vücudunun köşelerinde belirginleşen, ince, uzun bir adamdı. Suçulluğununkine benzeyen boynu, Palmerston'u[1] andıran kafasını oynak omuzlarına bağlıyordu. Altmış yaşlarında olmasına rağmen oldukça dinç görünüyordu -bu özelliğini, Hindistan ile Birmanya arasındaki sınırın belirlenmesi sırasındaki çalışma temposuyla kanıtlamıştı. Hiç gülmüyordu, belki de hayatı boyunca hiç gülmemişti. Zaten gülmenin ne gereği vardı, bir lokomotifin, bir kaldıracın, bir buharlı geminin güldüğü hiç görülmüş müydü?

Kırışık küçük gözleri, alnına düşmüş saçları ile konuşkan, neşeli, nüktedan bir genç olan sekreteri Dean Toodrink bu özellikleriyle binbaşıya hiç benzemiyordu. İskoçya doğumluydu, neşeli sohbetleri ve tekerlemeleri hiç şaşırmadan söylemesiyle tanınmıştı. Ancak, Büyük Britanya'nın kabul edilmesi en zor talepleri gündeme geldiğinde binbaşınınkinden hiç de aşağı kalmayan, uzlaşmaz, ödün vermez bir tavır takınıyordu.

Bu iki temsilci, kuşkusuz Amerika'nın en zorlu rakipleri olacaktı. Kuzey Kutbu, tarihöncesi dönemlerden beri onlara aitti, sanki Yaratıcı, dünyanın kendi ekseni etrafında dönmesinin sorumluluğunu bile İngilizlere vermişti, bu ayrıcalığı kimseye kaptırmak istemiyorlardı.

Bu arada Fransa'nın, temsilci gönderme konusunda bir kararı olmamasına rağmen, bir mühendisin "meslek aşkıyla" bu tuhaf ihaleyi yakından izlemek için orada bulunduğunu belirtmemiz gerek. Zamanı geldiğinde onunla tanışacağız.

Nihayet, Kuzey Avrupa ülkelerinin temsilcileri Baltimore'a varmışlardı, adeta birbirleriyle ilişki kurmaktan korkarcasına, her biri farklı gemileri tercih etmişlerdi, ne de olsa rakiptiler. Hepsinin cebinde, ihalede üstünlüğü sağlamak için gerekli kredi vardı. Ancak, eşit silahlarla dövüşmeyecekleri de ortadaydı. Birisinin artırabileceği limit bir milyonu bile aşmazken, diğerininki bu miktarın çok üstündeydi. Ve gerçeği söylemek gerekirse, ulaşılması imkânsız görünen bu yeryüzü parçasını elde etmek oldukça pahalıya patlayacaktı! Bu bakımdan, en avantajlı görünen, Birleşik Krallık'ın, yüklü bir krediyle donattığı İngiliz temsilcisiydi. Bu kredi sayesinde, Binbaşı Donellan, İsveçli, DanimarkalI, HollandalI ve Rus rakiplerini alt etmekte zorlanmayacaktı. Ancak, söz konusu Amerika olunca iş değişiyordu, dolarların uçuştuğu bir arenada, onu yenmek daha zor olacaktı. Aslında, bu gizemli topluluğun, ihale için hatırı sayılır bir kaynak ayırdığını anlamak hiç de zor değildi. Büyük bir olasılıkla, milyonların su gibi akacağı ihale Birleşik Devletler ile Büyük Britanya'nın çekişmesiyle geçecekti.

Avrupalı temsilcilerin gelmesiyle kamuoyunun ihaleye ilgisi daha da arttı, ilginç söylentiler gazete sayfalarını süslerken, kutup bölgesinin satışıyla ilgili çeşitli varsayımlar ortaya atılmaya başlandı. Ne yapılmak isteniyordu? Ve ne yapılabilirdi? Yeni ve Eski Dünya'nın buzluklarının bakımı dışında hiçbir şey! Hatta gazetenin biri, Paris'in *Figaro*'su, bu düşünceyi gülünç bir biçimde işledi. Ancak bunun için önce, seksendördüncü paralelin aşılması gerekiyordu.

Bu arada, Atlantik ötesi yolculuklarında, birbirlerinden uzak durmaya özen gösteren temsilciler, Baltimore'a gelmelerinden kısa bir süre sonra, yakınlaşmaya başlamışlardı.

Şimdi bunun nedenlerine bir göz atalım:

Oraya vardıktan sonra her biri, diğerlerine fark ettirmeksizin, North Polar Practical Association ile ilişki kurmaya çalışmıştı. Bu

işin altında neyin yattığını, şirketin bu satıştan ne gibi beklentileri olduğunu öğrenmek istiyorlardı. Oysa, şu ana kadar ne bir büroya ne de çalışanlara rastlanmamıştı. Görünen oydu ki, bilgi için başvurulması gereken, High-street'in, güvenilir morina depocusu William S. Forster'in konuyla ilgili bilgisi, sokaktaki sıradan bir hamaldan fazla değildi.

Temsilciler, bu şekilde, hiçbir yere varamayacaklarını, halkın arasından yayılıp gelen, ipe sapa gelmez söylentilerle yetinmek zorunda kalacaklarını anlamaya başlamışlardı. Ortaya çıkmaya karar verene kadar şirketin esrarı çözülemeyecek miydi? Herkesin kendine sorduğu soru buydu. Kuşkusuz sessizliğini, satış işlemi yapılmadan önce bozmayacaktı.

Sonunda, tanışmaya, görüş alışverişinde bulunmaya karar verdiler, hatta bazılarının akimdan, ortak düşman olarak kabul ettikleri bu Amerikan şirketine karşı birlikte hareket etme düşüncesi bile geçiyordu.

Nihayet, 22 Kasım akşamı, Wolesley Oteli'nde Binbaşı Donellan ve sekreteri Dean Toodrink'in tuttuğu dairede bir araya geldiler. Aslında, bu ortak girişimin temelleri, diplomasi alanındaki deneyimleriyle tanınan Albay Boris Karkofun usta manevraları sayesinde atılmıştı.

Görüşmede her şeyden önce, şirketin kutup bölgesinin mülkiyetini alarak neyi hedeflediği tartışmaya açıldı. Profesör Jan Harald, görevdeşlerinin arasında konuyla ilgili herhangi bir bilgiye ulaşan olup olmadığını sordu. Ve yavaş yavaş, her biri, belgede danışman olarak tanıtılan William S. Fors ter ile iletişim kurmaya çalıştıklarını itiraf etmeye başladılar.

"Ama, çuvalladım," dedi Eric Baldenak.

"Ben de ona ulaşamadım," diye ekledi Jac-ques Jansen.

"Bana gelince," diye yanıtladı Dean Toodrink, "Binbaşı Donellan adına, High-street mağazalarını dolaştığımda, siyah elbisesinin üzerinde botlarından çenesine kadar yükselen beyaz

önlüğüyle, silindir şapkalı, iriyarı bir adamla karşılaştım. Konuyla ilgili bilgi almak istediğimi söylediğimde, *South-Star*'ın, Newfo-undland'den, yüklü bir şekilde gelmek üzere olduğunu ve bana Ardrinell ve Ortakları hesabına büyük bir parti taze morina verebileceğini belirtti."

"Eh! iyi!" diye karşılık verdi, her şeyden kuşkulanan Hollanda Hindistanı eski müsteşarı, "paranı Buz Denizi'ne atmaktansa, bir gemi dolusu morina satın almak daha akıllıca olur."

"Sorun bu değil," dedi Binbaşı Donellan, kesin ve kibirli bir ses tonuyla. "Söz konusu olan, bir gemi dolusu morina balığı değil, kutbun takkesi..."

"Amerika'nın başına geçirmeye can attığı," diye ekledi Dean Toodrink, taşı gediğine koymanın hoşnutluğuyla.

"Bu yüzden nezle olabilir," dedi Albay Karkof, zekice.

"Sorunumuz bu değil," diye yeniden sözü aldı Binbaşı Donellan, "ve toplantımızda şu nezle olma olasılığının ne yeri var anlamıyorum. Kesin olan şu ki North Polar Practical Association'ın -'uygulamalı'[2] sözcüğüne dikkatinizi çekerim beyler- şu yada bu nedenle, şimdilik, -şimdilik sözcüğüne de dikkatinizi çekerim beyler- Kuzey Kutbu'nu çevreleyen, seksendördüncü paralel ile sınırlanmış, dört yüz yedi bin milkarelik bir alanı satın almak istiyor."

"Bunu fazlasıyla biliyoruz Binbaşı Donellan," diye çıkıştı Jan Harald. "Ama, bilmediğimiz bir şey varsa o da, şirketin, eğer kara parçaları denebilirse, bu kara parçalarını, deniz denebilirse bu denizleri, sınai anlamda nasıl işleteceğidir..."

"Sorun bu değil," diye üçüncü kez yanıtladı Binbaşı Donellan. "Bir devlet, bedelini ödeyerek, coğrafi konumu açısından, İngiltere'ye ait olarak kabul edilen bir alanı satın almak istiyor..."

"Bence, Rusya'ya ait olan," dedi Albay Karkof.

"Hollanda'ya," dedi Jacques Jansen.

"İsveç-Norveç Birliği'ne," dedi Jan Harald.

"Danimarka'ya," dedi Eric Baldenak.

Beş temsilci de, horoz gibi dikilmişlerdi, görüşmenin yakışıksız sözlerle sona erebileceğini hisseden Dean Toodrink araya girdi:

"Baylar," dedi yatıştırıcı bir ses tonuyla, "şefim Binbaşı Donellan'ın sıklıkla kullandığı sözcükleri ödünç alarak, şunu belirtmek isterim ki, sorun bu değil. Kutup bölgelerinin satışıyla ilgili prensip karan alındığına göre, zaten, bu bölgenin mülkiyeti, temsilcisi olduğunuz devletler arasında, ihalede en yüksek bedeli ödeyenin olacak. Madem İsveç-Norveç Birliği, Rusya, Danimarka, Hollanda ve Ingiltere temsilcilerine, bu ihale için gerekli krediyi açmış bulunuyor, bir sendikada olanaklarımızı birleştirerek, Amerikan şirketinin karşısına, başa çıkamayacağı bir güçle dikilmemiz daha yerinde olmaz mı?"

Temsilciler göz göze geldiler. Galiba, Dean Toodrink işin püf noktasını bulmuştu. Bir sendika... Günümüzde, bu sözcük her ihtiyacı karşılıyor. Sendikalaşmak, tıpkı soluk almak, yemek, içmek, uyumak gibi doğal bir eylem haline dönüşüyor. İş dünyasında olduğu gibi politikada da, hiçbir şey bu sözcük kadar çağdaş değil.

Yine de karşı çıkmaları ya da daha doğrusu bir açıklama istemeleri gerekmiyor muydu? Jacques Jansen, görevdeşlerinin hislerine tercüman oldu:

"Ya sonra?..."

Evet!... ihaleyi sendikanın kazandığı varsayılırsa ne olacaktı?

"Bana öyle geliyor ki İngiltere!.." dedi Binbaşı Donellan, sertçe.

"Ve Rusya!..." dedi albay kaşlarını hiddetle çatarak.

"Ve İsveç-Norveç Birliği!" dedi, Jan Harald.

"Ve Hollanda!" diye ekledi, müsteşar.

"Tanrı, Danimarka'yı DanimarkalIara verdiğinde..." diye görüş belirtti, Eric Baldenak.

"Kusura bakmayın ama," diye araya girdi, Dean Toodrink, "Tanrı tarafından verilen tek ülke var, o da İskoçya."

“Nedenini açıklayabilir misiniz?” diye sordu, İsveç temsilcisi.

“Şair, '*Deus nobis Ecotia fecit*'[3] dememiş mi?” diye lafı yapıştırdı bu komik adam, Virgilius’un ilk şiirinin altıncı mısrasındaki *hoec otia*’yı kendince tercüme ederek.

Binbaşı Donellan’ın dışında herkes gülmeye başladı, böylece toplantının tatsız bir mecraya sürüklenmesi, ikinci kez engellenmiş oluyordu.

Ortamın uygun olduğunu sezinleyen Dean Toodrink sözlerine devam etti:

“Beyler, birbirimize düşmemizin kimseye bir yararı yok, bir an önce sendikamızı kuralım…”

“Ya sonra,” diye yineledi Jan Harald.

“Sonra mı?” diye yanıtladı, Dean Toodrink. “Sonrası çok basit beyler, ihaleyi kazandığınızda, hep birlikte kutup bölgesinin mülkiyetini elinizde tutabilirsiniz, ya da ortaklar arasında belirlenecek uygun bir tazminat bedeli karşılığında, mülkün tamamına sahip olabilirsiniz. Ancak ulaşılması gereken öncelikli hedef, Amerikan temsilcilerini safdışı etmek olmalıdır!”

Bu öneri en azından şu an için, herkesçe kabul edilebilirdi, ama bunca tartışmaya rağmen, ne işe yarayacağı belli olmayan bölgenin nihai sahibinin belirlenmesi gündeme geldiğinde, temsilcilerin saç saça -hepsinin saçı vardı- baş başa gelmekten geri durmayacağı ortadaydı. Yine de Dean Toodrink’in zekice belirttiği gibi, Birleşik Devletler, her koşulda yarış dışında kalacaktı

“Bana göre, akıllıca,” dedi Eric Baldenak.

“Ustaca,” dedi Albay Karkof.

“Zekice,” dedi Jan Harald.

“Kurnazca,” dedi Jacques Jansen.

“Çok İngilizvari,” dedi Binbaşı Donellan.

Hepsi saygıdeğer görevdeşleriyle sonradan hesaplaşmak üzere, son sözlerini söylemişlerdi.

"Böylece beyler, sendikalaştığımız takdirde, her devletin gelecekteki haklarının güvence altına alınacağı kesinleşmiş görünmekte..." diye, gelinen son aşamayı değerlendirdi Boris Karkof.

Ortak bir görüşe varılmıştı.

Şimdi yapılması gereken, her temsilcinin kullanabileceği kredinin sınırını açıklamasıydı. Kuşkusuz, North Polar Practical Association'ın kaynakları, bu kredilerin toplamını aşmaya yetmeyecekti.

Soruyu, Dean Toodrink ortaya atmıştı.

O zaman, işin rengi değişmiş, ortalığı sessizlik kaplamıştı. Kimse soruyu yanıtlamaya yanaşmıyordu. Sıra, cüzdanların ağırlığını belli etmeye, cebindekileri sendikanın kasasına boşaltmaya, ihalede fiyatı nereye kadar yükseltebileceğini açıklamaya gelince kimsenin ağzını bıçak açmıyordu, ilerde yeni ortakların arasında bir uyuşmazlık çıktığında ya da koşullar tek başlarına hareket etmeye zorladığında, güç bir duruma düşmüş olmazlar mıydı. Hiç çekinmeden görevdeşlerine karşı dolaplar çevirebilecek olan Binbaşı Donellan'ın aşağılamalarından bıkan Jan Harald'ın, onun hinliklerine sinirlenen Eric Baldenak'ın, onun entrikalarından sıkılan Jacques Jansen'in kurnazlıklarından incinen diplomat Karkofun durumları göz önüne alındığında, eldeki tüm kartları açıp, kredilerin sınırlarını açıklamak, riske atılmak olmayacak mıydı?

Aslına bakılırsa, Dean Toodrink'in haklı ama zamansız sorusu, iki farklı şekilde yanıtlanabilirdi. Ya miktar abartılarak söylenecek -ki bu durum, ödeme aşamasına gelindiğinde, büyük sıkıntı yaratacaktı- ya da gülünç bir şekilde olduğundan çok düşük gösterilerek iş şakaya vurulacak ve soru geçiştirilmiş olacaktı.

En ufak bir ciddiyet kırıntısı dahi taşımayan bu fikir, ilk önce, eski Hollanda Hindistanı müsteşarının aklına gelmişti,

görevdeşleri de onu izlemekte gecikmediler.

“Beyler,” dedi Hollanda’nın sesi, “üzgünüm ama ihalede verebileceğim en son fiyat elli riksdal’dir.[4]”

“Benimki de otuz beş rubleyi geçmiyor,” dedi Rusya.

“Benim ki ancak yirmi kronor,” dedi İsveç-Norveç Birliği.

“Benden de on beş kuron,” dedi Danimarka.

“Peki o zaman,” diye yanıtladı Binbaşı Donellan, Büyük Britanya’ya özgü aşağılayıcı bir ses tonuyla, “demek ki, ihale sizin lehinize sonuçlanacak, çünkü İngiltere’nin bölge için ayırdığı kredi bir şilin altı penny’yi geçmiyor.”[5]

3

KUZEY KUTUP BÖLGELERİ İHALESİ GERÇEKLEŞİYOR

1 Aralık'tâki ihale için, çoğunlukla mobilya, araç, gereç, müzik aletleri gibi taşınabilir eşyaların, resim, heykel gibi sanat eserlerinin, madalyaların, antikaların satışının yapıldığı müzayede salonunun seçilmesi kafalarda soru işaretleri uyandırıyordu. Taşınamaz bir mülk üzerindeki paydaşlığın giderilmesi türündeki işlemlerin, bir mahkeme heyetinin ya da noterin huzurunda yapılması gerekmiyor muydu? Nihayet, yeryüzünün bir bölümünün satışı sırasında, bir eksperin rolünün ne olduğu bir türlü anlaşılamıyordu. Ev eşyalarıyla bir tutulan bu yeryüzü parçası, yeterince taşınamaz bulunmuyor muydu?

Aslında, bu durum, hiç de akla uygun görünmüyordu. Yine de Kuzey Kutbu bölgelerinin satışı bu koşullarda yapılacak, sözleşmenin gereklerine uyulacaktı. Ve, iyi düşünülürse, North Polar Practical Association'ın söz konusu bölgeyi sanki yeri değiştirilebilecek bir taşınabilir olarak gördüğü öne sürülemez miydi? Bu tuhaf durum, Amerika'da çok nadir bulunan keskin zekâlıların dahi kafasını karıştırıyordu.

Bununla birlikte buna benzer bir olay daha önce de yaşanmış, gezegenimizin bir parçası, bir eksperin aracılığıyla, müzayede salonunda, açık artırmayla satılmıştı. Kuşkusuz, bu işlem de Amerika da gerçekleşmişti.

Gerçekten de bundan birkaç yıl önce, Kaliforniya eyaletinin San Francisco şehrinde yapılan açık artırmada, Pasifik Okyanusu adalarından Spencer, Stockton'lu rakibi J. R.Taskinar'a göre beş yüz bin dolar daha fazla fiyat veren William W.Kolderup adlı parababasına satılmıştı. Adaya dört milyon dolar ödenmişti. Doğrusu, ekilmeye uygun tarlaları ve çayırları, verimli toprağı, ırmakları, ormanlarıyla yerleşmeye elverişli bir adaydı ve belki de aşılmaz bankizlerle kuşatılmış ve denizleri kimsenin yararlanamayacağı sonsuz buzullarla kaplı olan geleceği belirsiz bir bölgeyle kıyaslanması mümkün değildi. Şu halde, satışa çıkarılan bu ne idüğü belirsiz kutup parçasına, böyle yüksek bir fiyat verilmeyeceği öngörülebilirdi.

Yine de, meselenin garipliği, işin ciddiyetini kavramamış olsa da, sonucunu sabırsızlıkla bekleyen yığınların ilgisini çekmişti. Mücadelenin çok ilginç olacağı tartışma götürmezdi.

Zaten, Baltimore'a vardıkları andan itibaren, Avrupalı temsilciler kendilerini yoğun bir ilgi yumağı içinde bulmuşlar, kendileriyle görüşmek isteyen birçok kişiyi peşlerinden koşturmuşlardı. Satış Amerika'da yapılacağı için, kamuoyunun aşırı duyarlı hale gelmesinde şaşılacak bir şey yoktu. Amerika'da sansasyon yaratacak her olayda boy gösteren akıl almaz bahislerin bulaşıcı etkisi, İngiltere'de de yayılmaya başlamıştı. Amerikan konfederasyonunun ya da Yeni İngiltere'nin orta, batı, güney eyaletlerinde, her biri ülkelerinin çıkarlarını gözetmesine rağmen farklı görüşler ortaya çıkmaya başlıyordu. Kuzey Kutbu'nun, otuz sekiz yıldızlı bayraklarının kıvrımları altında güvencede olacağını umuyorlardı. Yine de kafalarda ufak tefek soru işaretleri yok değildi. Bu kaygıların nedeni ne Rusya, ne Danimarka, ne Hollanda, ne de İsveç-Norveç Birliğiydi, zaten onlara hiç şans tanımıyorlardı. Ama, Birleşik Krallık, topraklarını genişletme ve her şeye sahip olma tutkusuyla beslenen bildik inatçılığıyla gündemdeydi. Bu işe ayırdığı banknotlarının

fazlalığı endişe yaratıyordu. Tıpkı at ya-rışlarında olduğu gibi oynanan bahisler, Amerika ve Büyük Britanya üzerinde yoğunlaşmıştı ve neredeyse başa baş gidiyorlardı, ama iş Danimarka, İsveç, Hollanda ve Rusya'ya gelince, bire 12 ve 13 1/2 vermelerine rağmen alıcı bulamıyorlardı.

Satış saati öğlen on iki olarak belirlenmişti. Sabah saatlerinden itibaren, yığılan meraklıların kalabalığı yolu tıkamıştı. Daha bir gün önceden, kitlelerin heyecanı doruklara ulaşmıştı. Atlantik ötesinden gazetelere gelen telgraflar, Amerikalıların önerdiği bahislerden birçoğunun İngilizlerce kabul edildiğini bildiriyordu. Dean Toodrink, müzayede salonunda, bahis oranlarını açıklamakta gecikmeyecekti. Büyük Britanya hükümetinin, Binbaşı Donellan'ın kullanımı için yüklü miktarda kredi açtığı söylentiler arasındaydı. *New York Herald'ın* gözlemlerine göre, Amirallik lordları ihaleye gereken önemin verilmesini ve önceden tasarlandığı gibi, Kuzey kutup bölgelerinin adının, İngiliz sömürgeleri arasında anılmasını istiyordu.

Bu haberlerden hangisinin doğru, bu söylentilerden hangisinin gerçeğe yakın olduğunu kimse bilmiyordu. Ama, aklı başında insanlar, tek başına bırakıldığı takdirde, North Polar Practical Association'ın, İngilizlerle başa çıkacak gücü olmadığını düşünüyorlardı. Bu durumu göz önünde bulunduran ateşli Yankee'ler Washington hükümeti üzerinde baskı oluşturmaya çalışıyorlardı. William S. Forster'in sakin görünümünde somutlaşan yeni şirket ise, adeta zaferinin kesinliğinden emin bir halde, bu restleşmeleri ciddiye almaz görünüyordu.

Her geçen dakika, Bolton-street'teki kalabalık artıyordu. Kapıların açılmasından üç saat önce, satış salonuna ulaşmanın imkânı kalmamıştı. İzleyicilere ayrılan bölüm, şimdiden duvarları zorlayacak kadar dolmuştu. Avrupalı temsilciler için,

en önde, bariyerlerle çevrilmiş, ayrı bir bölme oluşturulmuştu. Satışın evrelerini izleyebilmeleri ve arttırımlarını zamanında yapabilmeleri için uygundu bu.

Eric Baldenak, Boris Karkof, Jacques Jansen, Jan Harald, Binbaşı Donellan ve sekreteri Dean Toodrink oradaydılar. Saldırıya hazırlanan askeri birlik gibi safları sıklaştırıyorlar, adeta Kuzey Kutbu'na baskın yapmaya hazırlanıyorlardı.

Yüzündeki kayıtsız ifadeyle, sıradan biri gibi görünen morina depocusu da olmasaydı, ortalıkta Amerika'yı temsil eden kimsenin olmadığı söylenebilirdi. İzleyiciler arasında kimin en az heyecanlı olduğu sorulsa, onun ismi üzerinde görüş birliğine varılabilirdi, kuşkusuz Newfoundland'den yola çıkacak gemilere yüklenen morinalardan başka bir şey düşünmüyordu. Peki, bu kendi halinde adam aracılığıyla, belki de milyonlarca doları seferber edecek olan sermayedarlar neredeydi? Halkın merakını en çok uyandıran da buydu.

Kimse J.-T.Maston ve Bayan Evangelina Scorbitt'in bu işin içinde olabileceklerine ihtimal vermiyordu. Zaten nasıl tahmin edilebilirdi ki? Kendilerine ayrılmış bölmenin dışında, Gun-Club'ın önde gelen üyeleri ve J.-T.Maston'ın meslektaşlarıyla çevrelenmiş bir halde, kalabalığın içinde kaybolmuşlardı. Görünüşte olaya karşı tamamen ilgisiz, sıradan izleyiciler gibiydiler. William S. Forster'in dahi onları tanır gibi bir hali yoktu.

Bu özel durumda, müzayede salonlarının yerleşik kurallarının aksine, satılacak eşya halka gösterilemeyecekti. Kuzey Kutbu'nun, antika bir biblo gibi elden ele gezdirilerek, bütün ayrıntılarıyla incelenmesi mümkün değildi, ne büyüteçle bakılabilinir, ne de üzerindeki pasın sahte mi yoksa gerçek mi olduğunu anlamak için parmaklarla tırtıklanabilirdi. Yine de taş, bronz, demir gibi tarihöncesi çağlardan kaldığı hatta, dünyanın oluşumundan beri orada olduğu dikkate alınırsa, yeterince

antika olduğu kabul edilebilirdi!

Müzayede memurunun masasının üstünde, kutbun kendisi bulunmasa da, renkli çizgilerle kuzey bölgelerinin sınırlarını belirleyen büyük bir harita, ilgililerin görüşlerine sunulmuştu. Kutup dairesinin on yedi derece üzerindeki seksendördüncü paralel, görünür bir şekilde, kırmızı bir çizgiyle çevrelenerek, North Polar Practical Association'ın satışını istediği alan belirtilmişti. Bu bölgenin, üzeri yeterince kalın bir buz tabakasıyla kaplı bir denizden ibaret olduğu ilk akla gelenler arasındaydı. Ama, bu alıcıların bileceği şeydi. Alacakları malın özellikleri konusunda yanılmış olamazlardı.

Saat on ikiyi vurduğunda, müzayede memuru Andrew R. Gilmour, duvar doğramasının arasından açılan küçük bir kapıdan salona girip, masasının önündeki yerini aldı. Çığırtkan Flint, şimdiden, kendini halktan ayıran bariyer boyunca, kafesteki ayı gibi belini kıra kıra, ağır adımlarla geziniyordu. Her ikisi de, bu işin sonunda alacakları yüzdenin dolgun olacağı düşüncesiyle memnun görünüyorlardı, paraları kasalarına yerleştirme zahmetine seve seve katlanacaklardı. Satış, doğal olarak Amerikan kurallarınca "cash" yani peşin olarak yapılacaktı. Satış bedeline gelince, ne kadar çok olursa olsun, eksiksiz olarak, bölgenin sahibi olamayacak ülkelerin adına, temsilcilerinin eline sayılacaktı.

O anda, salonun çanı var gücüyle çalarak, dışarıya -*urbi et orbi*[6]- açık artırmanın açıldığını duyurdu.

Oldukça görkemli bir başlangıçtı. Yalnız salonda değil, bütün şehirde kalpler hızla çarpmaya başlamıştı. Bolton-street ve onunla kesişen sokaklardaki kalabalığın çalkantısı arasından yayılan bir uğultu bütün salonu kaplamıştı.

Andrew R. Gilmour sözlerine başlamak için, kitlelerin dalgalanmasından kaynaklanan bu çağıltının durulmasını beklemek zorunda kaldı.

Az sonra doğrularak, bakışlarıyla izleyicileri taradı, gözlüğünü göğsünün üstüne düşürdü, heyecanını belli eden bir sesle şöyle dedi:

"Beyler, federal hükümetin önerisinin Yeni Dünya'nın çeşitli eyaletlerince, hatta Eski Kıtanın bazı devletlerince kabul edilmesi üzerine, Kuzey Kutbu ile şu an için seksendördüncü paralel arasında kalan kıtaların, denizlerin, boğazların, adaların, adacıkların, bankizlerin ve katı ya da sıvı olduğunu kesin olarak bilemediğimiz alanların satışına karar verilmiştir." Sonra parmağını duvara doğrultarak: "Beyler, en son keşiflerden elde edilen bilgilerin ışığında hazırlanan haritaya göz atmak lütfunda bulunursanız, bu bölgenin yüzölçümünün, dört yüz yedi bin milkare olduğunu göreceksiniz. Satış işlemlerini kolaylaştırmak için arttırımların milkare üzerinden yapılması uygun görülmüştür. Böylece, bir sentlik[7] bir yükseltme, dört yüz yedi bin sente, bir dolarlık bir yükseltme dört yüz yedi bin dolara tekabül edecektir. Biraz sessiz olalım, beyler!"

Açıklamanın ayrıntılarına girilememişti, çünkü yığınların sabırsızlığı, temsilcilerin seslerini bastıracak bir homurdanmaya dönüşmüştü.

Sisli havalardaki siren gibi gürleyen Flint'in müdahalesiyle sağlanan yarım yamalak sessizliği fırsat bilen Andrew R. Gilmour konuşmasına devam etti:

"Başlamadan önce satış sözleşmesindeki maddelerden birini tekrar hatırlatmak isterim: Gelecekte oluşabilecek coğrafi ya da meteorolojik değişimlerin sonuçları ne olursa olsun, şu an için seksen dört derece kuzey enlemi ile sınırlanmış olan kutup taşınmazının mülkiyeti, satıcıların ilerideki itirazları dikkate alınmaksızın, açık artırmayı kazanan devletin olacaktır."

Kimilerine şaka gibi gelen, kimilerinin ise merakını uyandıran bu madde yine gündeme gelmişti.

"Arttırma başlamıştır!" dedi, heyecanı artıran bir sesle.

Fildişi tokmağı elinde titreşirken, genizden gelen bir sesle, her zamanki girişi yaptı:

"Milkareye, on sente alıcımız var!"

On sent ya da bir doların onda biri[8] yani kuzey taşınmazının tamamı için başlangıç olarak, kırk bin yedi yüz dolar[9] önerilmişti.

Andrew R. Gilmour'un bu fiyata alıcısı olup olmadığına pek de aldırmayan Eric Baldenak hiç beklemeden, Danimarka hükümeti adına artırımını yaptı.

"Yirmi sent!" dedi

"Otuz sent!" dedi Jacques Jansen Hollanda adına.

"Otuz beş," dedi Jan Harald, İsveç-Norveç Birliği adına.

"Kırk," dedi Albay Boris Karkof, Rusya adına.

Henüz yeni başlamasına rağmen açık artır-mada şimdiden, yüz altmış iki bin dolarlık[10] bir bedele ulaşılmıştı.

Şunu da belirtmemiz gerekir ki, o ana dek Büyük Britanya temsilcisi ağzını bile açmamış, hatta iyice sıktığı dudaklarını bile gevşetmemişti.

Morina depocusu, William S. Forster kendi âlemine dalmış bir halde anlaşılmaz suskunluğunu koruyordu. Hatta o sırada, *Mercurial of New-Found-Land*'ın içine gömülmüş, Amerikan borsasındaki günlük tahıl ve yiyecek fiyatlarını inceliyordu.

"Milkaresi, kırk sente!" diye tekrarladı Flint bülbülü andıran ses tonuyla, "kırk sente!"

Binbaşı Donellan'ın dört görevdeşi birbirlerine baktılar. Daha yarışın başında, tüm kredilerini tüketmişler miydi? Şimdiden, suskunluğa mahkûm mu olmuşlardı?

"Haydi, beyler," diye yineledi Andrew R. Gilmour, "kırk sent! Yok mu arttıran?... Kırk sent!... Kutup takkesi bundan çok daha fazla eder..."

"Saf buzdan yapılmış," diye ekleyecekti sanki.

Ama, Danimarka temsilcisi araya girdi:

"Elli sent!"

Ve Hollanda temsilcisi on sent daha yükseltti.

"Milkaresine altmış sent verildi!" diye bağırdı Flint. "Söyleyecek bir şeyiniz yok mu?"

Bu altmış sentle, şimdiden, iki yüz kırk dört bin iki yüz dolar[11] gibi hiçte yabana atılmayacak bir fiyat ortaya çıkmıştı.

İzleyiciler, Hollanda'nın artırımını hoşnutluk ifade eden bir mırıldanma ile karşıladı. İşin garip olduğu kadar insani yanı ise, oradaki çulsuz yoksulların, ceplerinde metelik olmayan garibanların, dolarların havada uçuştuğu bu gösteriye herkesten daha fazla ilgi göstermeleriydi.

Bu arada, Jacques Jansen'in müdahalesinden sonra, Binbaşı Donellan kafasını kaldırarak, sekreteri Dean Toodrink'e baktı. Ama, onun kimseye çaktırmadan verdiği olumsuz işareti fark edince, susmaya karar verdi.

William S. Forster, hâlâ fiyat listelerini okumakla meşguldü, sayfa kenarına notlar yazıyordu.

J.-T.Maston'a gelince, o da başını hafifçe sallayarak, Bayan Evangelina Scorbitt'in gülümsemesine karşılık veriyordu.

"Haydi beyler biraz canlanın!.. Beklemekten yorulduk! Biraz hareket!" diye seslendi Andrew R. Gilmour. "Haydi görelim!.. Kimse arttırmıyor mu?.. Satıyor muyuz?.."

Elindeki tokmağı, papazın parmakları arasındaki serpmeç[12] gibi indirip kaldırıyordu.

"Yetmiş sent!" dedi Profesör Jan Harald, hafifçe titreyen sesiyle.

"Seksen!" diye karşılık verdi, hemen arkasından Albay Boris Karkof.

"Evet, seksen sent verildi!" diye haykırdı Flint, fiyatların yükselmesiyle alev alev yanan gözleriyle.

Dean Toodrink'in bir el hareketiyle, Binbaşı Donellan ok gibi ayağa fırladı.

“Yüz sent!” dedi, Büyük Britanya temsilcisi, sert bir ses tonuyla.

Bu iki sözcük, İngiltere’yi dört yüz yedi bin dolarlık[13] bir yükümlülüğün altına sokuyordu.

Birleşik Krallık için bahse girenler, “yaşasın” diye bağırdılar karşıdakilerin sesleri de adeta bir yankı gibi kendilerine yöneldi.

Satışın Amerika lehine sonuçlanmasını umanlar ise birbirlerine umutsuzca baktılar. Dört yüz yedi bin dolar? Bu Kuzey Kutbu macerası için yeterince yüksek bir bedeldi! Buzdağları, buz tarlaları ve bankizler için dört yüz yedi bin dolar!

Ve North Polar Practical Association’ın adamı hâlâ ağzını açmamış, kafasını bile kaldırmamıştı! Acaba, fiyatı yükseltmeye niyeti yok muydu?

Eğer Danimarka, İsveç, Hollanda ve Rus temsilcilerinin kredilerini tüketmelerini bekliyorduysa, şimdi tam zamanıydı. Gerçekten de Binbaşı Donellan’ın “yüz sent”inden sonraki davranışları savaş alanını terk etmeye hazırlandıklarını gösteriyordu.

“Milkaresine yüz sent verildi!” diye iki kere bağırdı müzayede memuru.

“Yüz sent!.. Yüz sent!.. Yüz sent!” diye tekrarladı çığırtkan Flint, yarı kapalı elini megafon gibi kullanarak.

“Kimse arttırmıyor mu?” diye sözü aldı Andrew R. Gilmour. “Buraya kadar mı?.. Tamam mı?.. Sonra pişman olmayın... Satıyor muyuz?..”

Mırıldanmalar, heyecanlı bir sessizliğe dönüşürken, tokmağı salladığı kolu kafasının üzerine kaldırarak, izleyicilere kışkırtıcı bir bakış fırlattı.

“Sayıyorum, bir?., iki?..”

“Yüz yirmi sent,” dedi William S. Forster sakin sakin, gözlerini kaldırmaya bile gerek duymadan, sonra gazetesinin sayfasını çevirdi.

"Yaşasın!" diye haykırdı, Amerika Birleşik Devletleri için en yüksek bahisleri oynayanlar.

Bu kez de Binbaşı Donellan doğruldu. Uzun boynu tıpkı bir robot gibi iki omzunun üzerinde dönüyor, dudakları gaga gibi uzuyordu. Bakışlarını sertçe Amerikan şirketinin soğukkanlı temsilcisine yönelterek, göz göze gelmeyi deniyor, ama ona ulaşamıyordu. Şu William S. Forster şeytanı istifini hiç bozmuyordu.

"Yüz kırk," dedi Binbaşı Donellan.

"Yüz altmış," dedi Forster.

"Yüz seksen," diye haykırdı binbaşı.

"Yüz doksan," diye mırıldandı Forster.

"Yüz doksan beş sent!" diye bağırdı, Büyük Britanya temsilcisi.

Bunun üzerine, konfederasyonun otuz sekiz eyaletine meydan okurcasına kollarını kavuşturdu.

Salona öyle bir sessizlik çökmüştü ki, karıncanın adımları, incibalığının yüzüşü, kelebeğin uçuşu, solucanın ilerleyişi, hatta mikrobun kımıldayışı bile duyulabilirdi. Bütün yürekler çarpıyordu. Tüm yaşam, Binbaşı Donellan'ın ağzından çıkacak sözlere bağlanmıştı. Fler zaman hareketli olan kafası şimdi hiç kımıldamıyordu. Dean Toodrink'e gelince, saçlarını yolarcasına kafasını kaşıyordu,

Andrew R. Gilmour, "asırlar kadar uzun gelen" birkaç saniyenin geçmesini bekledi. Morina depocusu gazetesini okumaya devam ederken, konuyla hiç ilgisi olmayan rakamlar yazıyordu. Acaba o da kredisinin sınırlarına mı gelmişti? Fiyatı bir kez daha yükseltmeye niyeti yok muydu? Yoksa milkare için yüz doksan beş sent ya da yedi yüz doksan üç bin elli dolarlık meblağ bu saçmalık adına ona yeterince fazla mı görünüyordu?

"Yüz doksan beş sent!" diye söze girdi müzayede memuru. "Satıyoruz...."

Tokmağı masanın üzerine inmeye hazırdı.

“Yüz doksan beş sent!” diye tekrarladı Flint.

“Satın!.. Satın!..”

Birçok sabırsız izleyici tarafından dile getirilen bu sözler, Andrew R. Gilmour’un duraksamalarına karşı gösterilen bir tepkiydi.

“Bir... iki..!” diye haykırdı.

Şimdi bütün bakışlar North Polar Practical Association’ın temsilcisine yönelmişti.

Hay Allah! Bu inanılmaz adam, burun deliklerine sıkıca yapıştırdığı damalı geniş mendiline uzun uzun sümkürmekle meşgûldü.

Oysa, J.-T. Mas ton ve Bayan Evangelina Scorbitt gözlerini ona dikmişlerdi. Bastırmaya çalıştıkları heyecanın yoğunluğu yüzlerinin renginden belli oluyordu. William S. Forster, Binbaşı Donellan’ın verdiği fiyatı yükseltmek için, neden tereddüt ediyordu?

William S. Forster, abartılı ve tekrarlayan bir foşurtuyla ikinci bir kez, sonra üçüncü bir kez sümkürdü. Ancak, bu son iki sümkürme arasında, yumuşak ve alçakgönüllü bir sesle mırıldanmıştı:

“İki yüz sent!”

Salona uzun süren bir ürperti dalgası yayıldı. Sonra, Amerikalıların coşkulu naraları, camları titreterek yankılandı.

Binbaşı Donellan, ezik büzük, iki büklüm bir halde, en az kendisi kadar yıkılmış olan Dean Toodrink’in yanma çöktü. Milkare için verilen bu fiyatla, sekiz yüz on dört bin dolar[14] gibi yabana atılmayacak bir rakama ulaşılmıştı, ve görünen oydu ki Britanya’nın kredilerinin sınırı buraya kadardı.

“İki yüz sent!” diye tekrarladı Andrew R.Gilmour.

“İki yüz sent!” diye haykırdı Flint.

“Bir...İki!” diye saymaya başladı müzayede memuru. “Kimse artırmıyor mu?....”

Binbaşı Donellan, isteksizce ayağa kalkarak,

Kuzey Kutbu'nun Avrupa devletlerinin elinden kaçmaması için kendinden başka umudu kalmamış olan diğer temsilcilere baktı. Ama, onun da yapacak bir şeyi kalmamıştı. Binbaşı ağzım açtı, sonra çaresizce kapadı, İngiltere, onun kişiliğinde iskemlesinin üzerine yığıldı.

"Sattım!" diye bağırdı Andrew R. Gilmour, fildişi tokmağının ucunu masaya vurarak.

Birleşik Devletler için üç kere: Yaşa!.. Yaşa!.. Yaşa!., diye uğuldadılar muzaffer Amerikanın bahisçileri.

Satışın sonucu, önce Baltimore'un bütün mahallelerine, sonra telgraf telleriyle konfederasyonun tamamına, oradan da sualtı hatlarıyla Eski Dünya'ya yayıldı.

Böylece görevlendirdiği William S. Forster aracılığıyla, North Polar Practical Association seksendördüncü paralelin gerisinde kalan kutup bölgesinin sahibi oluyordu.

Ertesi gün, William S. Forster satış işlemlerini yapmaya gittiğinde, alıcı kişinin Barbicane ve Ort. Şirketi adına Impey Barbicane olduğunu açıkladı.

4

YENİ OKURLARIMIZ ESKİ TANIDIKLARLA KARŞILAŞIYOR

Barbicane ve Ort.L Topçular demeğinin başkanı!.. Böyle bir meselenin içinde topçuların ne işleri olabilirdi?.. Bunu birazdan öğreneceğiz.

Baltimore'daki Gun-Club'ın başkanı Impey Barbicane'i, Yüzbaşı Nicholl'ü, J.-T. Maston'ı, tahta bacaklı Tom Hunter'i, hızlı Bilsby'i, Albay Bloomsberry'yi ve diğer arkadaşlarını resmi olarak tanıtmamıza gerek var mı? Hayır! Bu tuhaf kişilikler, dünyanın bütün ilgisini üzerlerine çektikleri dönemden beri, sadece yirmi yıllık bir yaşlanmanın dışında, önemli bir değişikliğe uğramamışlardı, eksik vücutlarına rağmen, sıradışı bir maceraya atılmak konusundaki hırsları ve yürekliliklerileyle eski günleri aratmıyorlardı. Zamanın, bu topçu birliği üzerinde yıpratıcı bir etkisi olmamıştı, tıpkı eski silah müzelerini süsleyen topları gibi onlara da ilişmemişti.

Gun-Club'ın kuruluşu sırasında, aza sayısının bin sekiz yüz otuz üçü bulunduğu ve -burada söz konusu olan kişilerdir, birçoğunun uzun süredir yoksun olduğu kol ve bacak gibi azalar değil-, adı geçen kulübe kendilerini bağlı hisseden otuz bin beş yüz yetmiş beş kişinin birbirleriyle yazışmaktan gurur duyduğu düşünülürse, bu sayılarda hiçbir azalma söz konusu değildi. Tam tersine. Dünya ile Ay arasında doğrudan bir iletişim kurmak

amacıyla gerçekleştirdikleri inanılmaz girişim sayesinde kulübün ünü büyük ölçüde artmıştı.[15]

Birkaç satırla özetlememizin uygun düşeceği bu unutulmaz deneyin yankıları hâlâ sürmekteydi.

Kuzey-Güney Savaşı'ndan birkaç yıl sonra, boş durmaktan sıkılan bazı Gun-Club üyelerinin aklına, devasa bir Columbiad aracılığıyla Ay'a gülle yollamak gelmişti. Dokuz yüz ayak uzunluğunda, iç çapı dokuz ayak olan bir top, Florida Yarımadası'ndaki Moon-City bölgesinde dökülmüş, sonrada içine dört yüz bin librelik fulmikoton[16] yerleştirilmişti. Bu top tarafından, altı milyar litrelik gazın itici gücüyle fırlatılan konik silindir bir obüs[17] Ay'a doğru yolculuğuna başlamıştı. Bir tur attıktan sonra, yörüngesindeki sapma sonucu, Dünya'ya geri dönerek, koordinatları 27° 7' kuzey enlemi ve 41° 37 boylamı ile belirlenen bir noktada Pasifik'in sularına dalıvermişti. O sırada, olay yerinin yakınlarından geçmekte olan, *Susquehanna* isimli federal donanma firkateyni tarafından, içindeki konuklarıyla birlikte kurtarılmıştı.

Gerçekten de konuklar vardı! Gun-Club'ın iki üyesi, yani başkanı Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl[18] ve beraberlerinde gözüpekliği ile tanınmış bir Fransız ile bu vagon-gülle içinde yerlerini almışlardı. Her üçü de bu yolculuktan sağ salim dönmüşlerdi. Ancak, iki Amerikalı yeni bir maceraya atılmanın hazırlığı içindeyken, Fransız Michel Ardan orada değildi. Avrupa'dan kesesini doldurmuş olarak döndüğü söyleniyordu - bu durum kimseyi şaşırtmamıştı- ve şimdi en doğru haber kaynaklarının bildirdiğine göre, köşesine çekilmiş, lahanalarını ekiyor, onları yiyor, hatta sindiriyordu.

Bu büyük olaydan sonra, Impey Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl, ünlerini, nispeten daha sakin bir ortamda sürdürmüşlerdi. Her zamanki gibi, büyük serüvenleri sabırsızlıkla beklerken, herkesin kafasını karıştıracak bir gündemin hayalini kuruyorlardı.

Yeterince paraları vardı. Son işlerinde Yeni ve Eski Dünya kamuoyunun desteğiyle, beş buçuk milyon dolarlık bir gelir elde edilmiş, bunun iki yüz bin doları kendilerine kalmıştı. Bunun dışında, kafesteki garip yaratıklar gibi, alüminyum güllenin içinde bütün Amerika'yı dolaştıklarında, iyi paralar kazanmış, en aç gözlü insani tutkuları bile doyurabilecek bir üne kavuşmuşlardı.

Can sıkıntısı içlerini kemirmeseydi, Impey Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl bununla yetinebilirlerdi. Kuşkusuz, kutup bölgelerini satın alma işine, bu uyuşukluktan kurtulmak için girmişlerdi.

Bununla birlikte, sekiz yüz bin doların üstünde bir fiyatla bölgenin satın alınmasında, Bayan Evangelina Scorbitt'in katkılarını unutmamak gerek. Amerika, Avrupa'yı bu eli açık kadın sayesinde yenebilmişti.

Şimdi, bu cömertliğin nedenlerine geçelim:

Döndüklerinden beri, Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl benzeri görülmemiş bir şöhretin tadını çıkarıyorlardı. Bunda bir kişinin önemli bir rolü vardı. Tahmin ettiğiniz gibi, Gun-Club'ın ateşli sekreteri J.-T. Maston'dan söz ediliyor. Yukarıda anlattığımız muhteşem deneyin gerçekleşmesi için gereken matematiksel formüllerin bu usta hesapçıya borçlu olunduğu bir gerçek... İki arkadaşını uzay yolculuğunda yalnız bırakması korktuğundan değildi. Ancak, çolak sağ kolu ve savaş sırasında sık görülen kazalarda edindiği gutta-percha[19] kafatasıyla, Ay sakinlerinde, dünyalılar hakkında olumsuz bir izlenim bırakabilirdi. Ne de olsa bizim basit bir uydumuzdu.

Derin bir üzüntüyle, onlara eşlik edemeyeceğini kabullenmek zorunda kaldı. Ama bu onun boş duracağı anlamına gelmiyordu. Kayalık Dağlar zincirinin en yüksek tepelerinden biri olan Long's Peak'in zirvesine yerleştirmeyi planladığı büyük bir teleskopun yapımına girişmiş, kendini tamamıyla bu işe vermişti. Sonra

gülle, görkemli yörüngesini izleyerek, gökyüzünde belirdiği andan itibaren gözlem istasyonunu terk etmemişti. Devasa aletin merceğinin önünde, kendini, bu garip hava taşıtının içinde, uzaya doğru süzülen dostlarını izlemeye adamıştı.

Bu yürekli yolcuların, yeryüzünden hiçbir zaman dönmemek üzere uzaklaştıkları düşünülebilirdi. Güllenin Ay'ın çekim gücünün etkisiyle yeni bir yörüngeye yerleşerek, bir uydu gibi sonsuza dek onun etrafında dönmek zorunda kalması olasılığı yeterince ürkütücüydü. Ama hayır! Beklenmedik bir sapma sayesinde yönünü değiştiren gülle, Ay'a varması beklenirken, onun etrafında bir tur atmış ve gittikçe artan bir düşüş hızıyla Dünya'ya yönelmişti, deniz yüzeyine çarparak derinliklere gömülmeye başladığı anda, bu hız, saatte elli yedi bin altı yüz fersaha[20] ulaşmıştı. Ne mutlu ki Amerikan firkateyni *Susquehanna*'nın da şahit olduğu gibi Pasifik'in sıvı kütlesi etkisini yumuşatmıştı. J.-T. Maston haberi alır almaz Long's Peak'deki gözlem istasyonunu terk ederek, kurtarma çalışmalarına katılmak üzere olay yerine gelmişti. Araştırmalar, güllenin suya gömüldüğü bölge dolaylarında yapılıyordu. J.-T. Maston, arkadaşlarını çıkarabilmek için dalgıç giysisini üzerine geçirmekte hiç tereddüt etmemişti.

Aslında,ortada bu kadar paniğe kapılmayı gerektirecek bir durum yoktu. Alüminyum gülle, harika bir dalış yaptıktan sonra, kendi ağırlığından daha fazla bir su kütlesinin yerini değiştirerek Pasifik'in yüzeyine çıkmıştı. Başkan Barbicane, Yüzbaşı Nicholl ve Michel Ardan, dalgalanan hücrelerinde domino oynuyorlardı.

Şimdi, J.-T. Maston'a geri dönersek, bu olağanüstü girişimlerde oynadığı rol, onun hafızalara yerleşmesini sağlamıştı.

Kuşkusuz, eklemelerle dolu kafası ve sağ ön koluna takılı metal kancasıyla yakışıklı bir adam sayılmazdı. Genç de değildi, hikâyemiz başladığı dönemde tamı tamına elli sekiz yaşındaydı.

Ancak, kişiliğinin ilginçliği, zekâsının keskinliği Evangelina Scorbitt'i büyülüyor, etrafındaki her şeye canlılık katması ve bakışlarındaki ateşli ifade onu mükemmel bir insan haline getiriyordu. Sonuçta, gutta-percha kılıfıyla özenle sarmalanmış beyni yerli yerindeydi ve hâlâ haklı olarak, zamanının en önemli hesapçıları arasında anılıyordu.

Evangelina Scorbitt'e gelince, en ufak bir işlemin bile migrenini azdırmaya yettiği bu kadın, matematiğe olmasa da matematikçilere karşı fazlasıyla ilgiliydi. Onları üstün ve özel bir türün canlıları olarak görüyordu. Bir düşünsenize! İçinde x'lerin çuvaldaki cevizler gibi oynaştığı kafalar, cebirsel işaretlerle oynayan beyinler, elindeki şişeleri ustalıkla çeviren ip cambazı gibi üç katlı entegralleri dans ettiren eller, bir bakışta şu tip formülleri kavracayak zekâlar:

$$\iiint p\,(x\ y\ z)\,dx\,dy\,dz$$

Evet! Bu bilginler onun için bütün övgüleri hak ederken, bir kadını kendilerine kütlelerle doğru, uzaklıkların karesiyle ters orantılı olarak çekmeye çok yatkındılar. Ve şu açıktı ki, J.-T. Maston, iri gövdesiyle dayanılmaz bir çekicilik yaratmaya uygundu, aralarındaki uzaklığa gelince, o da bir gün birbirlerinin olduklarında tamamıyla sıfırlanacaktı.

Bu durum, mutluluğu hiçbir zaman bu tür yakın ilişkilerde aramamış olan Gun-Club'ın sekreterini fazla endişelendirmiyordu. Zaten, Bayan Evangelina Scorbitt de kırk beş yaşı, tekrar tekrar boyanmış kumaşlar gibi şakaklarına yapıştırdığı saçları, eksiksiz, uzun dişleriyle donanmış ağzı, sopa gibi vücudu ve zerafetten yoksun yürüyüşüyle, birinci baharını -hatta İkincisini- çoktan geçmiş görünüyordu. Kısacası, henüz

birkaç yıl önce evlenmiş olmasına rağmen, yaşlı bir kız izlenimini veriyordu. Ancak, ismi Baltimore salonlarında bayan J.-T. Maston olarak yankılandığında, dünyevi hazların hiçbirinden yoksun kalmayacak, olağanüstü bir kişiliğe sahipti.

Bu dul kadın hatırı sayılacak bir mal varlığına sahipti. Ama yine de, servetleri milyarı aşan ve Rothschild'lere sadaka verecek ölçüde varlıklı olan, Gouldlar, Mackay'ler, Vanderbilt'ler ve Gordon Bennett'ler kadar zengin değildi. Serveti, üç dullar olarak adlandırılan ve sırasıyla, üç yüz, iki yüz ve seksen milyon dolara sahip olan Bayan Moses Carper, Bayan Stewart ve Bayan Crocker'ınkiyle de kıyaslanamazdı, hatta Bayan Hammersley, Bayan Helly Green, Bayan Maffitt, Bayan Marshall, Bayan Para Stevens, Bayan Mintury ve diğerleri kadar parası da yoktu! Yine de, New York'taki Fifth-Avenue Hotel'de düzenlenen ve davetlilerin en az beş milyon doları olanlar arasından seçildiği, bu muhteşem şölene çağırılmıştı. Aslında, Bayan Evangelina Scorbitt'in, moda eşyaları ve tuzlanmış domuz ticareti yaparak zenginleşmiş olan John P. Scorbitt'ten kalan dört milyon doları, yani yaklaşık yirmi milyon frangı vardı. Ve bu cömert dul kadın, servetini, kaynağı kurumaz bir sevgi pınarı gibi, J.-T. Maston'ın uygun gördüğü işler doğrultusunda harcamaktan büyük mutluluk duyacaktı.

J.-T. Maston'ın önerisi üzerine, North Polar Practical Association'ın girişimine, birkaç yüz bin dolar koymayı seve seve kabul etmişti. Konuyla ilgili hiçbir bilgisi olmamasına rağmen, J.-T. Maston'ın içinde olduğu bir işin yeterince soylu, görkemli ve insanüstü olacağından emindi. Gun-Club'ın sekreterinin geçmişi geleceğinin teminatıydı.

Nitekim, arttırmayı kazanan yeni şirketin yönetim kurulu başkanlığını, Gun-Club'ın, ticari unvanı Barbicane ve Ort. olan yan kuruluşunun başkanının yaptığını öğrendiğinde, tahminlerinde haklı olduğunu anlamıştı. J.-T. Maston da "ve

Ort.”nın bir üyesi olduğuna göre, bu işte en büyük hisseye sahip olmasına sevinmesi gerekmez miydi?

Böylece, Bayan Evangelina Scorbitt, seksendördüncü paralel ile çevrelenmiş kuzey bölgelerinin -büyük bölümünün- sahibi oluyordu. Bundan iyisi olamazdı! Ama, burayı nasıl kullanacaktı? Ya da daha doğrusu, şirket, bu ulaşılmaz alandan nasıl bir fayda sağlamayı umuyordu?

Soru, her zamanki gibi aynıydı ve Bayan

Evangelina Scorbitt’in, konunun üzerinde önemle durmasının bir nedeni maddi çıkarlarıysa, diğeri herkes gibi içinde uyanan meraktı.

Bu mükemmel -aynı zamanda ağzı sıkı-kadın, kaynaklarını bu işin öncülerine sunmadan önce, J.-T. Maston’a bu durumu hissettirmeye çalışmıştı. Ama, J.-T. Maston, konunun gizli tutulmasına her zamanki gibi özen gösteriyordu. Bayan Evangelina Scorbitt, çok yakında neler “döndüğünü” öğrenecekti, ama bu durum, yeni şirketin hedefinin, tüm dünyayı şaşkına çevirmesinden önce gerçekleşmeyecekti!

Kuşkusuz, söz konusu olan, Jean-Jacques’ın dediği gibi “bundan önce benzeri görülmemiş ve görülmeyecek” bir girişimdi ve Gun-Club’ın, Dünya ile uydusu arasında doğrudan iletişim kurmak amacıyla gerçekleştirdiği deneyimin pabucunu dama atmayı hedefliyordu.

İsrarını sürdürdüğünde, J.-T. Maston, kancasını yarı kapalı dudaklarına götürerek, şunu söylemekle yetiniyordu:

“Sevgili Bayan Scorbitt, bana güvenin!”

Ve, “önceden” güvenen Bayan Evangelina

Scorbitt’in, “sonradan” yani ateşli sekreter, Kuzey Avrupa’nın yıkılışını ve Amerika Birleşik Devletleri’nin zaferini ona atfettiğinde yaşayacağı coşkuyu bir düşünün.

“Ama şimdi öğrenemez miyim?..” diye gülümseyerek sordu, değerli matematikçiye.

“Çok yakında!” diye yanıtladı J.-T. Maston, ortağının elini Amerikan usulüyle kuvvetlice sarsarak.

Bu sarsıntı, Bayan Evangelina Scorbitt’in sabırsızlığını gidermeye yetmişti.

Birkaç gün sonra, North Polar Practical Association’ın akıl almaz projesi kamuoyunun bilgisine sunulduğunda, Eski ve Yeni Dünya’da yaşanan sarsıntı da -gelecekte yaşanacaktan söz etmeden- bundan daha az şiddetli olmayacaktı.

Şirketin, kutup bölgelerini satın almaktaki amacı bu bölgeleri işletmeye açmaktı... Kuzey Kutbu’ndaki taşkömürü ocaklarını!

5

HER ŞEYDEN ÖNCE, KUZEY KUTBU CİVARINDA TAŞKÖMÜRÜ OCAKLARININ BULUNDUĞU KABUL EDİLEBİLİR Mİ?

Biraz mantıklı düşünebilen kişilerin aklına ilk gelen buydu.

“Kutup yakınlarında neden taşkömürü ocakları olsun ki?” diye soruyordu bazıları.

“Neden olmasın ki?” diye yanıtlıyorlardı diğerleri.

Bilindiği gibi, yeryüzünün birçok bölgesinde kömür yatakları yaygın olarak bulunmaktadır. Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde ve her iki Amerika’da sıklıkla rastlanmaktadır. Hatta, Birleşik Devletler’in en yoğun rezervlere sahip olduğu bile söylenebilir. Dahası, ne Afrika’nın, ne Asya’nın, ne de Okyanusya’nın kömürden yana sıkıntısı olmadığı bilinmektedir.

Dünya hakkındaki bilgimiz arttıkça, her jeolojik katmanda bu damarlardan bol miktarda bulunduğunu öğreniyoruz, antrasit ilkel zaman katmanlarında, taşkömürü daha üst karbonlu katmanlarda, stipit, ikinci, linyit ise üçüncü zaman katmanlarında yer almaktadır. Bu yanıcı maddenin eksikliği, yüzyıllarla ifade edilebilecek bir dönemden önce hissedilmeyecektir.

Bununla birlikte, yalnızca İngiltere’nin, bir yılda çıkardığı kömür miktarı, yüz altmış milyon ton olup, bütün dünyada bu rakam, dört yüz milyon tona ulaşmaktadır. Sınai alandaki

gelişmeler dikkate alındığında, tüketimin giderek artacağı öngörülmektedir. Elektriğin, devindirici güç olarak buharın yerini alması da çok şey değiştirmeyecek, bu gücün üretimi için de aynı oranda taşkömürü tüketilecektir. Sanayinin midesi tıpkı "kömürobur" bir hayvan gibi kömürden başka bir şeyi kabul etmediği için, onu iyi beslemek gerekecektir.

Kömür, yalnızca yanıcı özelliğiyle değil, toprakta bol bulunmasından dolayı çeşitli ürünlerin ve yan ürünlerin hammaddesi olarak kullanılmasıyla da önemli bir yer tutmaktadır. Laboratuvar kaplarında uğradığı değişimler sayesinde, onu boyayabilmekte, tatlandırabilmekte, kokulandırabilmekte, buharlaş-tırabilmekte, saflaştırabilmekte, ısıtabilmekte, aydınlatabilmekte ve elmasa dönüştürerek, aksesuvar olarak kullanabilmekteyiz. Kömür en az demir kadar, hatta ondan daha önemli bir maden olarak ağırlığını hissettirmektedir.

Ne mutlu ki, yerkürenin bileşiminde yüksek oranlarda bulunan bu metal hiç tükeneceğe benzememektedir.

Aslında Dünya, sağlam kayaların ve suyun, üzerini camekân gibi kapladığı, kaynayan akışkan halindeki az çok karbonlanmış bir demir kütlesine benzetilebilir. Tıpkı su ve taş gibi, diğer metaller, dünyanın ağırlığında önemli bir yer tutmazlar.

Ancak, demir tüketimi sonu gelmeyecek gibi görünen bir kaynak tarafından güvence altına alınmış olsa bile, taşkömürü için aynı şey geçerli değildir. Gelecek üzerine planlar yapan aklı başında kimselerin, tükenmesi yüzyıllar sürecek olsa dahi, öngörücü doğanın jeolojik zamanlardan beri sakladığı madenkömürlerini şimdiden aramaya başlamaları gerekmektedir.

"Harika!" diye yanıtlıyordu muhalifler.

Her yerde olduğu gibi Amerika'da da, kıskanan ya da kin duyan kişilerin girişime kara çalmaya çalıştıkları görülüyordu,

karşı çıkmanın tadını çıkarmak için karşı çıkanlardan ise burada hiç söz etmeyeceğiz.

"Harika!" diyordu, bu muhalifler. "Ama, Kuzey Kutbu'nda kömürün ne işi olsun ki?"

"Neden?" diye yanıtlıyorlardı Başkan Barbicane'in yandaşları, çünkü M.Blandet'nin teorisinde çok net olarak görüldüğü gibi, jeolojik oluşumlar döneminde, güneşin hacmi o derece fazlaydı ki, ekvator ile kutuplar arasındaki sıcaklık farkı önemsenmeyecek kadar azdı. İnsanoğlunun henüz dünya sahnesine çıkmadığı, gezegenimizin sürekli bir şekilde ısının ve nemin etkisi altında olduğu bu dönemlerde, kuzey bölgeleri uçsuz bucaksız ormanlarla kaplıydı.

Şirkete gönül vermiş gazetelerin, dergilerin, bazen mizahi, bazen bilimsel başlıklarla, kamuoyunun gündemine yerleştirmeye çalıştıkları konu buydu. Dünyanın şu anki halini almasından önce, yerküreyi altüst eden büyük sarsıntılar sırasında derinliklere gömülen bu ormanlar, zamanın, suların ve iç sıcaklığın etkisiyle, hiç kuşkusuz taşkömürüne dönüşmüşlerdi.

Bu varsayıma dayanılarak, kutup bölgesinin zengin taşkömürü yataklarıyla, madencinin kazmasını beklediği ileri sürülebilirdi.

Bunun dışında yadsınamayacak gerçekler de vardı. Basit olasılıklara bel bağlamak istemeyen gerçekçi zekâlar, kutup topraklarında bulunduğundan emin oldukları değişik kömür çeşitlerini araştırma eğilimindeydiler.

Birkaç gün sonra, Binbaşı Donellan, *Two Friends* meyhanesinin en kuytu köşesinde, sekreteriyle aynı konuyu görüşüyordu.

"Acaba," diyordu Dean Toodrink, "bu Allah'ın cezası Barbicane haklı olabilir mi?" "Mümkündür," diye yanıtladı Binbaşı Donellan, "hatta kesinlikle haklıdır."

"Ama, o zaman, kutup bölgelerinin altında bir hâzinenin

yattığını kabul etmemiz gerekecek!"

"Kuşkusuz!" diye karşılık verdi binbaşı. "Eğer Kuzey Amerika'da, bu yanıcı madenin geniş yatakları varsa ve her gün buna yenileri ekleniyorsa, en az bir o kadar da keşfedilmeyi bekleyen var demektir Bay Toodrink. Zaten görünüş ve oluşum açısından, Kuzey toprakları Amerikan kıtasının devamıymış izlenimi veriyor. Özellikle Grönland, Yeni Dünya'nın uzantısı olduğunu çok açık bir şekilde belli ediyor, tıpkı..."

"Tıpkı gövdesine kavuşmak isteyen bir at başı gibi," diye tamamladı, Binbaşı Donellan'ın sekreteri.

"Şunu da eklemek isterim ki," diye sözlerini sürdürdü binbaşı, "Profesör Nordenskiöld, Grönland'da yaptığı incelemeler sırasında, önemli miktarda fosil bitkinin üzerini kaplayan ve kumtaşlarından, yaprak-kayaçlardan ve linyit tabakalarından oluşmuş tortullarla karşılaştı. DanimarkalI Stoenstrup, yetmiş bir maden yatağına rastladığı Disko dolaylarında, bir zamanlar kutup ekseninin etrafında kümelenen sıkı bir bitki örtüsünün kalıntısı olduğu anlaşılan izlere ulaştı."

"Ama daha yukarıda?.." diye sordu Dean Toodrink.

"Daha yukarıda ya da daha uzakta," diye karşılık verdi binbaşı, "kuzeye doğru gidildiğinde, taşkömürü kaynaklarına erişilebileceği bilimsel olarak kanıtlanmış durumda ve görünen o ki, onu toplamak için yalnızca eğilmek gerekiyor. Ayrıca, bu bölge topraklarında kömürün bu kadar yaygın olduğu düşünüldüğünde, yatakların yerkabuğunun derinliklerine kadar uzandığı düşünülemez mi?"

"Binbaşı Donellan haklıydı. Kuzey Kutbu'nun jeolojik oluşumları hakkında derin bilgiye sahip olması, onu en tepkili İngiliz haline getiriyordu. Ve belki de meyhanenin gediklilerinin kulak kabarttığını fark etmese, daha uzun süre konuşacaktı. Her ikisi de tedbirli davranarak, sözü kısa kesmeye karar verdiler. Dean Toodrink görüşmeyi bitirmek üzere son bir gözlemini

aktardı.

"Bir şey dikkatinizi çekti mi Binbaşı Donellan?"

"Ne gibi?"

"Kutup ve taşkömürü yataklarıyla ilgili bir girişimde, mühendislerin ya da en azından gemicilerin bulunması gerekirken, topçuların orada ne aradıklarını hiç düşündünüz mü?"

"Haklısınız," diye yanıtladı binbaşı, "çok şaşırtıcı bir durum."

Bununla birlikte, gazeteler, her sabah, maden yataklarıyla ilgili karşılıklı atışmalara sahne oluyordu...

"Maden yatakları mı? Hani neredeler?" diye soruyordu, *Pall Mail Gazette*, üst sınıf İngiliz tüccarlarının etkisi altında attığı öfkeli manşetlerle, North Polar Practical Association'ın kanıtlarını çürütmeye çalışırken.

"Neredeler?" diye yanıtladılar, Başkan Barbicane'in Charleston'daki kararlı yandaşları, *Daily* News'teki yazılarıyla. "Ama, önce, 1875-76'da, seksendördüncü paralelin sınırında, gürgenler, kavaklar, fındık ağaçları ve kozalaklıları içeren miyosen bir floranın varlığını işaret eden tabakalara ulaşan Yüzbaşı Nares'i anmamız gerek."

"Ve, 1881-1884'te," diye ekliyordu *New York Witness*'in bilim tarihçisi, "Teğmen Greely'nin Lady-Franklin Körfezi yolculuğu sırasında, Watercourse Koyu'ndaki Conger kalesinin yakınlarında, yurttaşlarımız bir kömür yatağı bulmamışlar mıydı? Yine Doktor Pavy, öngörücü doğanın, bir gün, bu hüzünlü toprakların soğuğuyla başa çıkabilmek için saklamış olduğu kömür depolarını kastederek, bölgenin bu madde açısından bir hayli zengin olduğunu savunmamış mıydı?"

Yürekli Amerikan kâşiflerinin isimlerinin geçtiği bu inandırıcı kanıtlar karşısında, Başkan Barbicane'in rakipleri verecek yanıt bulamıyorlardı. Yoksa, "Kuzey Kutbu'nda kömür ne arar ki?" düşüncesinin savunucuları, "neden olmasın ki?" görüşünün

yandaşlarının haklılığını kabul etmeye mi başlamışlardı?

Evet! Kömür vardı -ve büyük bir olasılıkla fazlasıyla vardı. Bir zamanlar, zengin bir bitki örtüsüyle kaplı olan kutup topraklarının derinlikleri, bu değerli yakıtı bol miktarda içeriyordu.

Kutup topraklarında taşkömürünün varlığı konusunda köşeye sıkışan muhalifler, meseleyi farklı bir platforma taşıyarak, rövanşı almaya çalışıyorlardı.

"Kabul!" dedi Binbaşı Donellan, Gun-Club'ın salonunda, Başkan Barbicane'e içtenlikle seslenerek başlattığı sözlü tartışma sırasında. "Tamam! Kabul ediyorum, hatta doğruluyorum. Şirketinizce satın alınan bölgede taşkömürü var. Ama, o zaman gidip işletsenize!.."

"Zaten, biz de bunu yapacağız," diye sakince yanıtladı Impey Barbicane.

"Şimdiye dek, hiçbir kâşifin ötesine geçmeyi başaramadığı seksendördüncü paraleli aşsanıza!"

"Aşacağız!"

"Öyleyse kutba da ulaşın!"

"Ulaşacağız!"

Gun-Club'ın başkanının soğukkanlı ve kendinden son derece emin yanıtlarını duyanların, bir düşüncenin bu kadar kesin bir şekil-de savunulduğunu görenlerin, ne kadar inatçı olsalar bile, kafaları karışıyordu. Geçmişteki yeteneklerinden hiçbir şey kaybetmemiş, bir kronometre kadar dakik, en tehlikeli girişimlere bile pratik çözümler getirebilen, soğuk, sakin, maceracı bir adamla karşı karşıya olduklarını hissediyorlardı. Her ne kadar Binbaşı Donellan rakibini alt etmek için öfkeli bir arzu duyuyorsa da, bu saygıdeğer ama bir o kadar da fırtınalı beyefendiyi yakından tanımış olanlara kulak vermek gerekliydi. Başkan Barbicane, moral ve fizik açıdan çok sağlamdı, fırtınalara ve dalgalara karşı koyacak güçteydi, Napolyon'un bir

metaforunu kullanmak gerekirse, “gemisinin su altında kalan kısmı yeterince fazlaydı. Düşmanları, rakipleri ve onu çekemeyenler bunu iyi bilirlerdi?”

Yine de, nasıl ki soytarıların ağzından soğuk şakaların dökülmesi engellenemezse, yeni şirkete karşı duyulan öfkenin dışa vurulması da bu şekilde olmuş, iş giderek karikatürize edilmeye başlanmıştı. Özellikle, Avrupa’da ve dolarların, poundları yendiği bu savaştaki başarısızlığı hazmedemeyen Birleşik Krallıkla, Gun-Club’ın başkanı, en gülünç projeler içinde resmedilmekteydi.

Bak sen şu yankee’ye! Demek şu ana kadar kimsenin ayak basamadığı Kuzey Kutbu’na ulaşacaktı! Demek, diğer bölgeler günlük hareketlerini yaparken, daima hareketsiz duran, yer yuvarlağının tek noktasına, Birleşik Devletler bayrağını dikecekti!

işte, o zaman, karikatürcüler dilediklerini çizmekte özgürdüler.

Avrupa’nın büyük şehirlerindeki kitabevleri ve gazete bayilerinin vitrinlerinde olduğu gibi konfederasyonunkilerde de Başkan Barbicane’i kutba ulaşmak için en çılgın yöntemleri denerken gösteren krokiler ve resimler görülmeye başlamıştı.

Birinde, gözüpek Amerikalı, Gun-Club üyelerinin desteğiyle, elinde kazmasıyla, suya gömülmüş buz kitlelerinin arasından bir deniz altı tüneli kazarak, doksanıncı derece kuzey enlemindeki eksen noktasına ulaşmaya çalışıyordu.

Diğerinde, Impey Barbicane yanında kendine çok benzeyen J.-T.Maston ve Yüzbaşı Nicholl ile birlikte, balonla arzulanan bölgeye iniş yapıyordu, binlerce tehlikeyi barındıran ürkütücü bir yolculuktan sonra her birinin elinde yarım librelik kömür parçaları görülüyordu. Kuzey kutup bölgelerinin meşhur yataklarındaki kömürün hepsi bu kadardı.

Punch isimli İngiliz gazetesinin bir sayısında, karikatüristlerin gözüne en az Barbicane kadar batan J.-T. Maston görülüyordu.

Kutbun manyetik çekim gücüne kapılan Gun-Club'ın sekreteri, metal kancasıyla toprağa sıkıca tutunuyordu.

Burada şunu da belirtelim ki, ünlü hesapçı, dış görünüşünü hedef alan bu tür bir şakaya işin gülünç yanından yaklaşarak bakabilecek hoşgörüye sahip değildi. Fazlasıyla incinmişti ve hemen aklımıza geleceği gibi, Bayan Evangelina Scorbitt bu incinmişliği paylaşacak son kişi değildi.

Brüksel'de yayımlanan *Lanterne magique*'teki diğer bir resimde, Impey Barbicane ve şirketin yönetim kurulu üyeleri, alevlerin arasında yanmaz salamandra sobaları olarak gösteriliyordu. Paleokristik okyanusun buzlarını eritmek için bütün yüzeye alkol döküp sonrada tutuşturmaya karar vermişlerdi -böylece kutup havuzunu devasa bir *punch* bolüne çevireceklerdi. Bu arada, *punch* sözcüğü ile oynayan Belçikalı desinatör, Gun-Club'ın başkanını gülünç bir soytarı[21] olarak gösterme saygısızlığından kaçınmamıştı.

Ancak, tüm karikatürler arasında en çok ilgi çekeni, *Charivari* adlı bir Fransız gazetesinde, çizimci Stop'un imzasıyla yayımlanan oldu. Kapitone mobilyalarla döşenmiş bir balina midesinde, Impey Barbicane ve J.-T. Maston, hedeflerine ulaşmayı beklerken, masaya oturmuş satranç oynuyorlardı. Başkan ve sekreteri, dev bir deniz memelisi tarafından yutulmak konusunda tereddüt etmeyip ve bu son model yunuslarla yeni bir yolculuk modası yaratarak, bankizleri aşarak, erişilmez Kutup bölgesine varmayı planlıyorlardı.

Aslında, yeni şirketin soğukkanlı yöneticisi, kalem oyunlarındaki bu aşırılıkları pek de önemsemiyordu. Dilediklerini söyleyebilirler, taklit yapabilirler, karikatür çizebilirlerdi. Onun kafası yalnızca kendi işiyle meşgüldü.

Federal hükümetin kutup bölgesinin işletme hakkını sonsuza dek, şirkete vermesi üzerine, yönetim kurulunca alman karar doğrultusunda, kamuoyuna, on beş milyon dolarlık bir yardım

kampanyası için çağrı yapıldı. Piyasaya çıkarılan yüz dolarlık hisse senetleri peşin olarak satılacaktı. Barbicane ve Ort.'nın saygınlığı öyle büyüktü ki, kâğıtlar, destekçiler tarafından kapışıldı. Şunu da ekleyelim ki, hisseler konfederasyonun otuz sekiz eyaletinde de aynı ilgiyi görüyordu.

"Daha iyi," diye haykırdılar North Polar Practical Association'ın yandaşları. "Bu iş, yalnızca Amerikalıların eseri olacak."

Kısacası, Barbicane ve Ort.'nın itibarı öylesine büyüktü ki, destekçiler, sınai girişimlerin gerçekleşmesi konusunda sonsuz bir güvene sahiptiler, destekçilerin Kuzey Kutbu'nda taşkömürü olduğuna ve onların işletilebileceğine olan inancı öyle sarsılmazdı ki, yeni şirke'in sermayesi üç katma çıkmıştı.

Bu durumda desteklerin üçte iki oranında indirilmesi gerekiyordu, 16 Aralık tarihinde şirketin sermayesi, on beş milyona çıkarıldı.

Bu, Gun-Club'ın Dünya'dan Ay'a gülle göndermesi sırasında toplanan yardımın üç katına ulaşan bir tutardı.

6

BAYAN EVANGELİNA SCORBİTT İLE J.-T. MASTON ARASINDAKİ TELEFON KONUŞMASI YARIDA KESİLİYOR

Başkan Barbicane yalnızca hedefine ulaşacağını belirtmekle kalmamış, topladığı sermaye ile hiçbir engele takılmaksızın yoluna devam edeceğini de göstermişti -kuşkusuz başarısından emin olmasa böyle bir destek çağrısında bulunması beklenemezdi.

Nihayet, insanoğlunun gözüpek dehası sayesinde Kuzey Kutbu fethedilecekti.

Kesin olan şuydu ki, Başkan Barbicane ve yönetim kurulunun, birçoklarının başaramadığını gerçekleştirebilmek için yeterli olanakları vardı. Franklinlerin, Kane'lerin, Nares'lerin, Greely'lerin yapamadığını yapacaklardı. Seksendördüncü paraleli aşarak, açık artırma ile mülkiyetini aldıkları yerkürenin bu geniş parçasına fiili olarak da sahip olurken, Amerikan konfederasyonuna bağlanan otuzdokuzuncu eyaletin göstergesi olarak Amerikan bayrağına otuzdokuzuncu yıldızı da ekleyeceklerdi.

"Üçkâğıtçılar" diye hiç durmadan tekrarlıyordu, Avrupalı temsilciler ve onların Eski Dünyalı yandaşlan.

Bundan daha gerçek bir şey yoktu oysa ve Kuzey Kutbu'nun fethinin bu pratik, akılcı ve tartışma götürmez yöntemini -

çocukça denebilecek kadar basit bu yöntemi- onların akıllarına sokmuş olan J.-T. Maston'dı.

Bu büyük coğrafi girişimin ve onu istenilen sonuca ulaştırmanın planı, fikirlerin beyinsi bir maddenin içinde sürekli olarak fokurdayarak olgunlaştığı bu kafada yapılmıştı.

Tekrar tekrar söylemeye gerek yok ki Gun-Club'ın sekreteri önemli bir matematikçiydi -halkın ona taktığı lakapla taban tabana zıt olmasaydı, ona "seçkin" bile diyebilirdik. Onun için en karmaşık matematik problemlerini çözmek oyun gibiydi. Cebiri oluşturan büyüklük ilminin, aritmetiği oluşturan rakamlar ilminin zorluğuna gülüp geçiyordu. Onun, sembolleri, cebirin alfabesini oluşturan klasik işaretleri, nicelikleri ve büyüklükleri gösteren harfleri, niceliklerin ve işlemlerin arasına yerleştirdiğimiz eşleştirici ya da çaprazlama çizgileri ustaca çekip çevirişinden bahsetmemize gerek var mı?

Ah! bu katsayılar, indisler, kökler, üsler ve bu dilin kullandığı diğer simgeler! Kaleminin, daha doğrusu kara tahtada çalışmayı sevdiği için, demir parmaklarının ucuna iliştirdiği tebeşirinin altında nasıl da uçuşuyorlardı. Ve on metrekarelik bu alanda -daha azı J.-T.Maston'a yetmezdi- kendini cebirci kimliğinin ateşliliğine kaptırıyordu. Hesaplamalarında küçük rakamlara rastlamak mümkün değildi, asla! Coşkulu bir elden çıkmış, devasa, görkemli rakamlar vardı. 2'leri ve 3'leri gezintiye çıkmış kâğıt topakları gibiydi, 7leri darağacını andırıyordu, bir tek idamlık mahkûm eksikti, 8'leri bir çift geniş gözlük gibi kıvrılıyordu, 6 ve 9'ları sonu gelmeyen kuyruklarla imzalarını atıyordu.

Formüllerinde yararlandığı, a, b, c gibi alfabenin ilk harflerini bilinen ya da verilmiş nicelikleri, x, y, z gibi son harfleri de bilinmeyen ya da tanımlanması istenen nicelikleri belirtmek için kullanıyordu, özellikle z'leri baş döndürücü zikzaklar çizerek kıvrımlar oluşturuyordu. Arşimed'in ve Öklid'in göğsünü

kabartmış olan Yunan harfleri, π(pi)'ler, λ(lambda)'lar, ω(omega)'lar ne muhteşem bir görüntü oluşturuyorlardı.

Tertemiz ve lekesiz bir tebeşirle çizilen işaretlere gelince, tek kelimeyle harikaydılar. +'ları, iki niceliğin toplandığını gösteriyordu. Daha alçakgönüllü olan -'leri sevimli görünüyorlardı. X'leri Saint-Andre haçı gibi yükselirken, her iki çizgisi de tam tamına eşit olan ='leri, J.-T. Maston'ın yaşadığı ülkede, en azından beyaz ırk arasında olsa da, eşitliğin anlamsız bir formül olmadığını belirtiyordu. Olağanüstü boyutlarda çizdiği <'leri , >'leri ve ≤'leri içinde aynı görkemli manzara söz konusuydu. Bir sayının ya da niceliğin karekökünü simgeleyen √'e gelince, bu onun zaferini temsil ediyordu, üzerindeki yatay çizgiyi uzatarak,

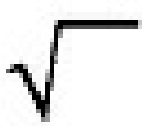

haline getirdiğinde, bu güçlü kolun bütün dünyayı, öfkeli denklemiyle sararak, tehdit edeceği düşünülebilirdi.

Ve sanmayın ki J.-T. Maston'ın matematik zekâsı, temel cebirin ufkuyla 'sınırlanıyordu! Hayır! Ne diferansiyel, ne integral, ne de varyasyon hesapları ona yabancı değildi ve ürkütücü olduğu kadar basit olan ve sonsuz küçüklerin sonsuzluğunun toplamını belirten § işaretini güvenli bir elle çiziyordu. Sonlu elemanla-rın sonlu sayılarının toplamını gösteren Σ işareti, matematikçiler için sonsuzluğu simgeleyen ∞ işareti ve ölümlüler topluluğunun bu anlaşılmaz dilince kullanılan tüm semboller için aynı şey geçerliydi.

Anlaşıldığı gibi, bu şaşırtıcı adam, yüksek matematiğin en ileri aşamalarına ulaşmış bulunuyordu.

İşte, J.-T. Maston böyle bir adamdı! Bu yüzdendi, dostlarının,

en akıl almaz hesapların çözümünü ona bıraktıklarındaki sonsuz güveni! Bu yüzdendi Gun-Club'ın Dünya'dan Ay'a gülle gönderilmesi ile ilgili hesaplamaları ona bırakması! Ve nihayet, zaferinin sarhoşluğu içindeki Bayan Evangelina Scorbitt'in hayranlığının aşka dönüşmesi bu yüzdendi.

Bununla birlikte, söz konusu durumda -yani Kutup bölgesinin fethi sorununun çözümünde- J.-T. Maston'ın analizin yüce doruklarına yükselmesi gerekmeyecekti. Kuzey topraklarının yeni sahiplerince işletilebilmesi için, Gun-Club'ın sekreteri, çözmek zorunda olduğu mekanik bir problemle karşı karşıyaydı - kuşkusuz problem, ustalıklı ve belki de yeni formülleri gerektirecek ölçüde karmaşıktı, ama J.-T. Maston bunlardan yararlanmayı bilecekti.

Evet! en küçük bir hatanın milyonların kaybına neden olacağı bilinmesine rağmen, J.-T. Maston'a güvenilebilirdi. Çocuk kafasıyla, aritmetiğin temel bilgileriyle tanıştığı günden beri, tek bir hata dahi yapmamıştı -hatta uzunlukla ilgili hesaplamalar söz konusu olduğunda, mikron'un[22] binde biri kadar bile şaşmamıştı. Virgülden sonraki yirminci rakamda yanılmış olduğunu anlasa, hiç duraksamadan gutta-percha kafasına bir kurşun sıkabilirdi!

J.-T. Maston'ın son derece dikkat çekici bu yeteneğinin üzerinde durmak önemliydi; şimdi sıra işin uygulama aşamasına geliyor, bunun için de zorunlu olarak, birkaç hafta öncesine dönmemiz gerekiyor.

Belgenin, iki dünyanın sakinlerine duyurulmasından bir ay kadar önce, J.-T. Maston, dostlarının harika sonuçlarını beklediği projenin temel hesaplamalarını yapmaya koyulmuştu.

J.-T. Maston uzun zamandır kentin en sakin caddelerinden Franklin-street'te 179 numaralı evde oturuyor, Baltimore'un iş merkezlerinden ve kalabalığın tiksindirici gürültüsünden uzak bir yaşam sürüyordu.

Topçu subaylığından kalan emekli maaşı ve Gun-Club sekreterliğinden aldığı aylıktan başka bir geliri olmaksızın, Balistic-Cottage adıyla anılan bu mütevazı evde yalnız yaşıyordu. Takma adı olan Fire-Fire'ı fazlasıyla hak eden zenci uşağı, aslında hizmetçi değil, birinci sınıf bir topçu eriydi ve efendisine bir zamanlar topuna bağlı olduğu kadar bağlıydı.

J.-T. Maston, ayla dünya arasında kalan bu âlemde bekârlığın kabul edilebilecek en uygun durum olduğuna inanan, kararlı bir bekârdı. "Bir kadın, saçının tek bir teliyle, arabaya koşulmuş dört öküzün çektiğinden fazlasını çeker," diyen Slav atasözünü aklından çıkarmıyor ve cinsi latife güvenmiyordu.

Balistic-Cottage'de tek başına yaşamayı kendi seçmişti. Bilindiği gibi, istese bir tek hareketiyle yalnızlığını iki kişilik bir yalnızlığa, yetersiz gelirini bir milyonerin servetine dönüştürebilirdi. Kuşkusuz, Bayan Evangelina Scorbitt bu durumdan mutluluk duyacaktı, ama J.-T. Maston'a gelince, en azından şu ana kadar mutlu olduğu söylenemezdi. Ve görünen oydu ki, sevecen dulun düşüncesine göre birbirleri için yaratılmış olan bu iki varlık böyle bir dönüşümü asla gerçekleştiremeyeceklerdi.

Küçük kır evi oldukça sadeydi. Verandalı bir zemin ve üzerindeki bir kattan oluşuyordu. Alt katta, küçük bir salon, yemek odası ve küçük bahçeye çıkma yapılmış binanın içindeki mutfak ve kiler vardı. Yukarıda caddeye bakan bir yatak odası ve dışarıdaki gürültünün asla ulaşamayacağı bahçeyi gören bir çalışma odası bulunuyordu. Bilginin ve bilgenin *Buen retiro*'su[23] olan bu mekân, duvarlarının arasında binlerce çözülmüş problemiyle, Newton'u, Laplace'ı ya da Cauchy'yi imrendirecek nitelikteydi.

Ancak Bayan Evangelina Scorbitt'in Anglosakson, gotik ve Rönesans mimarisinin yontusal süslemeleriyle bezenmiş balkon cepheleri, salonlarındaki görkemli mobilyaları, geniş holü,

ağırlıklı olarak Fransız ustaların resimlerinin yer aldığı koridorları, çifte devirli merdivenleri, çok sayıda hizmetçisi, ahırları, arabalıkları, çimenli bahçesindeki büyük ağaçları, fıskiyeli havuzları, zirvesinde Scorbitt'lerin mavi ve altın sarısı bayrağının dalgalandığı, şehrin bütün binalarına tepeden bakan kulesiyle, kentin zengin semtlerinden biri olan New-Park'ta yükselen konağı bu evle kıyaslandığında, ortaya büyük bir tezat çıkıyordu.

Üç mil, evet! New-Park'taki konakla, Balistic-Cottage'i ayıran üç uzun mil vardı. Ama iki konutu birbirine bağlayan özel bir telefon hattı sayesinde, evle konak arasında iletişim kurulabiliyor ve gerekli "Alo! Alo!" sözcüklerinin arasından konuşma gerçekleşiyordu. Konuşmacılar birbirlerini göremeseler de, seslerini duyabiliyorlardı. Kimsenin şaşırmayacağı gibi, J.-T. Maston'ı titreşen ahizenin başına davet eden çoğunlukla Bayan Evangelina Scorbitt oluyordu. O zaman, matematikçi söylenerek çalışmasına ara veriyor, dostça bir merhabaya, elektrik akımının yumuşattığı pek de kibar olmayan bir homurdanmayla karşılık verdikten sonra, problemlerinin arasına dönüyordu.

3 Ekim günü yapılan uzun bir toplantıdan sonra, J.-T. Maston işinin başına geçmek için dostlarından izin istedi. Kutbun sahibi olarak, buzulların altına gömülmüş maden yataklarını işletebilmek için gereken mekanik hesaplamaları yapmak söz konusu olduğundan, üstlendiği en önemli görevlerden biriyle karşı karşıyaydı.

J.-T. Maston, mekanik, üç boyutlu analitik geometri, kutup geometrisi ve trigonometri ile ilgili denklemleri çözümleyerek, bu gizemli ve karmaşık görevi tamamlaması için kendine sekiz günlük bir zaman dilimi gerektiğini düşünüyordu.

Konsantrasyonunu bozabilecek tüm karmaşadan uzakta olabilmesi için Gun-Club sekreterinin evine kapanması uygun

görülmüştü, böylece kimse tarafından rahatsız edilmeyecekti. Bu durum, Bayan Evangelina Scorbitt için büyük bir üzüntü kaynağı oluştursa da, katlanmak zorunda kalmıştı. Başkan Barbica-ne, Yüzbaşı Nicholl, meslektaşları hızlı Bilsby, Albay Bloomsberry ve tahta bacaklı Tom Hunter ile birlikte o da, son bir ziyaret için öğleden sonra J.-T. Maston'a gitmişti.

"Başaracaksınız, sevgili Maston," dedi ayrılırlarken.

"Özellikle hata yapmamaya dikkat edin!" diye ekledi gülerek, Başkan Barbicane.

"Hata mı? O mu?" diye haykırdı, Bayan Evangelina Scorbitt.

"Tanrı'nın mekanik yasalarını hazırlarken yaptığından fazla hata yapacağımı sanmayın," diye mütevazı bir şekilde yanıtladı Gun-Club sekreteri.

Sonra, el sıkışmaları, birinin iç çekişleri, başarı dilekleri ve kendine fazla yüklenmemesi konusundaki tavsiyeler arasında, her biri matematikçiden izin isteyerek ayrıldı. Balistic-

Cottage'in kapıları kapandı. Fire-Fire'a, gelen Amerika Birleşik Devletleri başkanı dahi olsa, kapıyı kimseye açmaması doğrultusunda talimat verilmişti.

İnzivanın ilk iki günü boyunca tebeşiri almadan, kafasında problemin genel hatlarını tasarladı. Elementler, Dünya'nın ağırlığı, yoğunluğu, hacmi, şekli, ekseni etrafındaki dönme hareketi ve yörüngesi boyunca yaptığı hareketi ile ilgili çalışmaları gözden geçirdi -bunlar hesaplamaların temel öğelerini oluşturacaktı.

İşte okuyucuya sunulması gereken önemli verilerden bazıları:

Dünya'nın şekli: En uzun yarıçapı, yuvarlak hesapla, 6 377 398 metre ya da 1594 fersah 4 kilometre, en kısa yarıçapı 6 356 080 metre ya da 1589 fersah olan dönüş halinde bir elipsoiddir. Yerküremizin kutuplardaki yassılaşmasından kaynaklanan bu fark 21 318 metre olup yaklaşık 5 fersahtır.

Dünya'nın ekvatordaki çevresi: 40 000 kilometre ya da 10 000

fersah 4 kilometredir.

Dünya'nın yüzölçümü -yaklaşık değer olarak: 510 milyon kilometrekare.

Dünya'nın hacmi: Yaklaşık 1000 milyar kilometreküp, yani uzunluğu, genişliği ve yüksekliği biner metre olan küpler.

Dünya'nın yoğunluğu: Yaklaşık olarak suyun beş katı olup, spat'ınkinden biraz fazla, hemen hemen iyodunki kadardır - Dünya'nın yüzeyindeki parçaların peş peşe tartılmasıyla ortaya çıkan yaklaşık rakam, metreküp başına 5 480 kilogramdır; bu rakam Mitchell'in geliştirdiği bir terazi sayesinde Cavendish'in saptadığı rakamdır. Baily ise daha kesin bir ölçümle bu ağırlığın 5 670 kilogram olduğunu ileri sürer. Wilsing, Cornu, Baille vs. de o zamandan beridir bu ölçüleri kabul etmektedirler.

Dünya'nın Güneş etrafındaki dönüş süresi: Bir Güneş yılını oluşturan, 365 gün 6 saattir, ya da daha kesin söylemek gerekirse, 365 gün 6 saat 9 dakika 10 saniye 37 salisedir -böylece yerkürenin saniyedeki hızı, 30 400 metre ya da 7,6 fersahtır.

Dünya'nın ekvator üzerinde konumlanmış noktalar itibariyle kendi ekseni etrafında kat ettiği mesafe: Saniyede 463 metre ya da saatte 417 fersahtır.

Şimdi, J.-T. Maston'ın hesaplamalarında kullandığı uzunluk, kuvvet, zaman ve açı birimlerini inceleyelim: Metre, kilogram, saniye ve merkez açısı yarıçapa eşit bir yayı kapsayan bir çember.

5 Ekim günü, öğleden sonra beşe doğru -böylesi unutulmaz bir deneyim söz konusu olduğunda kesin tarihleri belirtmek yerinde olur- J.-T. Maston iyice düşünüp taşındıktan sonra, yazılı çalışmaya koyuldu. Ve Dünya'nın en büyük çemberi olan ekvatorun çevresini yazarak işe başladı.

Odanın köşesinde, bahçeye doğru açılan pencerelerin birinden sızan ışıkla aydınlanmış kara tahta, cilalı meşeden bir ayaklığın üzerine oturtulmuştu. Küçük tebeşir parçaları, tahtanın altına

eklenmiş bir kutuya yerleşmişti. Silgi, matematikçinin sol elinin hemen altındaydı. Sağ eline ya da takma kancasına gelince, o, şekilleri çizmek ve formülleri, rakamları yazma işini üstlenmişti.

J.-T. Maston ilk önce, yerküreyi gösteren bir çember çizdi. Dünya'nın ekvatordaki eğriliği, ön tarafta tam bir çizgiyle, arka tarafta kesik kesik bir çizgiyle, derinliği de verilerek belirtilmişti. İki kutuptan çıkan eksene gelince, ekvator düzlemine dikey gelen bir çizgiyle gösterilmiş ve iki tarafına N ve S harfleri konulmuştu.

Sonra, tahtanın sağ köşesine Dünya'nın metre ölçüsüyle çevresini yazdı:

40 000 000

Bunun ardından J.-T. Maston, hesaplama serisine başlamak için gerekli havaya girdi.

Problemlerin içine öyle bir gömülmüştü ki, gökyüzündeki değişikliklerin farkına varamamıştı -hava öğleden sonra belirgin şekilde değişmişti. Bir saattir, tüm canlıları etkileyen şu büyük fırtınalardan biri giderek şiddetini artırmaktaydı. Soluk bulutlar, donuk gri bir zemin üzerinde beyazımtırak yumaklar halinde kümelenerek, ağır ağır şehrin üzerinden geçiyorlardı. Uzaktaki gürüldemeler, Dünya'nın ve uzayın, akustiği düzgün boşluklarında yankılanıyordu. Elektriksel gerilimin en yüksek noktaya ulaştığı gökyüzünü, şimdiden birkaç şimşek, yol yol çizmişti.

Kendini işine iyice kaptırmış olan J.-T. Maston hiçbir şey duymuyor, hiçbir şey görmüyordu.

Bir anda çınlayan bir zilin sesi odadaki sessizliği bozdu.

"Çok güzel!" diye haykırdı J.-T. Maston. "Haddini bilmezler kapıdan olmasa da, telefon hattından girebiliyorlar!.. Kafasını dinlemek isteyenler için ne güzel bir buluş!.. Çalıştığım süre boyunca hatları kesmem gerekecek!"

Ve ahizeye doğru ilerleyerek:

“Ne istiyorsunuz?” diye sordu.

“Birkaç saniyelik bir görüşme!” diye yanıtladı bir kadın sesi.

“Kiminle görüşüyorum?”

“Beni tanımadınız mı, sevgili Maston? Benim... Bayan Scorbitt.”

“Bayan Scorbitt!.. Demek beni bir an bile rahat bırakmayacak!”

Ama, kibar bir dul için pek de hoş olmayan bu son sözleri, ahizeye ulaşamayacak bir tedbirlilikle mırıldanarak söylemişti.

Sonra, J.-T. Maston nazik bir cümleyle yanıt vermesi gerektiğini anlayarak seslendi: “Ooo... siz misiniz Bayan Scorbitt?”

“Evet, benim sevgili Maston!”

“Ne için aramıştınız Bayan Scorbitt?..”

“Size şiddetli bir fırtınanın patlamak üzere olduğunu haber verecektim!”

“Evet ama buna engel olamam...”

“Hayır, hayır, yalnızca pencerelerinizi kapatıp kapatmadığınızı soracaktım.”

Bayan Evangelina Scorbitt daha sözünü yeni bitirmişti ki, korkunç bir gök gürültüsü duyuldu. Sanki sonsuz uzunluktaki bir ipek parçası yırtılıyordu. Yıldırım, Balistic-Cottage yakınlarına düşmüş ve elektrik akımı telefon hattını takip ederek, matematikçinin odasını doldurmuştu.

Ahizenin üzerine eğilmiş olan J.-T. Maston, şimdiye dek, hiçbir bilginin yanağını okşamamış olan bir voltaj şamarı yedi. Sonra, kıvılcım demir kancasından akıp giderken, iskambil kâğıdı gibi yere yığıldı. Düşerken çarptığı kara tahta, odanın öbür ucuna doğru uçtu. Neden sonra, yıldırım camın birinin görülmez deliğinden çıkarak, yeni bir istikamete yöneldi ve toprağın içinde kayboldu.

J.-T. Maston, allak bullak olmuş bir halde ayağa kalktı, bedeninin çeşitli uzuvlarını yoklayarak, yaralanıp yaralanmadığını anlamaya çalıştı. Sonra, eski bir Columbiad

topçusundan beklenecek bir soğukkanlılıkla, odadaki her şeyi yerine yerleştirdi, ayaklığı kaldırdı, tahtayı üzerine oturttu, halının üzerine dağılan tebeşir parçalarını topladı ve aniden kesilmiş olan işinin başına döndü.

Ancak, düşen tahtanın üzerinde yazılı olan, Dünya'nın ekvator çevresini belirten rakamların bir kısmının silinmiş olduğunu fark etti. Tekrar yazmaya başlamıştı ki, telefonun zili coşkulu bir çınlamayla yankılandı.

"Yine mi!" diye haykırdı J.-T. Maston.

Ve ahizeye yöneldi.

"Kim o?.." diye sordu.

"Bayan Scorbitt."

"Niçin aramıştınız Bayan Scorbitt?"

"Bu korkunç yıldırım, Balistic-Cottage üzerine mi düştü yoksa?

"Evet demek için yeterince nedenim var!" "Aman Tanrım!.. Yıldırım..."

"Sakin olun, Bayan Scorbitt!"

"Bir şeyiniz yok ya sevgili Maston?" "Hayır."

"Etkilenmediğinizden emin misiniz?.." "Etkilendiğim tek şey sizin gösterdiğiniz yakınlık," diye kibarca yanıtlamak zorunda kaldı J.-T. Maston.

"iyi geceler, sevgili Maston!"

"İyi geceler sevgili Bayan Scorbitt."

Ve yerine dönerken ekledi:

"Mükemmel bir kadın ama canı cehenneme! Beni ahmakça telefona çağırmasaydı, yıldırım tehlikesiyle karşı karşıya kalmayacaktım!"

Bu kez kararını vermişti. J.-T. Maston'ı artık kimse rahatsız edemeyecekti. Çalışmaları için gerekli sükûneti sağlamak amacıyla, elektrik kablosunu sökerek, aleti tamamıyla sessiz bir hale getirdi.

Tahtaya yazmış olduğu rakamı temel alarak, çeşitli formüllere

ulaştı ve nihayet yazdıklarının hepsini silerek, elde ettiği kesin formülü tahtanın sol köşesine yerleştirdi.

Ve o zaman, sonu gelmeyecek gibi görünen bir dizi cebirsel işareti yazmaya koyuldu.

Sekiz gün sonra, 11 Ekim'de bu görkemli mekanik hesaplama tamamlanmıştı, Gun-Club'ın sekreteri, problemin sonucunu büyük bir sevinçle, kendisini sabırsızlıkla bekleyen dostlarına açıklıyordu.

Taşkömürü madenlerinin işletilmesi amacıyla Kuzey Kutbu'na ulaşmak için en uygun yöntem matematiksel olarak hazırdı. Bunun üzerine, Washington hükümetinin, açık artırmayı kazanması halinde, kuzey topraklarının kullanım hakkını vermeyi taahhüt ettiği North Polar Practical Association adlı bir şirket kurulmuştu. Bilindiği gibi, açık artırma Amerika Birleşik Devletlerinin lehine sonuçlanmış ve yeni şirket, her iki dünyanın sermayedarlarına ortaklık çağrısında bulunmuştu.

7

BAŞKAN BARBİCANE GÜLÜNECEK ŞEYLER SÖYLÜYOR

22 Aralık'ta, Barbicane ve Ort.'nın hissedarları, genel kurul toplantısına çağırılmışlardı. Söylemeye gerek yok ki, görüşmeler, Gun-Club'ın toplanma yeri olan, Union-square Oteli'nin salonlarında gerçekleşecekti. Square'ın salonları bile, bu sabırsız hissedar topluluğunu ağırlamaya yetmemişti. Ancak, ısının, buzun ergime derecesi olan sıfırın on derece altında olduğu düşünülürse, Baltimore meydanlarının birinde, bir açık hava toplantısı düzenleme olanağı bulunmuyordu.

Gun-Club'ın geniş holü, her zamanki gibi, üyelerinin soylu mesleğine borçlu olduğu gülleler, toplar ve her çeşit silahla süslenmişti. İnsan kendini gerçek bir topçu müzesinde sanabilirdi. İskemleler, koltuklar, masalar ve divanlar dahi, ilginç şekilleriyle, zamanı geldiğinde yatağında huzur içinde ölme arzusunu içlerinde saklayan onca yürekli insanı öbür dünyaya gönderen şu öldürücü silahlara benziyordu.

O gün, bu kalabalığa çekidüzen vermek gerekliydi. Bu savaşla ilgili bir görüşme değil, Impey Barbicane'in yöneteceği sınai ve barışçıl bir toplantıydı. Birleşik Devletler'in değişik eyaletlerinden gelmiş olan çok sayıda hissedar için geniş bir alan ayrılmıştı. Union-square'ın ortasına kadar uzanan sonu gelmez kuyruğu gözardı etsek dahi, holde ve bitişiğindeki salonlarda, insanlar itişiyor, birbirlerini sıkıştırıyor, kimi zaman nefes

alamayacak duruma düşüyorlardı.

Kuşkusuz yeni şirketin hisselerinin ilk alıcıları olan Gun-Club üyeleri, ön sıraları işgal ediyordu. Onların arasında, her zamankinden daha gururlu yüz ifadeleriyle, Albay Bloomsberry, tahta bacaklı Tom Hunter ve hızlı Bilsby seçilebiliyordu. Kuzey taşınmazının en büyük hissedarı olma özelliğiyle Bayan Evangelina Scorbitt'in Başkan Barbicane'in yanına oturmaya hakkı vardı, Gun-Club yönetimi büyük bir nezaket göstererek, onun için rahat bir koltuk hazırlamıştı. Zaten, kentin bütün sosyal sınıflarından gelen çok sayıda kadın da, çiçekli, rengârenk kurdelalı ve ilginç tüylü şapkalarıyla, holün camlı kubbesi altında sıkışan gürültücü kalabalığın içinde çiçek açmış gibiydiler.

Aslında salonda toplananların büyük bir çoğunluğu, yönetim kurulunun yandaşları olmaktan öte, onların kişisel dostları olarak kabul edilebilirdi.

Bu arada bir gözlemimizi aktaralım. İsveçli, DanimarkalI, HollandalI, Rus ve İngiliz temsilciler için özel bir bölme ayrılmıştı, aldıkları hisse senetleriyle, genel kurulda oy kullanma hakkına sahip olmuşlardı. Eksiksiz olarak bir araya gelmeleri, satın alma işlemini gerçekleştirme amacına yönelik olduğu kadar, alıcılara verip veriştirmek içindi de. Başkan Barbicane'in yapacağı konuşmayı nasıl merakla bekledikleri yüzlerinden anlaşılabiliyordu. Bu konuşma hiç kuşku yok ki kutba ulaşmak için nasıl bir yöntem izleneceği konusunda aydınlatıcı olacaktı. Oradaki kömür yataklarını işletmenin güçlüğü hâlâ güncel bir mesele olarak varlığını sürdürmüyor muydu? itiraz etmeyi gerektirecek birşeyler söylediğinde, Eric Baldenak'ın, Boris Karkofun, Jacques Jansen'in, Jan Harald'ın söz almakta tereddüt etmeyecekleri gün gibi ortadaydı. Dean Toodrink tarafından yeterince doldurulmuş olan Binbaşı Donellan'ın cephesinde ise rakibi Impey Barbicane'i gücünün son sınırlarına dek zorlama

kararlılığı hâkimdi.

Saat akşamın sekiziydi. Gun-Club'ın holü, salonları, avluları, Edison avizelerinden yayılan ışıltıyla parıldıyordu. Halkın önüne yığıldığı kapıların açılmasından beri, katılımcıların bitmek bilmez mırıldanmalarının gürültüsü geliyordu. Ancak, mübaşirin, yönetim kurulunun salona girmek üzere olduğunu bildirmesi üzerine herkes sustu.

Başkan Barbicane, sekreter J.-T. Mas ton ve Yüzbaşı Nicholl, kumaşla kaplanmış bir setin üzerinde, siyah örtülü bir masanın önünde yerlerini aldılar. Ardından homurdanmalar ve yaşa'lar geldi, üç kez tekrarlanan "yaşasın" sesleri salonda yankılanarak oteli çevreleyen sokaklara doğru yayıldı.

J.-T. Mas ton ve Yüzbaşı Nicholl, bir tören havası içinde, tanınmışlıklarının verdiği tatmin duygusuyla koltuklarında oturmaktaydılar.

O zaman, ayakta duran Başkan Barbicane, sol elini cebine, sağ elini yeleğinin içine sokarak sözlerine başladı:

"Sayın Hissedarlar

"North Polar Practical Association yönetim kumlu sizi önemli bir konuda bilgilendirmek amacıyla, Gun-Club salonlarına davet etmiş bulunmaktadır.

"Gazetelerdeki tartışmalardan yeni şirketin hedefinin, federal hükümetin kullanım hakkını kendisine verdiği Kuzey Kutbu topraklarındaki kömür yataklarını işletmek olduğunu öğrendiniz. Kamuya açık bir satışla alınmış olan bu bölge, sahiplerinin ortaklık payları doğrultusunda işletilecektir. Geçtiğimiz 11 Aralık'ta yapılan kapalı oturumda kullanımlarına ayrılan kaynaklar, şu ana dek hiçbir sınai ve ticari teşebbüste rastlanmamış kazançlar sağlayacak olan bu girişim için onlara olanak sağlayacaktır."

Bu sırada, ilk onaylayıcı mırıldanmalar, konuşmacının sözünü yarıda kesti.

“Kutup bölgelerindeki taşkömürü yataklarının, hatta belki de fildişi fosillerinin varlığından nasıl haberdar olduğumuzu biliyorsunuz. Tüm dünya basınında yer alan belgeler, bölgede kömürün mevcut olduğunu kuşkuya yer bırakmayacak bir şekilde açıkladılar.

“Taşkömürü, modern endüstrinin en önemli enerji kaynağı haline gelmiştir. Isınma için ya da buhar ve elektrik üretimi için kullanımından söz etmeksizin, size yalnızca bazı türevlerini saymak istiyorum; kızılkök, kırmızı menekşe, çivit, fuksin, lal boyaları, vanilya, acıbadem, erkeçsakalı, karanfil, keklik üzümü, anason, kâfur, timol ve siğilotu esansları, pikratlar, salisilik asit, neft, fenol, antipirin, benzin, naftalin, priogallik asit, hidrokinon, tanen, sakarin, katran, asfalt, çam sakızı, makine yağları, vernik, prusiat[24] sarısı potas, siyanür vs., vs., vs.”

Konuşmacı, bu sıralamayı yaptıktan sonra, soluk soluğa kalmış bir koşucu gibi dinlenmek zorunda kaldı. Sonra, derin bir nefes alarak konuşmasına devam etti:

“Bu değerli madenin aşırı tüketim sonucunda, sınırlı bir zaman dilimi bitiminde tükeneceği tartışılmaz bir gerçektir. Bugün işletilmekte olan taşkömürü yataklarının beş yüz yıl içinde boşalacağı...”

“Üç yüz!” diye bağırdı izleyicilerden biri. “İki yüz!” diye karşılık verdi bir diğeri. “Daha uzun ya da kısa bir sürede olacağını bir yana bırakarak,” diye sözünü sürdürdü

Başkan Barbicane, “taşkömürü kaynaklarının, ondokuzuncu yüzyılın sonunda tükeneceğini varsayalım ve kendimize yeni üretim alanları bulmaya çalışalım.”

Burada, izleyicilerin dikkat kesilmesini sağlamak amacıyla, kısa bir süre ara verdi, sonra sözlerini sürdürdü:

“Bu yüzden, bayanlar, baylar, ayağa kalkın ve beni izleyin, kutba doğru yola çıkalım!...” Ve, kitleler, sanki Başkan Barbicane kutba doğru yola çıkmak üzere olan bir gemiyi işaret

etmişçesine, bavullarını kilitlemeye hazır bir halde harekete geçtiler.

Binbaşı Donellan'ın sert sesiyle yönelttiği bir soru, coşkulu olduğu kadar yersiz olan bu hareketlenmeyi durdurdu:

"Yola çıkmadan önce şunu bilmek istiyorum, kutba deniz yoluyla mı ulaşmayı düşünüyorsunuz?"

"Ne deniz, ne kara, ne de hava yoluyla," diye sakince yanıtladı Başkan Barbicane.

Katılımcılar, içlerini kaplayan bir merakla tekrar yerlerine oturdular.

"Dünyanın bu ulaşılmaz noktasına varabilmek için denenen onca girişimin yabancısı değilsiniz," diye devam etti konuşmacı. "Yine de özet olarak size hatırlatmanın yararlı olacağı kanısındayım. Bu aynı zamanda, hâlâ yaşayan ya da bu insanüstü yolculuklar sırasında hayatını kaybetmiş olan yürekli denizcilerin adlarını gururla anmamız için bir vesile olacak."

Milliyeti ne olursa olsun tüm dinleyiciler arasında bir onaylama dalgası yayıldı.

"1845'te," diye devam etti Barbicane, "İngiliz Sör John Franklin, *Erebus* ve *Terror* ile, kutba ulaşabilmek için yaptığı üçüncü yolculukta, Kuzey sularına gömüldü ve bir daha ondan hiçbir haber alınamadı.

"1854'te Amerikalı Kane ve teğmeni Morton, Sör John Franklin'i aramak amacıyla gerçekleştirdikleri seferden, gemileri *Advanced* kaybetmiş olarak geri döndüler.

"1859'da, İngiliz Mac Clintock, *Erebus* ve Terror'un seferinden hiç kimsenin sağ olarak kurtulamadığını gösteren bir belgeye ulaştı.

"1860'ta, *United-States* isimli iki direkli yelkenlisiyle Boston'dan ayrılan Amerikalı Hayes, denizcilerinin gösterdiği olağanüstü gayretlere rağmen, seksenbirinci paralelin daha yukarısına varamadan, 1862'de geri döndü.

"1869'da, Alman Koldervey ve Hegeman, *Hansa* ve *Germania* isimli gemileriyle, Bremer-haven'den yola çıktılar. Buzların arasına sıkışan *Hansa*, yetmişbirinci enlem derecesi yakınlarında suya gömülürken, mürettebatı, kurtarma sandalları sayesinde Grönland kıyılarına ulaşabildi. Daha şanslı olan *Germania* ise, yetmişyedinci paraleli aşamadan, Bremerhaven'e geri döndü.

"1871'de, *Polaris* isimli firkateyn ile New-York'tan ayrılan yürekli Kaptan Hail, dört ay sonra dondurucu soğuğa dayanamayarak hayatını kaybetti. Bir yıl sonra, buzdağlarının sürüklediği *Polaris*, başıboş buzulların arasında battığında, Teğmen Tyson ve emrindeki on sekiz adamı, kurtulmak için Kuzey denizlerinin akıntısında sürüklenen bir buzul salının üzerine çıkmak zorunda kaldılar, *Polaris*'le birlikte kaybolan on üç kişiden bir daha hiç haber alınamadı.

"1875'te, İngiliz Nares, Portsmouth'tan *Alerte* ve *Decouverte* isimli gemilerle ayrıldı. Bu unutulmaz sefer sırasında, kışlık karargâhını seksen iki ve seksenüçüncü paralel arasında kuran mürettebat, Kaptan Markham'ın çabalarıyla, o ana dek kimsenin ulaşamamış olduğu, kutbun dört yüz mil[25] yakınına kadar vardılar.

"1879'da, değerli yurttaşımız Gordon Berinett..."

Bir anda *New York Herald* yöneticisi için sevinç çığlıkları arasında, üç kere yaşasın çekildi.

"...*Jeanette* isimli geminin kumandasını Fransız kökenli bir aileden gelen De Long'a verdi. Otuz kişilik mürettebatıyla San Francisco'dan yola çıkan *Jeanette*, Bering Boğazı'nı aştıktan sonra, Herald Adası civarında buzların arasında sıkışarak, yetmişyedinci paralel yakınlarındaki Bennett Adası açıklarında sulara gömüldü. Kanolarla güneye doğru yönelmekten başka çaresi kalmayan denizcileri büyük bir sefalet bekliyordu. De Long Ekim'de öldü, birçok arkadaşının sonu da kendisininki gibi oldu, bu yolculuktan geriye, ancak on iki kişi dönebildi.

"Nihayet, 1881'de, seksenikinci paralelin biraz altındaki Grant topraklarının yakınında, Lady Franklin Körfezi'nde bir konaklama istasyonu kurmak amacıyla, Saint-Jean limanından, *Proteus* firkateyni ile ayrılan Amerikalı Greely ve yanındaki gözüpek denizciler kışı Conger kalesinde geçirdikten sonra, batıya ve körfezin kuzeyine yöneldiler. Teğmen Lack-wood ve yol arkadaşı Brainard, 1882 Mayısında, Kaptan Markham'ı birkaç mil geçerek, seksen üç derece otuz beş dakika noktasına vardılar.

"Bugüne dek ulaşılan en yüksek, kutup haritalarının gösterebildiği en uç noktadır bu!"

Amerikalı denizciler için, hurralara karışan yaşa sesleri yeniden yükseldi.

"Ancak," diye devam etti Başkan Barbica-ne, "yolculuğun sonu kötü bitti. Yirmi dört kişiden oluşan ekip, büyük bir sefalet içine düştü. Bir Fransız olan Doktor Pavy ve diğer birçoğu bu zor koşullara dayanamayıp hayatlarını kaybetti. 1883'te *Thetis* Greely'nin yardımına geldiğinde yalnızca sekiz kişiyle geri döndü. Ve, yolculuğun kahramanlarından biri olan Teğmen Lockwood'da, bu yolda ölenlerin listesine adını yazdırdı!"

Bu kez salona saygılı bir sessizlik hâkim olurken, herkes aynı duyguları paylaşıyordu.

Sonra, heyecanlı bir ses tonuyla sözlerini sürdürdü:

"Böylece, onca özveri ve yürekliliğe rağmen, seksendördüncü paraleli aşmak mümkün olmadı. Gerek bankizleri geçmek için kullanılan gemilerle, gerek buz tarlalarını aşmak için kullanılan sallar aracılığıyla, yani bugüne kadar kullanılan yöntemlerle hiçbir zaman kutba ulaşılamayacağı ileri sürülebilir. Hatta insanoğlunun yapısal olarak, bu tür tehlikelere, bu ölçüde düşük ısılara katlanamayacağı söylenebilir. Demek ki kutbun fethi için daha değişik yolların denenmesi gerekmektedir."

Dinleyicilerdeki hareketlenmeden de anlaşılacağı gibi, herkesin öğrenmeye can attığı, meselenin püf noktasına

gelinmişti.

"Peki, ne yapmayı düşünüyorsunuz, bayım?.." diye sordu İngiliz temsilcisi.

"On dakika içinde öğreneceksiniz, Binbaşı Donellan," diye yanıtladı Başkan Barbicane[26] "ve bütün hissedarlarımıza şunu da söylemek isterim ki: Bu işin öncülerinin konik silindir..."

"Komik silindir!" diye haykırdı, Dean Toodrink.

"....içinde Ay'a yolculuk etmekten kaçınmayan insanlar olduğunu göz önünde bulundurarak, bize güveniniz..."

"Ve görüldüğü gibi geri geldiler!" diye ekledi, yersiz çıkışları şiddetli protestolara neden olan Binbaşı Donellan'ın sekreteri.

Ancak, Başkan Barbicane omuzlarını silkerek, sert bir sesle sözlerine devam etti:

"Evet, değerli hissedarlar, on dakika içinde ne yapmak istediğimizi öğreneceksiniz." İzleyiciler, bu yanıta uzatılmış ahlar, ohlar ve ehlerle karşılık verdiler.

Sanki konuşmacı, kitleye "on dakika sonra kutba varacağız" demek ister gibiydi.

"Öncelikle, orada kutup şapkası gibi uzanan bölgenin, bir kara parçasından mı yoksa Nares'in Taleokristik deniz' olarak adlandırdığı gibi ilkel dönem buzullarından oluşmuş bir denizden mi ibaret olduğuna karar vermeliyiz, biz ikinci olasılığın doğru olduğuna inanmıyoruz."

"İnanmamak yetmez!" diye atıldı Eric Baldenak, emin olmak gerek..."

"Peki öyleyse bundan eminiz diye yanıtlayacağım, ateşli temsilciyi. Evet! North Polar Practical Association'ın mülkiyetini aldığı ve hiçbir Avrupa devletinin karşı çıkamayacağı şekilde Birleşik Devletler'e ait olan bu bölge, su dolu bir havuzdan değil, sağlam bir toprak parçasından oluşuyor!"

Eski Dünya temsilcilerinin sıralarından mırıldanmalar duyuldu.

“PehL.Suyla dolu bir çukur... Boşaltmaya gücünüzün yetmeyeceği bir küvet!” diye yeniden haykırdı Dean Toodrink.

Ve temsilcilerin gürültülü onayını aldı.

“Hayır, bayım,” diye hızla yanıtladı Başkan Barbicane. “Orada, -belki de Orta Asya’daki Gobi Çölü gibi- deniz seviyesinden üç dört kilometre yükseklikte uzanan bir kara parçası var. Kutup bölgesinin uzantısı olduğu sınırdaş topraklarda yapılan incelemeler dikkate alınarak, kolaylıkla ve mantıklı bir şekilde bu sonuca ulaşılabilir. Nordenskiöld’ün, Peary’nin, Maaigaard’ın yaptıkları araştırmaların sonunda, Grönland’ın kuzeye doğru yükselerek ilerlediği anlaşılmıştır. Disko Adasından yüz altmış kilometre içeri doğru gidildiğinde yüksekliği iki bin üç yüz metreyi bulmaktadır. Bu incelemelerin ışığında, değişik ürünlerin, yüzyıllar boyunca sertleşmiş buzdan kılıflarının altındaki memeli iskeletlerinin, fildişlerinin, kozalaklıların gövdelerinin varlığını öğrenmiş bulunmaktayız, böylelikle bu bölgenin, bir zamanlar hayvanların ve hatta belki de insanların yaşadığı verimli topraklardan oluştuğunu öne sürebiliriz. Orada, bugün işletmesini üstlendiğimiz taşkömürü yataklarını oluşturan tarihöncesi çağların sık ormanlarının, toprağın altına gömülmüş olduğunu iddia edebiliriz! Evet! Kutbun etrafında, üzerine Amerika Birleşik Devletleri’nin bayrağını dikeceğimiz, insan elinin değmediği bakir bir kara parçası uzanıyor!”

Bir alkış tufanı koptu.

Son alkışların gürültüsü de Union-squ-are’ın derinliklerinde kaybolurken, Binbaşı Donellan’ın sert sesi yankılandı:

“Şimdiden, kutba varabilmemiz için yeterli olan on dakikanın yedisi geçti bile...”

“Biz de üç dakika içinde orada oluruz,” diye soğuk bir sesle yanıtladı Başkan Barbicane. Ve devam etti:

“Ancak,yeni taşınmazımız bir kara parçası olsa da, bulunduğu yükseklik göz önüne alındığında, kaplı olduğu buzdağları ve

ulaşımı engelleyen sonsuz buzulları düşünüldüğünde, işletmenin oldukça zor…”

“İmkânsız!” dedi Jan Harald, sözünü bir işaretle destekleyerek.

“İmkânsız,” bunu ben de kabul ediyorum diye yanıtladı Impey Barbicane. “Zaten bu yüzden şimdiye kadar ki çabalarımız, bu imkânsızlığı yenmeyi başaramadı. Hayır, kutba gitmek için gemilere ve kızaklara ihtiyacımız olmayacak; ancak kullanacağımız yeni teknikler sayesinde, sermayemizden bir dolar bile harcamadan, bir dakikalık çalışmaya bile gerek kalmadan, tıpkı bir mucize gerçekleşmiş gibi eski ya da yeni, tüm buzulların erimesine şahit olacağız!”

Bir anda salonu tam bir sessizlik kapladı. Dean Toodrink’in Jacques Jansen’in kulağına fısıldadığı kibar sözcük dikkate alınırsa dananın kuyruğu kopmak üzereydi.

“Beyler,” diye devam etti Gun-Club’ın başkanı, “Arşimed dünyayı kaldırmak için yalnızca bir destek noktası istiyordu, işte bu destek noktasını bulmuş durumdayız! Siracusa’lı büyük geometri üstadının işini görecek olan kaldıracı elde etmiş bulunmaktayız! Yani, kutbun yerini değiştirecek güce sahibiz…”

“Kutbun yerini değiştirmek!..” diye haykırdı Eric Baldenak.

“Onu Amerika’ya getirmek!..” diye bağırdı Jan Harald.

Kuşkusuz, Başkan Barbicane şimdilik her şeyi açıklamak istemiyordu, şöyle devam etti:

“Bu destek noktasına gelince…”

“Sakın söylemeyin!... Sakın söylemeyin!..” diye bağırdı dinleyicilerden biri, korkunç bir sesle.

“Bu kaldıraca gelince…”

“Sırrınızı saklayın!.. Saklayın onu!..” diye bağırdı dinleyicilerin çoğunluğu.

“Saklayacağız!” diye yanıtladı Başkan Barbicane.

Avrupalı temsilciler haklı olarak bu yanıta içerlemişlerdi. Ancak itirazlara rağmen konuşmacı ayrıntılara girmek

istemeden şu sözleri ekledi:

"Katkılarınız sayesinde gerçekleştireceğimiz ve başarılı bir sona ulaştıracağımız, sınai yıllıklarda benzerine rastlanmamış mekanik çalışmamızın meyvelerine gelince, bu konuda sizi hemen bilgilendireceğim."

"Dinleyin!.. Dinleyin!.."

Ve dinlendi!

"Öncelikle," diye başladı Başkan Barbicane, "eserimizin fikir babası olan en bilge, en fedakâr, en ünlü meslektaşımızı tanıtmak isterim. Bu düşünceyi teoriden pratiğe geçirmek için gerekli hesaplamaların başarısı da kendine aittir, çünkü Kuzey'deki taşkömürü yataklarının işletmesi bir oyun gibi görünse de, kutbun yerini değiştirmek yalnızca üst düzey mekaniğin çözümleyebileceği ciddiyette bir problemdir. İşte bu yüzden Gun-Club'ın değerli sekreteri J.-T. Maston'a danıştık!"

"J.-T.Maston için! Yaşa!.. Yaşa!.. Yaşa!.." diye bağırdı bu seçkin ve olağanüstü kişiliğin varlığıyla büyülenmiş olan dinleyiciler.

Ah! ünlü hesapçının etrafındaki bu hayranlık dalgası, Bayan Evangelina Scorbitt'i öyle heyecanlandırmıştı ki yüreği büyük bir hazla, yerinden fırlayacakmış gibi çarpıyordu!

O ise, alçakgönüllü bir edayla başını sağa sola çevirerek, kancasını sallayarak coşkulu kalabalığı selamlıyordu.

"Değerli hissedarlar," diye sözlerini sürdürdü Başkan Barbicane, "daha Ay'a yolculuğumuzdan birkaç ay önce, Fransız Michel Ardan'ın Amerika'ya gelişini kutlamak üzere gerçekleştirdiğimiz büyük toplantı sırasında...." Bu Yankee, bu önemli yolculuktan, sanki Baltimore ile New York arasında düzenlenen sıradan bir geziymiş gibi bahsediyordu.

"...J.-T. Maston şöyle haykırmıştı: 'Makineler icat edelim, bir destek noktası bulalım ve Dünya'nın eksenini dikleştirelim!' Ve şimdi hepiniz şunu iyi bilin ki makineler icat edildi, destek noktası bulundu ve çabalarımız Dünya'nın eksenini dikleştirmek

üzerine yoğunlaştı!"

Bunun üzerine salonda, Fransa'da çok kullanılan "Bunun aklı başında değil" deyimine uygun düşecek bir şaşkınlık yaşandı.

"Ne yani!.. Ekseni dikleştireceğinizi mi ileri sürüyorsunuz?" diye haykırdı Binbaşı Donellan.

"Evet bayım," diye yanıtladı Başkan Barbicane, "ya da daha doğrusu, yeni bir eksen oluşturma imkânına sahibiz diyelim, bundan böyle günlük devir hareketi bu eksenin etrafında gerçekleşecek..."

"Günlük devir hareketini değiştirmek!.." diye tekrarladı Albay Karkof ateş saçan gözleriyle.

"Tam anlamıyla ve süresini değiştirmeksizin!" diye karşılık verdi Başkan Barbicane. "Bu işlem sayesinde kutup, yaklaşık olarak altmış-yedinci paralel seviyesine gelmiş olacak ve bu koşullar altında Dünya'nın ekseni tıpkı Jüpiter gezegeninde olduğu gibi yörünge düzlemini neredeyse dik bir şekilde kesecek. Böylece, yirmi üç derece yirmi sekiz dakikalık bu yer değişimi, kutup taşınmazımızda binlerce asırdır birikmiş olan buzların erimesi için yeterli olacak ısının elde edilmesini sağlayacak!" Salondakilerin soluğu kesilmişti. Kimse konuşmacının sözünü yarıda kesmeyi ya da alkışlamayı aklından geçirmiyordu. Hepsi basit olduğu kadar dâhiyane olan; Dünya'nın üzerinde döndüğü ekseni değiştirmek düşüncesiyle büyülenmiş gibiydiler.

Avrupalı temsilcilere gelince, her biri afallamış, şok olmuşlardı, dilleri tutulmuş bir halde büyük bir şaşkınlığa kapılmışlardı.

"Böylece, buzdağlarını ve bankizleri eriterek, bize Kuzey Kutbu'nu hediye etmek işini Güneş üstlenmiş olacak!"

Başkan Barbicane konuşmasını basit olduğu kadar yüce bir anlamı olan bu sözlerle tamamladığında salonda büyük bir alkış koptu.

"Yani," diye sordu Binbaşı Donellan, "madem ki insanoğlu

kutba gidemiyor, kutup ona gelecek, öyle mi?..”

“Tam da söylediğiniz gibi,” diye yanıtladı Başkan Barbicane.

8

GUN-CLUB'IN BAŞKANI "JÜPİTER'DEKİ GİBİ"Mİ DEMİŞTİ?

Evet! Tıpkı Jüpiter'deki gibi.

Konuşmacının da hatırlattığı gibi, Michel Ardan'ın onuruna düzenlenen karşılama töreni sırasında, J.-T. Maston'ın hararetli bir şekilde "Dünya'nın eksenini dikleştirelim" diye haykırmasının nedeni, *Dünya'dan Ay'a Yolculuk un* kahramanlarından biri olan, Başkan Barbicane'in ve Yüzbaşı Nicholl'ün yol arkadaşları gözüpek ve düş gücü yüksek Fransız'ın, Güneş sisteminin bu en önemli gezegenini göklere çıkaran bir şiirinden etkilenmiş olmasıydı. Michel Ardan muhteşem övgüsünde, elde edilecek avantajları eksiksiz olarak sıralıyordu.

Demek ki, Gun-Club'ın hesapçısının çözdüğü problem doğrultusunda, "Dünya'nın dünya olalı beri" üzerinde döndüğü eski ekseninin yerini yenisi alacaktı. Bundan başka, bu yeni eksen, yörüngesinin düzlemine dik olacaktı. Bu koşullar altında, eski Kuzey Kut-bu'nun iklimsel durumu, şu an için Norveç'in Trondhei kentinin ilkbaharıyla eşit olacaktı. Paleokristik kabuğu güneş ışınlarının altında erirken, iklimler de yerküremiz üzerinde tıpkı Jüpiter'de olduğu gibi dağılacaktı.

Aslında, bu gezegenin ekseninin eğikliği, ya da başka bir şekilde ifade edersek, ekseninin yörüngesi üzerindeki dönüş

açısı; 88 derece 13 dakikaydı. Bir derece, seksen yedi dakika fazlası olsaydı, güneş etrafındaki yörüngesinin düzlemine tamamen dik olacaktı.

Zaten açıkça belirtmek gerekirse, Barbicane ve Ort.'nın Dünya'nın şu anki iklimsel koşullarını değiştirmek üzere uygulayacakları güç, eksenini dikleştirmeye yönelik değildi. Mekanik olarak, büyüklüğü ne olursa olsun hiçbir kuvvetin bu değişikliği yaratamayacağı biliniyordu. Dünya'nın, şişteki piliç gibi istendiğinde ele alınıp değiştirilebilecek bir ekseni yoktu. Ancak, yeni bir eksen yaratmak mümkündü, hatta, Arşimed'in düşlediği destek noktası ve kaldıracın bu gözüpek mühendislerin ellerinin altında olduğu düşünülürse, bu iş kolay bile sayılabilirdi.

Yeni buluşlarını yeni bir emre kadar gizli tutmak istediklerine göre, şimdilik, değişikliklerin neden olacağı sonuçları incelemekle yetinmek gerekiyordu.

Jüpiter'in ekseninin yörüngesinin düzlemi üzerinde hemen hemen dik olarak bulunduğunu bilenlere hatırlatıp, bilgisizlere öğretirken gazetelerin ve dergilerin yaptığı da zaten bu oldu.

Merkür, Venüs, Dünya, Mars, Satürn, Uranüs ve Neptün gibi güneş sisteminin üyesi olan Jüpiter, ortak ısı kaynağının iki yüz milyon fersah uzağında bulunmakta olup, hacmi Dünya'nınkinden bin dört yüz defa fazladır.

Jüpiter'de yaşayan canlılar varsa, işte gezegenlerinin onlara sunduğu bazı avantajlar şunlardır -Ay'a yolculuğun öncesinde düzenlenen unutulmaz toplantıda olağanüstü bir şekilde sıralanan avantajlar.

Öncellikle, Jüpiter'in Güneş'in etrafındaki günlük devrini 9 saat 55 dakikada tamamladığını ve hangi enlem derecesinde olursa olsun gece ve gündüzün, sürekli bir şekilde eşit olarak, 4 saat 77 dakika sürdüğünü belirtelim.

"İşte, düzenli insanlar için harika bir ortam," diye açıklıyordu,

Jüpiter'de yaşam olduğuna inananlar. "Bu düzene seve seve katlanılır!"

Evet, eğer Başkan Barbicane girişimini tamamlamış olsaydı, Dünya'nın karşılaşacağı durum bu olacaktı. Dünya'nın yeni ekseni etrafındaki devir hareketinin süresi, uzayıp kısalmayacağına ve birbirinin ardı sıra gelen iki öğlenin arasında her zamanki gibi yirmi dört saat olacağına göre, geceler ve gündüzler Dünya'nın neresinde olursa olsun, on ikişer saatten oluşacaktı. Gündoğumları ve günbatımları, günleri daima eşit bir şekilde uzatacaklardı. Güneş'in ekvator düzlemindeki eğriliği izlediği zaman 21 Mart ve 21 Eylül günlerinde yaşanan gün-tün eşitliği, yeryüzüne sürekli bir şekilde hâkim olacaktı.

"Ancak ilginç olduğu kadar, en fazla merak uyandıracak olan iklimsel değişiklik, mevsimlerin ortadan kalkmasıyla gerçekleşecek!" diye haklı olarak ekliyorlardı coşkulu taraftarlar.

Aslında, ilkbahar, yaz, sonbahar, kış adlarıyla bilinen yıllık değişimler, eksenin yörünge düzlemi üzerindeki eğikliği sayesinde ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle Jüpiter sakinlerinin mevsimler konusunda en küçük bir bilgileri dahi yok. Demek ki bundan böyle, dünya sakinlerinin de, mevsim değişikliği gibi bir sıkıntıları kalmayacaktı. Yeni eksen yörüngesine dik olacağına göre, artık ne soğuk kuşak ne de tropik kuşak var olmayacak, tüm dünya ılıman bir iklimin keyfini sürecek.

Şimdi bunun nedenlerine geçelim.

Tropik kuşak nedir? Dünya'nın, oğlak ve yengeç dönenceleri arasında bulunan bölgeleridir. Bu kuşağın her noktası, güneşi iki kere zenit[27] noktasında görme ayrıcalığına sahiptir, bu durum dönenceler üzerindeki noktalar için yılda bir kez tekrarlanır.

Ilıman iklim kuşağı nedir? Dönenceler ve kutup daireleri yani her iki yarımkürede 23 derece 20 dakika ile 66 derece 72 dakikalık enlem dereceleri arasında kalan bölgelerdir. Burada Güneş hiçbir zaman zenit noktasına kadar yükselmese de her

zaman ufkun üzerinde görünmektedir.

Soğuk kuşak nedir? Kutupların çevresindeki bölgelerdir. Bu bölgelerde, Güneş uzun bir zaman dilimi boyunca kendini göstermez, hatta bu süre kutup noktalarında altı aya ulaşır.

Anlaşılacağı gibi, Güneş'in ufkun üzerinde yükseldiği noktalara bağlı olarak, tropik kuşakta aşırı bir sıcaklık, ılıman iklim kuşağında dönencelerden uzaklaştıkça değişse de daha ölçülü bir sıcaklık, kutup daireleriyle kutuplar arasında kalan soğuk kuşakta ise aşırı bir soğuk hâkimdir.

Görünen o ki, yeni eksenin dikliğinin etkisinin görülmeye başlanmasından sonra, Dünya'da işler eskisi gibi gitmeyecekti. Güneş, sürekli olarak ekvator düzleminde bulunacak, yıl boyunca yerin ekvatora yakınlığına göre belirlenecek zenit noktasına ulaşarak, on iki saat boyunca değişmez seyrini sürdürecekti. Böylece, yirminci enlem derecesi üzerinde sıralanan ülkeler için her gün ufkun yetmiş derece üstüne kadar, kırkdokuzuncu enlem derecesi üzerinde sıralanan ülkeler için kırkbirinci dereceye kadar, altmışyedinci paralel üzerinde sıralanan ülkeler içinde yirmiüçüncü dereceye kadar yükselecekti. Demek ki Güneş'in her on iki saatte bir ufkun aynı noktasından doğup batacağı bir ortamda, günler düzenli bir şekilde akıp gideceklerdi.

"Avantajlarını görüyor musunuz?" diye tekrarlıyordu Başkan Barbicane'in dostları. Şu anki gibi can sıkıcı sıcaklık değişimlerinin yaşanmayacağı bir dünyada herkes nezlesine ve romatizmalarına uygun gelecek, değişmez iklimi seçebilecek!"

Barbicane ve Ort. yerkürenin, yörüngesine doğru eğilerek Dünya haline gelmek için uğraştığı dönemden beri var olan gidişatı değiştireceklerdi.

Gerçekten, gözlemci gökyüzünde görmeye alışık olduğu yıldızlardan ve takımyıldızlardan birkaçını kaybedecekti. Şair, modem mısralarının içinde kullanacağı uzun kış gecelerinden ve

uzun yaz günlerinden mahrum kalacaktı! Ama, sonuçta insanoğlu bu değişiklikten büyük yarar sağlayacaktı!

"Dahası," diye tekrarlıyordu Başkan Barbicane'e yakın gazeteler, "toprak ürünleri bir düzene bağlanacağından, her bitki türü kendine en uygun gelen iklimde yetiştirilecektir!"

"Peki!" diye karşılık veriyordu karşıt görüşlü gazeteler, "çiftçilerin ve ürünlerin geleceğini ciddi bir şekilde tehdit eden yağmur, fırtına, dolu, hortum, kasırga ve gökyüzü olaylarına hiç rastlanmayacak mı?"

"Kuşkusuz ki evet," diye yanıtlıyordu dostlar korosu, "ancak atmosferdeki karışıklıkları engelleyecek olan iklimsel düzenliliğin devreye girmesiyle bu tür felaketlerle daha az karşılaşılacak! Evet, bu Dünya için gerçek bir dönüşüm olacak! Evet! Barbicane ve Ort. gece ve gündüzün eşitsizliğine son vererek, mevsim farklılıklarını ortadan kaldırırken, şimdiki ve gelecek kuşaklara büyük bir hizmet götürmüş olacaklar! Evet! Michel Ardan'ın söylediği gibi her zaman çok sıcağın ya da çok soğuğun etkisi altındaki yerküremiz, bundan böyle nezlelilerin, griplilerin, göğüs ağrısı çekenlerin gezegeni olmayacak! Nezle olmak isteyenlerin dışında, bu hastalığa rastlanmayacak, çünkü herkes kendi bronşuna uygun bir ülke seçmekte özgür olacak!"

Ve 27 Aralık tarihli sayısında New York'un *Sun* gazetesi en anlamlı başlığı atıyordu:

"Başkan Barbicane ve yürekli dostlarıyla, yalnızca Amerikan kıtasına yeni bir kara parçası ekleyerek, konfederasyonun geniş topraklarını daha da büyüttükleri için değil, Dünya'yı daha sağlıklı ve ürünün kışın zaman kaybetmeksizin, ekildikten kısa bir süre sonra biçileceği daha üretken bir hale getirecekleri için gurur duyuyoruz! Yalnızca zengin taşkömürü yataklarının işletilerek, uzun yıllar boyunca, bu değerli madenin tüketiminin garanti altına alınmasını sağladıkları için değil, dünyanın yararına olarak iklim koşullarında gerçekleşecek

değişikliklerden dolayı da onlarla gurur duyuyoruz! Yaratıcının eserini türdeşlerinin çıkarına hizmet etmek için değiştirerek, insanoğlunun iyiliği için çalışanlar arasında ilk sıraya yükselecek olan Barbicane ve dostlarıyla gurur duyuyoruz!”

9

FRANSIZ KÖKENLİ BİR "DEUS EX MACHINA"[28] BELİRİYOR

Başkan Barbicane'in Dünya'nın ekseninde yapacağı değişikliğin sağlayacağı faydalar bunlardı. Zaten bilindiği gibi, bu değişikliğin yerküremizin Güneş etrafındaki dönüş hareketine önemli bir etkisi olmayacaktı. Dünya uzaydaki değişmez yörüngesini izlemeyi sürdürecek, Güneş yılının kuralları bozulmayacaktı.

Eksende yapılacak değişikliğin sonuçlarının dünya kamuoyuna açıklanması olağanüstü bir yankı yarattı. Bu yüksek mekanik problemi, duyulduğu ilk andan itibaren büyük bir coşkuyla karşılandı. Mevsimlerin değişmezliği ve dileyenin istediği iklimde yaşayabileceği düşüncesi oldukça çekici görünüyordu. Bütün ölümlülerin, Telemakhos'un şairinin Kalipso Adası'na atfettiği sonsuz ilkbaharın tadını çıkaracağı hatta serin ya da ılık bir ilkbahar için seçim yapabileceği bir dünyanın hayali insanları büyülüyordu. Günlük devir hareketinin üzerinde gerçekleşeceği yeni eksene gelince, ne Başkan Barbicane, ne Yüzbaşı Nicholl, ne de J.-T. Maston kamuoyuna açıklama yapmaya istekli görünmüyordu. Önceden açıklayacaklar mıydı? Yoksa ancak deney gerçekleştikten sonra mı öğrenilecekti? Kamuoyunun yavaş yavaş endişelenmeye başlaması için daha fazlasına gerek yoktu.

Akıllara, doğal olarak, gazetelerde de tartışılmaya başlanan bir soru geliyordu. Hangi mekanik güç, böyle bir değişiklik için gereken olağanüstü kuvveti sağlayacaktı?

New York'un önemli dergilerinden *Forum* haklı olarak şu noktaya değiniyordu:

"Eğer Dünya bir eksen etrafında dönmüyor olsaydı, belki de ona keyfe göre seçilmiş bir eksen etrafında dönme hareketi kazandırabilmek için görece hafif bir sarsıntı yetecekti; ancak bu haliyle oldukça hızlı bir şekilde yol alan ve bir doğa yasasının sabit bir şekilde aynı eksenin etrafında dönmesini istediği devasa bir Jiroskop'a benzetilebilir. Leon Foucault bilinen deneyleriyle bunu kanıtlamıştır. Bu durumda, onun yönünü değiştirmenin imkânsız demeyelim ama çok zor olacağı ortadadır!"

Gerçekten yerinde bir saptamaydı. Bu nedenle, mühendislerinin nasıl bir kuvvet uygulayacağı ve bir o kadar önemlisi de bu kuvvetin yavaş yavaş mı yoksa aniden mi devreye sokulacağı sorulan sorular arasındaydı. Bu sonuncu olasılık durumunda, Barbicane ve Ort.'nın yöntemleriyle eksen değişikliği gerçekleştiği anda, Dünya üzerinde korkunç felaketlerin ortaya çıkması söz konusu değil miydi?

Bu durum, iki dünyanın bilginleri kadar cahillerin de kafasını kurcalıyordu. Sonuçta şok şok demekti, kimse bunun ne etkisiyle ne tepkisiyle karşılaşmak istemezdi. Öyle görünüyordu ki, bu işin öncüleri değişikliğin sağlayacağı yararları gözü kapalı olarak sıralarken, eserlerinin yol açacağı yıkımlarla hiç ilgilenmiyorlardı. Bu arada yenilgilerinin ağırlıyla hiç bu kadar ezilmemiş olan Avrupalı temsilciler bu durumdan yararlanarak Gun-Club'ın başkanına karşı kamuoyu oluşturmaya başladılar.

Hatırlanacağı gibi, açık artırmaya çıkarılmış olan kutup bölgelerine Fransa gereken ilgiyi göstermemişti. Yine de resmi olarak temsilci göndermedikleri bu satış, bir Fransızın özel ilgi

alanına girmiş ve onu bu dev girişimin çeşitli aşamalarını izlemek üzere Baltimore'a sürüklemişti.

Otuz beş yaşını biraz aşmış bir maden mühendisiydi bu. Politeknik okuluna birincilikle girmiş, birincilikle mezun olmuştu. Onu, sıra-dışı olsa da bir hesapçı olan J.-T. Maston'dan üstün, birinci sınıf bir matematikçi olarak tanıtmak yerinde olurdu, Laplace ya da New-ton'un yanında, Le Verrier'nin yeri ne ise, onun yanında da J.-T. Maston'ın yeri aynıydı.

Her şeye iyi yanından bakmayı bilen bu mühendis, köprülerde bazen rastlansa da, maden ocaklarında pek sık karşılaşılmayacak türden zeki ve düş gücü yüksek bir adamdı. Olayları kendine özgü bir tarzla, eğlenceli bir şekilde anlatıyor, en yakın dostlarıyla, bilim üzerine konuşurken bile, Parisli yumurcakların kayıtsızlığıyla davranıyordu. Halk dilinin sözcüklerini ve kolayca moda olan deyişleri kullanmaktan hoşlanıyordu. Kendini kaybettiği bu anlarda, dilinin cebir formülleriyle uyum içinde olduğu söylenemezdi, ancak kalemi eline almak zorunda kaldığında aklı başına geliyordu. Masasının başında on saat kalarak, mektup yazar gibi cebir sayfalarını dolduran sıkı bir araştırmacı olduğunu da belirtmek gerekir. Gün boyunca süren yüksek matematik çalışmalarından sonra, bütün 'olasılıkları hesaplamasına rağmen bir türlü başarılı olamadığı whist[29] partileriyle gevşemeye çalışıyordu. Eli kötü olduğunda, avam bir Latinceyle şöyle bağırdığı duyulabilirdi: *"Cadaveri Poussandum est!"*[30]

Bu kendine özgü kişiliğin adı Akide Pierdeux idi, sınıf arkadaşlarının hepsinde görülen kısaltma hastalığının kurallarına göre imzasını çoğunlukla i'nin üzerine nokta koymadan APıerd olarak, hatta APı diye atardı. Tartışmalarda o kadar ateşliydi ki, arkadaşları ona Alcide sülfürik[31] diye sesleniyorlardı. Yalnızca uzun değildi, "yüsek" demek belki de daha doğruydu ona; boyunun, bir çeyrek meridyenin beş

milyonda birine eşit olan iki metreye yakın olduğu iddia ediliyordu. Coşkuyla oynattığı kafası güçlü bedenine ve geniş omuzlarına göre küçük kalıyor, kelebek gözlüklerinin ardındaki mavi gözlerinden parıltılı bakışlar saçıyordu. Sınıflardaki gaz lambalarının ışığı altında fazlaca cebir problemi çözmekten zamansız dökülmüş saçlarıyla, neşeli olduğu kadar ağırbaşlı bir görünümü vardı. Bu harika çocuk okulda hep bu yönüyle ve sahtelikten eser taşımayan yapısıyla hatırlanacaktı. Bağımsız kişiliğine rağmen, politeknisyenler arasında dostluğun ve üniforma aşkının simgesi olan X yasasının hükümlerine hep uymuştu. Avluda olduğu kadar, yatakhanede de -dolaplarını mutlak bir düzene göre yerleştirirdi-takdir toplardı.

Alcide Pierdeux'nün kafası, iri gövdesinin üzerinde ne kadar küçük görünürse görünsün, beyin zarlarına kadar bilgiyle dolu olduğu tartışılmazdı. Ne de olsa arkadaşları gibi matematikçiydi, ancak matematikle, deneysel bilimlere uygulamak için uğraşıyordu; deneysel bilimlerse, kullanım alanları endüstri olduğu için cezbediyordu onu sadece. Burada karakterinin aşağı bir yanı ortaya çıkmaktaydı. İnsan mükemmel olmuyordu. Yine de, ilgi alanı, büyük gelişmeler kaydetmelerine rağmen uygulayıcıları için daima koruyacak sırları olan bilimsel çalışmalardı.

Bu arada, Alcide Pierdeux'nün bekâr olduğunu da belirtelim. Hâlâ "bire eşit" olduğunu ama ikiye katlanmayı seve seve kabul edeceğini söylüyordu. Dostları onu Martigues'li zeki, çekici ve neşeli bir kızla evlendirmeyi düşünmüşlerdi. Ama ne yazık ki kızın babası bu ilk açılımları Martigues usulüyle şöyle yanıtlamıştı:

Sanki hiçbir gerçek bilgin alçakgönüllü ve sade olmazmış gibi!

"Hayır, sizin Alcide'iniz çok bilgiç! Anlaşılmaz sohbetlerle, zavallı kızımın kafasını karıştırır!.."

Bunun üzerine oldukça kırılmış olan mühendisimiz, kendisiyle

Provence arasında belli bir deniz mesafesi bırakmaya karar verdi. Bir yıllık izin isteyerek, bu süreyi North Polar Practical Association'ın girişimini izlemeye ayırdı. İşte bu yüzden, o dönemde Birleşik Devletler'de bulunuyordu.

Alcide Pierdeux Baltimore'a vardığından beri, Barbicane ve Ort.'nın bu büyük girişimi kafasını meşgul ediyordu. Eksen değişikliği sayesinde, Dünya'nın Jüpiter'e benzemesi umurunda değildi! Onu asıl ilgilendiren bunu hangi yöntemle gerçekleştirecekleriydi.

Kendine özgü diliyle, şunları söylüyordu:

"Kuşkusuz Başkan Barbicane küremize esaslı bir darbe indirmeye hazırlanıyor!.. Ama nasıl ve hangi yönde?.. Asıl sorun burada! Yandan etki yaratmak için onu bilardo topu gibi 'hassas' kabul edeceğini umarım!.. Eğer 'dolgun' kabul ederse, onu yörüngesinin dışına fırlatabilir, o zaman, iyi yönde değişiklikler yapılabilecek şimdiki yıllar cehennemi boylayacaktır. Hayır! Bu yürekli adamlar, kuşkusuz eski ekseni yenisiyle değiştirmeyi düşünüyorlar!.. Buna şüphe yok!.. Ancak, destek noktası olarak nereyi alacaklarını ve nasıl bir sarsıntı yaratacaklarını kestiremiyorum!.. Ah! eğer günlük devir hareketi olmasaydı, bunun için bir fiske yetecekti!.. Oysa günlük devir diye bir şey var!.. Bunu gözardı etmek mümkün değil!"

Bu akıl almaz adam, çözülmesi güç bir sorunla karşı karşıya olduğunu söylemek istiyordu!

"Hangi yöntemi kullanırlarsa kullansınlar, genel bir altüst oluşun yaşanması kaçınılmaz," diye ekledi.

Sonuçta bilginimiz boşuna kafa yoruyordu, daha Barbicane ve Maston'ın hangi yöntemi düşündüklerini dahi bilmiyordu. Yöntemin ne olduğunu öğrenebilseydi, mekanik formülleri hemen çözümleyebilecekti.

Ve 29 Aralık tarihinde, Fransız Maden Ocakları Ulusal Birliği mühendisi Akide Pier-deux pergel gibi açtığı uzun bacaklarıyla,

Baltimore'un hareketli caddelerini arşınlıyordu.

10

KAYGILAR YAVAŞ YAVAŞ ARTMAYA BAŞLIYOR

Gun-Club salonlarında yapılan genel kurul toplantısının üzerinden bir ay geçmişti. Bu süre içinde, kamuoyunun düşüncesi gözle görülür bir şekilde değişmişti. Eksen değişikliğinin sağlayacağı yararlar unutulmuş, zararları tartışılmaya başlanmıştı! Değişiklik güçlü bir sarsıntıyla gerçekleşeceğine göre, bir felaket yaşanması kaçınılmazdı. Ancak bu felaketin etkilerinin ne olacağı konusunda kimse bir şey söyleyecek durumda değildi! İklimlerin iyileştirilmesi bu kadar arzu edilir bir şey miydi? Aslında bu durumdan, kaybedecek hiçbir şeyi olmayan Laponlar, Samoyedler, Çukçiler kazançlı çıkacaktı yalnızca.

Şimdi, Başkan Barbicane'in eserine ağır eleştiriler getiren Avrupalı temsilcilere kulak vermek gerekliydi! Öncelikle hükümetlerine rapor hazırladılar, denizaltı hatlarıyla gönderilen bitmek bilmez yazışmalarla üstlerinden talimatlar beklediler! Diplomasi sanatının kurallarına göre belirli bir tedbirlilik içeren bu kalıplaşmış sözcükler kimseye yabancı değildi: "Çok çaba sarf ediniz, ama hükümetinizi güç durumda bırakmayınız! -Kararlı davranınız ama dengeleri bozmamaya dikkat ediniz!"

Bu arada Binbaşı Donellan ve meslektaşları hiç durmadan tehdit altındaki ülkeleri adına tepkilerini dile getiriyorlardı.

"Amerikalı mühendisler," diyordu Albay Boris Karkof, "Birleşik

Devletler topraklarının sarsıntıdan etkilenmemesi için gerekli önlemleri almışlardır muhakkak!"

"Ama bunu nasıl başarabilirler?" diye sordu Jan Harald. "Zeytin zamanında, zeytin ağacını salladığınızda, bütün dallar etkilenmiyor mu?" "Göğsünüze bir yumruk yediğinizde, bütün vücudunuz sarsılmıyor mu?" diye araya girdi Jacques Jansen.

"Belgedeki ünlü maddenin ne demek istediği şimdi anlaşılıyor!" diye haykırdı Dean Toodrink. "Demek bu yüzden yer yüzeyinde oluşacak coğrafi ve meteorolojik değişikliklerden söz ediliyordu!"

"Evet!" dedi Eric Baldenak, "öncelikle korkulması gereken eksen değişikliğinin etkisiyle, denizlerin yataklarının dışına taşmasıdır."

"Ve değişik noktalarda okyanus seviyesinin alçalmasıyla bazı insanların türdeşleriyle iletişiminin kesileceği bir yüksekliğe çıkabilecekleri de öngörülebilir," diye değerlendirdi Jacques Jansen.

"Hatta yoğunluğu düşük hava tabakalarının etkisiyle soluksuz kalabilirler," diye ekledi Jan Harald.

"Londra'yı Mont-Blanc yüksekliğinde düşünebiliyor musunuz?" diye haykırdı Binbaşı Donellan.

Ve bacaklarını açıp, kafasını geriye atan bu centilmen, sanki Birleşik Krallık'ın başkenti bulutların arasında kaybolmuş gibi zenite doğru bakıyordu.

Kısacası, eksen değişikliğinin sonuçlarının neler olacağını kestirmeye çalışan insanlar arasında büyük bir panik havasının hâkim olmaya başladığı hissediliyordu.

Aslında söz konusu olan, Dünya'nın eski kutuplarından yassılaştırılmasının ardından denizlerin büyük ölçüde yer değiştirmesine yol açacak olan yirmi üç derece yirmi sekiz dakikalık bir eksen değişikliğinden başka bir şey değildi. Dünya, geçtiğimiz yıllarda Mars gezegeninin yüzeyinde yaşanana benzer

altüst oluşların tehdidi altında mıydı, öyleyse? Orada, aralarında Schiaparelli'nin de bulunduğu bütün topraklar su altında kalmış, gezegenin kırmızımtrak rengi, koyu maviye dönüşmüştü. Moeris Gölü ortadan kaybolmuş, güneydeki okyanuslar bir zamanlar kapladıkları geniş yataklarını terk ederken, kuzeydeki altı yüz bin kilometrekarelik alan değişikliğe uğramıştı! Birkaç merhametli insan Mars'taki "su baskını mağdurları" yararına yardım kampanyası düzenlemeyi bile düşünmüştü, peki ya Dünyalı su baskını mağdurlarının hali ne olacaktı?

Her taraftan tepkiler yağmaya başlayınca, Birleşik Devletler hükümeti gerçeği görmek zorunda kaldı. İyice düşünülürse, felaketlere yol açacağı kesin olan böyle bir deneyime girişilmemesi gerektiği sonucuna varılabilirdi. Yaratıcı, her şeyi yerli yerine koymuştu. Onun eserinin üzerinde meraklı ellerin dolaşmasına hiç gerek yoktu.

Böyle ciddi sorunlarla dalga geçen düşüncesiz kişilerin varlığına inanmak gerçekten güçtü!

"Şu Yankee'lere bir bakın!" diye tekrarlıyorlardı. "Dünya'yı başka bir eksene geçireceklermiş! Bari, bir makaranın ya da tekerleğin dingilini değiştirir gibi, milyonlarca asırlık devir hareketinin etkisiyle yıpranmış milini de yenikseler! Yaratılışın ilk günlerindeki haline dönmek hiç de fena olmaz!"

Buna nasıl bir yanıt verilebilirdi ki!

Bütün bu suçlamaların arasında, mühendis Akide Pierdeux, J.-T. Maston'ın indirmeyi düşündüğü darbenin yönünü, şiddetini ve uygulama noktasını bulmaya çalışıyordu. Bu sırrı bir öğrenebilseydi, yerkürenin tehdit altındaki bölgelerini ortaya çıkarması kolay olacaktı.

Yukarıda da belirtildiği gibi Eski Kıta'nın kaygıları yenisince paylaşılmıyordu. Aslında, Başkan Barbicane'in, Yüzbaşı Nicholl'ün ve J.-T. Maston'ın Amerikalı oldukları düşünüldüğünde, eksen değişikliğinin Avrupa'nın, Asya'nın,

Afrika'nın ve Okyanusya'nın değişik noktalarında yaratacağı yıkımlardan, Birleşik Devletler'i uzak tutmayı planladıkları akıl alır bir durum muydu? Ya Yankee'sindir ya da değil ve her üçü de öyleydi, üstelik az bulunur derecede -Başkan Barbicane'in Ay'a yolculuk planını hazırlarken söylediği gibi, "kaya gibi sertleşmiş" Yankee'lerdi hem de.

Kuşkusuz, Yeni Kıta'nın Meksika Körfezi ile kuzey bölgeleri arasında kalan bölümünün ilerisi için planlanan bir sarsıntıdan endişelenmek için fazla bir nedeni yoktu. Hatta Amerika'nın sınırlarını genişleteceği bile söylenebilirdi. Şu an kıyılarını sulayan iki okyanusun yataklarını terk etmesiyle, belki de bayrağındaki yıldız sayısı kadar yeni ülkeyi topraklarına katacaktı.

"Evet, kuşkusuz! Ancak," diye tekrarlıyordu, olaylara her zaman kötü yanından bakan ürkek kişiler, "bu dünyada hiçbir şeyin garantisi yok. Ya J.-T. Maston hesaplarında yanıldıysa? Ya Başkan Barbicane uygulama esnasında bir hata yaparsa? Bu en usta topçuların başına bile gelebilir! Her zaman hedefi tutturmak mümkün değil!"

Bu kaygılar Avrupa devletlerinin temsilcileri tarafından ayrıntılarıyla tartışılmıştı. Dean Toodrink *Standard* gazetesinde, Jan Harald İsveç'in *Aftenbladet* gazetesinde, Boris Karkof ise yüksek tirajlı *Novoya-Vremia* gazetesinde konuyla ilgili ateşli yazılar yazıyorlardı. Amerika'da bile görüşler farklıydı. Liberal olan cumhuriyetçiler Başkan Barbicane'i desteklerken, muhafazakâr olan demokratlar ona karşı çıkıyorlardı. Başta *Journal de Boston* ve New York'ta yayımlanan *Tribüne* olmak üzere, Amerikan basının bir bölümü Avrupa basınıyla birlikte davranıyorlardı. *Associated Press* ve *United* Press'in kuruluşundan beri, gazete Birleşik Devletler'de en önemli iletişim araçlarından biri haline gelmişti, yerel ve yabancı kaynaklı haberlere ödenen yıllık ücret yirmi milyon doları

aşıyordu.

Diğer gazetelerin North Polar Practical Association'a destek verme çabaları boşunaydı. Felaket haberlerinin kuruntudan ibaret olduğunu ispatlamak için Evangelina Scorbitt'in başyazıların, makelelerin, mizahi yazıların satırına on dolar ödemesi boşunaydı! Bu ateşli dulun, J.-T. Maston'ın hesaplarında yanılma olasılığının bulunmadığını kanıtlamak için gösterdiği gayretler de boşunaydı! Sonuç olarak, dehşetin pençesindeki Amerika yavaş yavaş Avrupa'nın görüşlerine katılmaya başlıyordu.

Buna rağmen, ne Başkan Barbicane, ne Gun-Club sekreteri, ne de yönetim kurulu üyeleri cevap verme gereğini duyuyorlardı. Söylenenlere aldırmıyor, tutumlarını değiştirmiyorlardı. Hatta böyle dev bir girişimin gerektirdiği yoğun hazırlıklara başlamış gibi bir halleri de yoktu. Başlangıçta projelerini büyük bir coşkuyla karşılayan kamuoyunun görüş değiştirmesinden ve giderek artan genel hoşnutsuzluktan mı etkilenmişlerdi? Hiç de öyle görünmüyordu.

Kısa bir süre sonra, Evangelina Scorbitt'in fedakârlıklarına ve harcanan onca paraya rağmen, Başkan Barbicane, Yüzbaşı Nicholl ve J.-T. Maston iki dünyanın güvenliğini ciddi bir şekilde tehdit eden tehlikeli kişiler haline gelmişlerdi. Federal hükümet, Avrupa devletleri tarafından olaya el koyması ve elebaşlarının sorgulanması konusunda uyarılmıştı. Eski eksenin yerine yenisini yerleştirmek isteyen bu adamlar kullanacakları yöntemi ve hangi araçlardan yararlanacaklarını açıklamak zorundaydılar. Böylece genel güvenlik açısından girişimin sonuçları ortaya çıkacak, yerkürenin doğrudan tehdit altındaki bölgeleri belli olacaktı, tek kelimeyle kamusal kaygının bilmediği ve tedbirinse bilmek istediği her şey açığa çıkacaktı.

Washington hükümetinin ağırdan almasına imkân yoktu. Kuzey, merkez ve güney eyaletlerini saran heyecan

duraksamasına izin vermiyordu. 19 Şubat tarihli bir kararnameyle John Prestice başkanlığında mekanikçilerden, matematikçilerden, mühendislerden, subilimcilerden ve coğrafyacılardan oluşan elli kişilik bir soruşturma komisyonu kurulmasına karar verildi. Komisyon girişimi incelemeye ve gerekirse yasaklamaya yetkiliydi.

İlk önce Başkan Barbicane ifade vermek üzere komisyona çağrıldı.

Başkan Barbicane gelmedi.

Polis memurları Baltimore'da, Cleveland-street No. 95'teki evine gittiler. Başkan Barbicane'i bulamadılar.

Neredeydi?..

Bunu kimse bilmiyordu.

Ne zaman gitmişti?..

Beş hafta önce, 11 Ocak'ta, Yüzbaşı Nicholl ile birlikte büyük Maryland kentini ve hatta Maryland'ı terk etmişti.

İkisi birlikte nereye gitmişlerdi?..

Bu soruya da kimse yanıt veremiyordu.

Kuşkusuz Gun-Club'ın iki üyesi, hazırlıkların kendi yönetimlerinde sürdürüleceği bu esrarengiz bölgeye doğru yola çıkmışlardı.

Ama, gittikleri yer neresi olabilirdi?..

Anlaşılacağı gibi bunu bilmekte büyük yarar vardı, bu tehlikeli mühendislerin girişimini başından engellemek için vakit geç sayılmazdı.

Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl'ün ortadan kaybolmaları büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştı. North Polar Practical Association yöneticilerine karşı ekinoks dönemlerindeki deniz kabarmalarını andıran bir öfke dalgası yükselmeye başlıyordu.

Başkan Barbicane ve meslektaşının yerini ancak bir kişi bilebilirdi. Bütün dünyayı ilgilendiren bu önemli soruya yanıt verecek bir kişi vardı.

Bu kişi J.-T. Maston'dı.

J.-T. Maston, John Prestice'in önerisi üzerine komisyona çağrılmıştı.

Ancak, J.-T. Maston ortada yoktu.

Acaba o da mı Baltimore'u terk etmişti? Bütün dünyanın haklı bir endişeyle sonuçlarını beklediği bu girişime destek vermek için dostlarının yanına mı gitmişti?

Hayır! J.-T. Maston her zamanki gibi Franklin-street, 109 numaradaki Balistic-Cottage'de çalışmalarını sürdürüyor, dinlenmek için başka hesaplamalara dalıyordu, bazı akşamlar Bayan Evangelina Scorbitt'in New-Park'taki görkemli konağına gitmek için çalışmalarına ara veriyordu.

Soruşturma komisyonu başkanınca gönderilen bir polis memuru J.-T. Maston'ı getirmekle görevlendirilmişti.

Polis memuru kır evine gelip, kapıyı çalarak içeri girdiğinde, zenci Fire-Fire ve ev sahibi tarafından hiç de hoş karşılanmamıştı. Yine de J.-T. Maston bu çağrıya uymak zorunda kaldı, soruşturma komisyonunun önüne çıktığında günlük çalışmalarının kesintiye uğratılmasının canını çok sıktığını gizlemedi. Kendisine yöneltilen ilk soru şöyleydi: Gun-Club sekreteri, Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl'ün nerede olduğunu biliyor muydu?

"Biliyorum," diye yanıtladı J.-T. Maston sert bir ses tonuyla, "ama bunu açıklamaya yetkili değilim."

Ardından ikinci soru geldi:

İki meslektaşı Dünya'nın ekseninin değiştirilmesiyle ilgili girişimin hazırlıklarıyla mı meşgüldüler?

"Bu da gizli tutmam gereken bilgiler arasında yer alıyor ve yanıtlamayı reddediyorum," diye karşılık verdi J.-T. Maston.

Şirketin projelerinin uygulanması için gerekli iznin verilmesi amacıyla, komisyona, çalışmalarıyla ilgili bilgi verecek miydi?

"Hayır, elbette ki vermeyeceğim!.. Özgür Amerika'nın özgür bir

yurttaşı olarak çalışmalarımın sonuçlarını kimseye açıklamamaya hakkım var!"

"Evet böyle bir hakkınız olabilir Bay Mas-ton," diye karşılık verdi Başkan Prestice, sanki bütün dünya adına konuşur gibiydi, "ancak dünya halklarının yaşadığı korkuları yatıştırmak gibi bir göreviniz de olmalı."

J.-T. Maston böyle bir görevi olduğunu düşünmüyordu. Onun tek görevi susmaktı, susacaktı o halde.

Tüm ısrarlara, yalvarmalara ve tehditlere rağmen, soruşturma komisyonu üyeleri demir kancalı adamın ağzından tek bir sözcük bile alamamıştı. Asla, hayır! Asla gutta-percha bir kafatasının içinde böyle bir inatçılığın gizlenmiş olduğu tahmin edilemezdi!

J.-T. Maston geldiği gibi gitmişti, söylemeye gerek yok ki, kararlı tutumundan dolayı Bayan Evangelina Scorbitt tarafından tebrik edilmişti.

J.-T. Maston'ın soruşturma komisyonu önündeki tavırları öğrenildiğinde, halkın öfkesi bu emekli topçunun güvenliği açısından tehlikeli boyutlara ulaşmıştı. Kamuoyunun ve Avrupalı temsilcilerin baskısının üst düzey hükümet görevlilerinin üzerinde hissedilmesi uzun sürmedi, Devlet Bakanı John S. Wright hükümet üyelerinden zor kullanma yetkisi istedi.

13 Mart akşamı, J.-T. Maston çalışma odasında rakamlarına gömülmüş bir haldeyken, telefon çaldı.

Telefonun ahizesinden derin bir endişeyle titreyen "Alo!.. Alo!.." sesleri geliyordu.

"Kiminle görüşüyorum?" diye sordu J.-T. Maston.

"Ben Bayan Scorbitt."

"Niçin aramıştınız Bayan Scorbitt?"

"Kendinize dikkat edin!.. Aldığım duyumlara göre bu akşam..."

J.-T. Maston Scorbitt'in cümlesini anlamaya fırsat bulamadan

Balistic-Cottage'in kapısı omuz darbeleriyle kırılmıştı.

Çalışma odasına çıkan merdivende bir gürültü koptu. Bir ses yalvarıyor, diğer sesler onu susturmaya çalışıyordu. Sonra birinin düştüğü duyuldu.

Boşuna bir çabayla efendisinin evini savunmaya çalışan Fire-Fire merdivenden aşağı yuvarlanıyordu.

Bir saniye sonra çalışma odasının kapısı yerle bir olmuştu. Yanında bir manga polisle bir polis şefi belirdi.

Polis şefinin evi arama, J.-T. Maston'ın kâğıtlarına el koyma yetkisi vardı.

Gun-Club sekreteri bir anda tabancasına sarılarak polisleri tehdit etti.

Ancak sayılarının çokluğu sayesinde polisler silahı elinden aldılar, ellerini masaya dayadılar. Bir anda çevik bir hamleyle ellerinden kurtulan J.-T. Maston masasının üzerini kaplayan rakamlar ve formüllerle dolu kâğıtlar arasından bir not defterini kapmayı başardı.

Polisler defteri almak için üzerine atıldılar -gerekirse hayatı pahasına...

Ama, J.-T. Maston kaşla göz arasında not defterinin son sayfasını yırtarak, bir hap gibi yuttu.

"Şimdi alabilirsiniz!" diye haykırdı Thermopylai'yi savunan Leonidas edasıyla.

Bir saat sonra, J.-T. Maston Baltimore cezaevine kapatılmıştı.

Halkın artan tepkisinin polisin müdahale edemeyeceği boyutlara ulaştığı düşünüldüğünde onun için en hayırlısı buydu.

11

J.-T. MASTON'IN NOT DEFTERİNDE BULUNANLAR VE BULUNMAYANLAR

Baltimore polisince ele geçirilen not defteri, formül, denklem ve sayılardan oluşan otuz sayfalık bir yüksek mekanik çalışmasını içeriyordu. *Dünya'dan Ay'a* probleminde kullanılan

$$V^2 - V_0^2 \; 2gr_0^2 \left(\frac{1}{r} - \frac{1}{r_0} \right)$$

formülü ve Ayın çekim gücüyle ilgili cebirsel ifadeler de defterde yer alıyordu.

Sonuç olarak, sıradan insanlar bu çalışmadan hiçbir şey anlayamıyorlardı. Bu yüzden bütün dünyanın haftalardır endişeyle beklediği verileri ve sonuçları açıklamak gerekiyordu...

Ünlü hesapçının formüllerini inceleyen bilimadamlarından alınan bilgiler, ayrım gözetmeksizin bütün gazetelerde yayımlanmaya başladı.

Problem doğru bir şekilde açıklanmış, yarı yarıya çözülmüştü. Hesaplamalar o kadar netti ki, soruşturma komisyonu üyeleri

doğruluğundan ve sonuçlarından şüphe etmeyi akıllarından bile geçirmiyorlardı. Eğer girişim sonuna kadar götürülürse, Dünya'nın ekseni kaçınılmaz olarak değişecek ve öngörülen felaketler gerçekleşecekti.

Baltimore'daki soruşturma komisyonunca, iki dünyanın gazetelerinde yayımlanmak üzere hazırlanan bildiri şöyleydi:

"North Polar Practical Association yönetim kurulunun, Dünya'nın eksenini değiştirmek amacıyla aldığı karar doğrultusunda, gereken sarsıntıyı yaratmak için yerkürenin belirli bir noktasına yerleştirilecek olan bir aygıtın geri tepme etkisinden yararlanılacaktır. Eğer bu aygıt toprakla bağlantılı bir şekilde yerleştirilirse, kuşkusuz ki yaratacağı sarsıntı gezegenimizin tamamını etkileyecektir.

"Şirketin mühendislerince kullanılması düşünülen aygıt, düşey olarak ateşlendiğinde etkisi sıfır olacak olan dev bir toptan başka bir şey değildir. En büyük etkiyi yaratmak için kuzeye ya da güneye doğru yatay olarak ateşlenmesi gerekmektedir, Barbicane ve Ort. güney yönünü seçmişlerdir. Bu koşullar altında, tıpkı hassas bir bilardo topu gibi, geri tepme etkisiyle Dünya kuzeye doğru yönelecektir."

Gerçekten de şu akıllı Alcide Pierdeux'nün tahminleri doğru çıkmıştı!

"Ateşleme yapılır yapılmaz, Dünya'nın merkezi sarsıntıya paralel bir yöne doğru hareket edecek, bunun sonucunda yörünge düzlemi ve yılın süresi önemsenmeyecek bir şekilde değişecektir. Aynı anda, Dünya ekvator düzlemi üzerinde bulunan bir eksen etrafında dönmeye başlayacak ve sarsıntıdan önce günlük devir hareketi olmasaydı bu yeni eksen etrafında sonsuza dek dönecekti.

"Ancak kutup çizgileri etrafında bu hareketin mevcut olduğu ve geri tepmenin etkisiyle oluşacak devir hareketi ile etkileşime gireceği dikkate alınırsa, kutbun, eskisine göre x niceliğinde yer

değiştireceği ve yeni bir eksenin oluşacağı söylenebilir. Bunun dışında eğer ateşleme ilkbahar noktasının -ekvator ve tutulumun[32] iki kesişim noktasından biri- ateşleme noktasının nadirde[33] olduğu bir anda yapılir ve eski kutbu 23° 28'lık bir yer değişimine uğratırsa, tıpkı Jüpiter'de olduğu gibi Dünya'nın yeni ekseni yörünge düzlemine dik olacaktır.

"Bu dikeyliğin sonuçlarının neler olacağı 22 Aralık'taki toplantıda Başkan Barbicane tarafından açıklanmıştı.

"Ancak, Dünya'nın kütlesi ve hareketinin niceliği göz önüne alınırsa, şu anki kutbu 23° 28'lık bir yer değişimine uğratacak bir geri tepme etkisini nasıl bir top gerçekleştirecektir?

"Evet, mekanik yasalarının izin verdiği ölçülerde dökülecek bir ya da bir dizi top sayesinde veya bu ölçüler tutturulamazsa gülleye eksen değişikliğini gerçekleştirecek bir ilk hızı verebilecek güçte bir patlayıcı aracılığıyla girişim başarıyla tamamlanabilecektir.

"Örnek olarak saniyede beş yüz metre bir hızla yüz seksen kilogramlık bir gülleyi fırlatabilen Fransız Donanmasının kullandığı yirmi yedilik topu alırsak, yüz seksen bin tonluk gülleyi fırtalabilmesi için bu topun boyutlarının yüz kere, yani hacminin bir milyon kere büyütülmesi gerekmektedir. Ayrıca barutun gülleye yeterli ilk hızı verebilmesi için eski baruta oranla beş bin altı yüz kere güçlü olması lazımdır. Aslında saniyede iki bin sekiz yüz kilometrelik bir hıza[34] ulaşacağı düşünülürse, güllenin, geri tepme etkisiyle altüst edeceği Dünyaya geri döndüğünde her şeyi eski haline getirebileceği varsayılabilir.

[u]Ve Dünya'nın güvenliği açısından ne üzücüdür ki J.-T. Maston ve meslektaşları Columbiad ile Ay'a gönderdikleri gülle için kullandıklarından çok daha güçlü olan bu patlayıcıyı ellerinde bulundurmaktadırlar. Yüzbaşı Nicholl'ün keşfettiği bu patlayıcının bileşiminde bulunan maddeler konusunda J.-T.

Maston'ın not defterinden net bir sonuç çıkarılamamaktadır yalnızca bu patlayıcının meli-melonit olarak isimlendirildiği anlaşılmaktadır.

"Bu konuyla ilgili bilinen tek şey, azotik asit ve organik maddelerin tepkimeye girmesi sonucu oluştuğudur gibi tek atomlu köklerin, aynı sayıda hidrojen atomlarıyla yer değiştirmesiyle, fulmikotona benzeyen ve temel yanıcı ve yakıcıların basit bir karışımıyla değil, ciddi bir kombinasyonla elde edilen bir barut türü ortaya çıkmaktadır.

"Kısacası, hangi patlayıcı olursa olsun, yüz seksen bin tonluk bir gülleyi yerçekimini yenerek fırlatacak bir güce sahip olduğu düşünülürse, geri tepmenin sonucu olarak ortaya çıkabilecek gelişmeler şöyle sıralanabilir: eksen değişikliği, kutbun 23 derece 28 dakikalık yer değişimi, yeni eksenin yörünge düzlemine dik bir hale gelmesi. Bu değişikliklerden dolayı da dünya sakinlerinin kaygılandığı tüm felaketler...

"Bununla birlikte, insanoğlunun, iklimsel ve coğrafi koşullarda büyük bir değişikliğe yol açacak böyle bir deneyin sonuçlarından kaçınması için tek bir şansı kalmış gibi görünmektedir.

"Yirmi yedi santimlik topun hacim olarak bir milyon katı büyüklüğünde bir topun yapımı mümkün müdür? Metalürji alanındaki gelişmelerin, Tay ve Forth köprülerini, Garabit viyadüklerini, Eyfel Kulesi'ni yapabilecek düzeye ulaşmış olmasına rağmen, mühendislerin, yüz seksen bin tonluk bir gülleyi uzaya fırlatacak olan böylesi devasa bir topu yapmaları olası mıdır?

"Bu durumdan haklı olarak şüphe duyulabilir. Barbicane ve Ort.'nın girişiminin başarıya ulaşamaması için yeterince neden olduğu ileri sürülebilir. Ancak, yeni şirketin işe koyulduğu göz önüne alınırsa, onlarca kaygılandırıcı olasılığa açık kapı bırakıldığı düşünülebilir.

"Bilindiği gibi, adı geçen Barbicane ve Nicholl, iki aydan fazla bir süre önce, Baltimore'u ve Amerika'yı terk ettiler. Nereye gittiler?.. Hiç kuşkusuz, girişimi başlatmak için gereken her şeyin hazır bulunduğu bu bilinmeyen bölgeye.

"Bu bölgenin nerede olduğu bilinmiyor ve bunun sonucunda, yeni taşkömürü yataklarını işletme bahanesiyle dünyayı altüst etmeye niyetli olan bu gözüpek bozguncuların peşine düşmek mümkün görünmüyor.

"Şüphesiz ki, bu bölge, J.-T. Maston'ın not defterinin, çalışmaları özetleyen son sayfasında belirtilmişti. Ancak, bu son sayfa, Impey Barbicane'in suç ortağı tarafından dişleriyle parçalanmak suretiyle ortadan kaldırılmıştır, ve şu an Baltimore cezaevinde tutulan bu suç ortağı konuşmayı reddetmektedir.

"Durum bundan ibarettir. Başkan Barbicane dev topunu ve güllesini yapmayı başarırsa, kısacası, girişim yukarıda açıklanan koşullarda gerçekleşirse, eksen değişecek ve Dünya altı ay içinde bu affedilmez deneyin' sonuçlarına katlanacaktır.

"Aslında, ateşlemenin tam kapasite ile yapılarak, sarsıntının yerküre elipsoidine en şiddetli etkiyi yapabilmesi için bir tarihte belirlenmiştir.

"Ateşleme, 22 Eylül günü, Güneş'in x bölgesi meridyenini geçmesinden on iki saat sonra yapılacaktır.

"Uygulamanın şu koşullar altında yapılacağı saptanmıştır: 1-Ateşlemenin yapılacağı top, yirmi yediliğe oranla, bir milyon kere daha büyük olacaktır; 2-Bu topa, yüz seksen bin tonluk bir gülle yerleştirilecektir; 3-Bu gülle, iki bin sekiz yüz kilometrelik bir başlangıç hızıyla gönderilecektir; 4-Ateşleme, 22 Eylül günü, Güneş bölge meridyenini geçtikten on iki saat sonra yapılacaktır- bu koşullar altında, x bölgesinin yerini belirlemek mümkün müdür?

"Tabii ki hayır!.." diye yanıtladılar komisyon üyeleri.

"Gerçekten de, J.-T. Maston'ın çalışmasında yeni eksenin

Dünya'nın neresinden geçeceği, daha doğrusu, Dünya'nın yeni kutuplarının nereye yerleşeceği konusunda herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Eski kutba 23 derece 28 dakikalık bir mesafede olduğunu kabul etsek de hangi meridyen üzerinde olduğunu bilemediğimiz için x noktasının yerini saptamamız imkânsız gibi görünmektedir.

"Bu durumda, okyanuslarda oluşacak seviye değişiklikleri sonucu, alçalacak ya da yükselecek kara parçalarının, denizlere dönüşecek kıtaların ve kıtalara dönüşecek denizlerin hangileri olacağını kestirmek de mümkün değildir.

"Bununla birlikte, J.-T. Maston'ın hesaplamaları dikkate alınırsa, seviyelerde ortaya çıkacak değişikliklerin önemli ölçülerde olacağı söylenebilir. Sarsıntıdan sonra, deniz yüzeyi, yeni kutup ekseninin etrafında elipsoid bir şekil alacak ve su tabakalarının seviyesi yeryüzünün tüm noktalarında değişecektir.

"Eski ve yeni deniz seviyelerinin kesişim noktası iki eğri düzlemden oluşacaktır. Her iki düzlem de, kutup eksen açısını iki eşit parçaya bölecek ve kutup eksenlerine dik olarak uzanacaktır. (Hesapçının not defterinden alınmıştır.)

"Seviye değişiklikleri eskisine oranla en fazla 8415 metre olacak ve yeryüzünün değişik noktalarında bu miktarda yükselme ya da alçalma kaydedilecektir. Bu miktar, kademe kademe azalarak, yeryüzünü dört parçaya bölen sınır çizgilerinde sıfıra eşitlenecektir.

"Dikkati çeken diğer bir nokta da, yerkürenin yassılaşması sonucu, Dünya'nın merkezine daha yakın bir mesafede bulunduğu için eski kutbun suyun 3000 metre altına gömülecek olmasıdır. Bu koşullarda North Polar Practical Association'ın satın aldığı bölgenin, sular altında kalarak işletilemez hale gelmesi gerekmektedir. Ancak, bu durum Barbicane ve Ort. tarafından dikkate alınmış, son coğrafi keşiflerden elde edilen

bilgilerin ışığında, Kuzey Kutbu'nda yüksekliği 3000 metreyi aşan bir kara parçasının bulunduğu anlaşılmıştır.

"Seviye değişikliklerinin 8415 metreye ulaşarak, yıkıcı sonuçlara yol açacağı bölgelere gelince, bunları tanımlamak da imkânsızdır. En yetenekli hesapçılar dahi bunu açıklamakta yetersiz kalacaklardır. Bu denklemde hiçbir formülün açığa çıkaramayacağı bir bilinmeyen bulunmaktadır. Bu, ateşlemenin yapılacağı, ardından da sarsıntının gerçekleşeceği x noktasının konumunun tam olarak neresi olduğudur, oysa ki bu x, bu acıklı deneyin elebaşlarının sırrıdır.

"Özetlersek, hangi enlemde yaşıyor olurlarsa olsunlar, dünya sakinleri Barbicane ve Ort.'nın girişiminden doğrudan etkileneceklerinden dolayı, bu sırrın çözülmesi konusunda duyarlı olmaları gerekmektedir.

"Ayrıca, Avrupa, Asya, Amerika, Afrika, Avustralya ve Okyanusya sakinlerine, bölgelerinde karşılaşacakları, top dökme, barut ve gülle yapımı gibi tüm balistik çalışmalara ve şüpheli kişilere karşı dikkatli olmalarını, gerekli hallerde, ABD, Maryland eyaleti, Baltimore adresinde bulunan soruşturma komisyonuna bilgi vermelerini öneririz.

"Tanrı'dan dileyelim ki bu haber, Dünya'daki yerleşik düzenin altüst olacağı 22 Eylül tarihinden önce gelsin."

12

J.-T. MASTON SUSKUNLUĞUNU KAHRAMANCA SÜRDÜRÜYOR

Dünya'dan Ay'a gülle göndermek için kullanılan toptan sonra, şimdi de ekseni değiştirmek için kullanılan top! Top! İlle de top! Ama, bu Gun-Club topçularının kafasında toptan başka bir şey yok mu? Demek ki derin bir topçuluk çılgınlığına kapıldılar! Topu bu dünyadaki *ultima ratio*[35] haline getiriyorlar. Top hukuku tanrıbilimin kurallarını koyduğuna, hükümdar top kozmolojinin ve sanayinin yasalarını düzenlediğine göre, bu kaba silah evrenin hâkimi mi öyleyse?

Evet! İtiraf etmek gerekir ki top Barbicane ve meslektaşlarının zihnine kazınmış bir silahtı. Bütün yaşamlar boşu boşuna balistiğe adanmamıştı. Florida'da döktükleri Columbiad'dan sonra, x bölgesinde dev bir topun yapımına hazırlanıyorlardı! Ve şimdiden, onların yankılanan sesi duyulur gibiydi:

"Ay'a nişan alın!.. İlk atış... Ateş! "Dünya'nın eksenini değiştirin... ikinci atış... Ateş!"

"Cherenton'e![36] üçüncü atış... Ateş!.." Gerçekten de girişimleri bu eserin başlığını haklı çıkarıyordu! Akide Pierdeux'nün deyişiyle sarsıntıyı izleyecek olan "büyük altüst oluşun" etkileri göz önüne alındığında, hiçbir şeyin ne altı ne de üstü kalmayacaktı, bu nedenle *İşler Karışık'ın* yerine, *Ne Altı Var Ne Üstü*'nü kullanmak daha doğru değil mi?[37]

Kabul etmek gerekir ki, soruşturma komisyonunun yayımladığı basın bildirisi, kimsenin kafasındaki soru işaretlerini gidermemiş, kimsenin içini rahatlatmamıştı. J.-T. Maston'ın hesapları, mekanik problemin bütün verileriyle çözümlenmiş olduğunu gösteriyordu. Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl tarafından hazırlanan bu deney, günlük devir hareketinde son derece acıklı bir değişikliğe yol açacaktı. Yeni bir eksen eskisinin yerini alacaktı... Ve bu değişimin sonuçları da biliniyor. Barbicane ve Ort.'nın eseri, kamuoyu tarafından değerlendirilmiş, kınanmış ve lanetlenmişti. Tıpkı Yeni Kıta'da olduğu gibi, eskisinde de North Polar Practical Association yönetim kurulu üyelerinin karşıtları çoğalmıştı. Birleşik Devletlerdeki birkaç çılgın dışında, kendilerini destekleyen kimse kalmamıştı.

Gerçekten de, Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl Baltimore'u ve Amerika'yı terk etmekle, can güvenlikleri açısından akıllıca bir iş yapmışlardı. Çünkü ortalıkta görünmeleri halinde, başlarına bir felaketin gelmesi kaçınılmazdı. Yeryüzündeki yaşam koşullarını değiştirip, bütün dünyayı tehdit edecek bir felakete yol açarak, bir milyar dört yüz milyon insanın alışkanlıklarını altüst etmenin, hatta yaşamlarını tehlikeye atmanın cezasız kalacağı düşünülemezdi.

Şimdi, sorulması gereken, Gun-Club'ın iki yöneticisinin, hiçbir iz bırakmadan, ortadan nasıl kaybolduklarıydı. Bunun dışında, böyle büyük bir girişimin gerektireceği malzeme ve personel hiç fark edilmeden, bölgeye nasıl ulaşmıştı? Demiryoluyla gidilmesi düşünülmüşse, yüzlerce vagon, deniz yolu kullanılmışsa, yüzlerce gemi, metal, kömür ve melimelonit yüklerini taşımaya yetmeyecekti. Bu işlerin nasıl olup da böyle gizlice yapıldığını anlamak mümkün değildi. Ayrıca, ciddi araştırmalar yapılmış, ancak, her iki dünyanın kimyevi ürün ve metal üreten fabrikalarına, böyle bir siparişte bulunulmadığı anlaşılmıştı. Ne

kadar anlaşılmaz olursa olsun, bir gün her şey ortaya çıkacaktı.

Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl esrarengiz bir şekilde ortadan kaybolarak, ani bir saldırıya karşı kendilerini sağlama aldılarsa da, yerinde bir kararla cezaevine konan dostları J.-T. Maston, halkın tepkisinden çekinmesi gereken bir durumdaydı. Bu onun umurunda bile değildi! Bu hesapçının dikkafalılığı, hayranlık uyandıracak bir düzeydeydi! Sanki bütün bedeni, tıpkı önkolu gibi demirden yapılmıştı. Hiçbir şey ona geri adım attıramazdı.

Gun-Club'ın sekreteri, Baltimore cezaevindeki hücresinde, eşlik edemediği dostlarıyla ilgili düşüncelere dalıyordu. Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl'ü, kendilerini kimsenin rahatsız edemeyeceği bu bilinmeyen bölgede, dev girişimin hazırlıklarını yaparken hayal ediyordu. Onları, devasa topu yaparken, melimelonit'i hazırlarken, Güneş'in yakında küçük gezegenleri arasına kabul edeceği gülleyi dökerken görür gibi oluyordu. Bu yeni yıldız, New-Park'lı zengin sermayedara duyulan saygının bir göstergesi olarak, Scorbetta adıyla anılacaktı. J.-T.Maston, kendine kısa gelen ve onu ateşleme gününe yaklaştıran günleri sayıyordu.

Nisan ayının başıydı, iki buçuk ay sonra, Güneş, gündönümünde yengeç dönencesi üzerinde duracak, sonra oğlak dönencesine doğru geri dönecekti. Bundan üç ay sonra da, sonbahar ekinoksunda, ekvator çizgisini geçecekti. İşte o zaman, milyonlarca asırdır düzenli bir şekilde ve "ahmakça" birbirlerini izleyen mevsimlerin sonu gelecekti. 189. yılında, Dünya gece ve gündüzlerin eşitsizliğine son kez katlanacaktı. Dünya'nın bütün ufuklarında, Güneş'in doğuşu ile batışı arasındaki süre hep aynı olacaktı.

Aslında, bu muhteşem ve insanüstü bir girişimdi! Gözü, sarsıntının kozmografik sonuçlarından başka bir şey görmeyen J.-T. Maston, kutup bölgesini ve taşkömürü yataklarının varlığını

unutuyordu. Yeni şirketin temel hedefi, Dünya'nın görünümünü değiştirecek dönüşümlerin arasında kayboluyordu.

Ne var ki, dünya görünümünü değiştirmek istemiyordu. Hâlâ, Tanrı'nın yaradılışın ilk saatlerinde ona bahşettiği kadar gençti!

Hücresinde yalnız ve savunmasız kalan J.-T. Maston'a gelince, üzerindeki tüm baskılara karşı koymayı sürdürüyordu. Düzenli olarak her gün onu ziyaret eden soruşturma komisyonu üyeleri, ağzından tek bir kelime bile akmıyorlardı. O zaman John Prestice, kendilerininkilere oranla daha etkili olacağına inandığı Bayan Evangelina Scorbitt'in nüfuzunu kullanmayı düşündü. J.-T. Maston'ın sorumlulukları söz konusu olduğunda, bu saygıdeğer dulun ne gibi özverilerde bulunabileceğini ve ona karşı duyduğu sınırsız ilgiyi herkes biliyordu.

Böylece komisyonun aldığı karar doğrultusunda, Bayan Evangelina Scorbitt'e mahkûmu dilediği zaman ziyaret etme izni verildi. Kendisi de dünyanın diğer sakinleri gibi, dev topun geri tepme etkisinin tehdidi altında değil miydi? Felaketten sonra, New-Park'taki konağı, ormanların sıradan koşucusunun kulübesinden ya da çayırdaki Kızılderilinin çadırından daha mı az hasar görecekti? Hayatı, Samoyedlerin sonuncusundan ya da Pasifik'in en ıssız adasında yaşayan yerliden daha mı az tehlikedeydi? Komisyon başkanı işte bu yüzden, Bayan Evangelina Scorbitt'in durumu anlamasını ve J.-T. Maston üzerindeki nüfuzunu kullanmasını istiyordu.

Eğer, J.-T. Maston sonunda konuşmaya karar verip, Başkan Barbicane, Yüzbaşı Nicholl ve beraberlerindeki pek çok yardımcının yerlerini söylerse, izlerini bulup, insanoğluna büyük korku veren bu işkenceyi sona erdirmek için yeterli zaman kalacaktı.

Bayan Evangelina Scorbitt cezaevine giriş iznini almıştı. Polislerin, kır evindeki huzurlu yaşamından zorla koparıp aldıkları J.-T. Maston'ı yeniden görebilmeyi her şeyden çok

istiyordu.

Güçlü Evangelina'yı insani zaafların esiri olarak görmek onu hiç tanımamak demekti! 9 Nisan günü Bayan Scorbitt, ilk kez hücrenin kapısından içeri süzüldüğünde, kapıya dayanmış patavatsız bir kulağın duyabilecekleri şunlardı:

"Nihayet, sizi tekrar görebildim sevgili Maston!"

"Siz, Bayan Scorbitt?"

"Evet, dostum, dört haftadan, dört uzun ayrılık haftasından sonra..."

"Tam yirmi sekiz gün, beş saat ve kırk beş dakika," diye yanıtladı J.-T. Maston saatine göz attıktan sonra.

"Nihayet, yeniden bir aradayız!..."

"Ama sevgili Bayan Scorbitt beni görmenize nasıl izin verdiler?"

"Sınırsız bir saygıdan kaynaklanan etkililiğini mahkûm üzerinde kullanması koşuluyla!"

"Nasıl olur!.. Evangelina," diye haykırdı J.-T. Maston. "Demek beni etkilemeyi düşündünüz!.. Demek dostlarıma ihanet edebileceğime inandınız!"

"Ben mi? Sevgili Maston!.. Beni bu kadar yanlış mı tanıdınız?.. Ben!., size onurunuzun yerine canınızı düşünmeyi nasıl önerebilirim?.. Yüksek mekaniğin en üst düzey soyutlamalarına adanmış bir yaşama böyle bir utancı nasıl layık görebilirim?..."

"Hele şükür Bayan Scorbitt! Sizi tekrar şirketimizin cömert hissedarı kimliğiyle görmek çok güzel! Hayır!., sizin soylu yüreğinizden asla şüphe etmedim!"

"Teşekkürler, sevgili Maston!"

"Bana gelince, eserimizi ortaya çıkarıp, büyük ateşlemenin yapılacağı yeri açıklayarak, bu barbarların dostlarımızın peşine düşüp bize ün ve yarar sağlayacak bir eylemi yarıda kesmelerini sağlamaktansa ölmeyi yeğlerim!.."

"Yüce Maston!" diye yanıtladı Bayan Evangelina Scorbitt.

Aslında, aynı coşkuyla bir araya gelmiş olan ve uçlarda dolaşma konusunda birbiriyle yarışan bu iki kişi çok iyi anlaşıyorlardı.

“Hayır! Hesaplamalarımın sonunda ortaya çıkan ve ölümsüz bir üne kavuşacak olan bu ülkenin ismini asla öğrenemeyecekler!” diye ekledi J.-T. Maston. “İsterlerse beni öldürsünler, ama sırrıma hiçbir zaman ulaşamayacaklar!”

“Ve beni de sizinle birlikte öldürsünler!” diye haykırdı Bayan Evangelina Scorbitt. “Benim de ağzımdan tek bir kelime alamayacaklar...”

“Ne mutlu ki sevgili Evangelina, sizin de bu sırrı bildiğinizin farkında değiller!”

“Sevgili Maston, kadın olmamdan dolayı sırrımızı açıklayabileceğime, dostlarıma ve size ihanet edebileceğime inanıyor musunuz?.. Hayır, dostum, hayır! Bu insafsızlar, isterlerse şehirleri, köyleri size karşı ayaklandırsınlar, bütün dünya sizi linç etmek için hücrenin ka-pısından içeri dolduğunda, ben de burada olacağım ve en azından birlikte ölebilmenin tesellisini yaşamış olacağız!....”

Bu J.-T. Maston için bir teselli olamazdı, onun Bayan Evangelina Scorbitt’in kollarında ölmekten daha tatlı bir hayali vardı.

Bu eşsiz kadının cezaevine her gelişinde sohbet bu şekilde sonuçlanıyordu.

Komisyon üyeleri görüşmenin nasıl geçtiğini sorduklarında,

“Şimdilik, bir şey yok!” diyordu. “Belki zamanla bu bilgiye ulaşırım...”

Ah bu kadın kurnazlığı!

Zamanla! diyordu. Ancak zaman geniş adımlarla ilerliyordu. Haftalar günler gibi, günler saatler gibi, saatler dakikalar gibi akıp gidiyorlardı!

Şimdiden Mayıs’a gelinmişti bile. Bayan Evangelina Scorbitt J.-

T. Maston'dan hiçbir şey öğrenememişti ve bu nüfuzlu kadının başaramadığını, kimsenin yapamayacağı düşünülüyordu. O zaman, korkunç sarsıntıya engel olmanın imkânsızlığı kabullenilerek beklemek mi gerekecekti?

Elbette hayır! Böyle ciddi bir durumda, boyun eğerek beklemek kabul edilemezdi! Avrupalı temsilciler her zamankinden daha ısrarcı bir tavır almaya başlamışlardı. Komisyon üyeleriyle aralarında hiç bitmeyen tartışmalar yaşanıyordu. Sakinliğiyle tanınan Jacques Jansen bile HollandalIlara özgü soğukkanlılığını kaybetmiş, suçlamalarıyla komisyon üyelerini bunaltıyordu.

Albay Boris Karkof bile komisyonun sekreteriyle, rakibini hafifçe yaraladığı bir düello yapmıştı.

Binbaşı Donellan'a gelince, İngiliz kurallarına ters olduğu için ateşli ya da ateşsiz silah kullanmasa da, North Polar Practical Association'ın adamı olan, soğukkanlı morina depocusu William S. Forster ile, Dean Toodrink'in-de izlediği kurallara uygun bir boks karşılaşması yapmıştı.

Bütün dünya, Impey Barbicane'in sevilen bir Amerikan vatandaşı olduğunu ileri sürerek, eylemlerinden Birleşik Devletler'in sorumlu tutulması konusunda görüş birliğine varıyordu. Hatta daha da ileri gidilerek, bu tedbirsiz hükümete güven mektuplarını sunmuş olan büyükelçilerin ve temsilcilerin geri çekilmesi ve savaş ilan edilmesi gündeme getiriliyordu.

Zavallı Birleşik Devletler! Barbicane ve Ort.'nı ele geçirmekten çok ne isterdi ki. Avrupa, Asya, Afrika ve Okyanusya devletlerine görüldükleri yerde tutuklanmaları için tam yetki vermesi de bir işe yaramamıştı, kimse Birleşik Devletleri dinlemiyordu bile. O ana dek, başkan ve arkadaşlarının bu ürkünç işi nerede tezgâhladıklarını anlamak mümkün olmamıştı.

Yabancı devletler şunu savunuyorlardı:

"Suç ortakları olan J.-T. Maston elinizdedir! Ve Barbicane'in neler planladığını bilmektedir! Yapmanız gereken J.-T. Mastorii

konuşturmaktır!”

J.-T.Maston'ı konuşturmak! Sessizlik Tanrısı Harpokrates’in ağzından laf almak bile, bundan daha kolaydı.

Dünyadaki kaygıların öfkeleri kabarttığı bir ortamda, bazı pratik zekâlılar Ortaçağ işkencelerinin uygulanmasının yerinde olacağını ileri sürüyorlardı, işkence üstadının mengenesi, memelerin kızgın kerpetenle gerilmesi, erimiş kurşun, kızgın yağ, işkence sehpası ve denizaltı[38] gibi yöntemler en isyankâr dilleri bile çözmeyi başarmıştı. Bir zamanlar adaletin kitleleri doğrudan etkilemeyen daha önemsiz koşullarda bile kullandığı bu araçlardan neden yararlanılmasında

Ama, şunu da kabul etmek gerekir ki, o dönemin yaşam tarzına uygun olan bu araçlar, insanoğlunun, makineli tüfek ve yedi milimetrelik mermi gibi buluşlara damgasını vurduğu, uluslararası ilişkilerde meli-melonit’in yanında hafif kalan melinit’ten, roburit’ten, bellit’ten, panklastit’ten, meganit’ten ve bilimum itli maddelerden yapılmış obüslerin kullanıldığı bir yumuşama ve hoşgörü çağında geçerli olamazdı.

J.-T. Maston böyle sıradan ya da sıradışı sorgulamalara pabuç bırakacak bir adam değildi. Umut edilmesi gereken tek şey, sorumluluklarının bilincine vararak, konuşmaya karar vermesiydi, yoksa onun yerine talih konuşacaktı.

13

J.-T. MASTON OLDUKÇA DESTANSI BİR YANIT VERİYOR

Zaman akıp gidiyor ve büyük bir olasılıkla Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl'ün çalışmaları da inanılmaz koşullar altında ilerliyordu.

Bununla birlikte, büyük bir fabrikanın ve yirmi yedilikten bir milyon kere daha büyük bir top ile yüz seksen bin tonluk bir güllenin dökümünün yapılacağı yüksek fırınların inşasını, binlerce işçinin taşınmasını ve işbölümünü gerektirecek bu dev girişim, nasıl olup da meraklıların gözünden kaçıyordu. Barbicane ve Ort. çevrede yaşayanlara hissettirmeden, Eski ya da Yeni Kıta'nın hangi bölgesine yerleşmişlerdi? Pasifik ya da Hint Okyanusu'nun ıssız bir adasında olabilirler miydi? Ama, İngilizler keşfedilmemiş ada bırakmamışlardı ki. Belki de yeni şirket, özellikle bu deney için yeni bir ada keşfetmişti. Kuzey ya da Güney kutup bölgelerinde fabrika kurmaları düşünülebilir miydi? Hayır! North Polar Practical Association zaten bu yüksek enlem derecelerine ulaşamadığı için bu işe girişmişti. Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl'ü bu kara parçalarının ve adaların arasında aramak zaman kaybından başka bir şey değildi. Gun-Club'ın sekreterinin not defterinde, ateşlemenin ekvator yakınlarında yapılması gerektiği belirtilmemiş miydi? O bölgelerde uygar olmasalar da insanların yaşadığı biliniyordu.

Girişimcilerin ekinoks çizgisi dolaylarındaki Amerika'da, Peru ve Brezilya'da, Sumatra ya da Bor-neo adalarında, Yeni Gine'de ve Selebes Adaları'nda bulunma olasılığı bölgede yaşayanların varlığı göz önüne alındığında, ortadan kalkıyordu. Yine ekvatorun geçtiği Afrika'nın merkezindeki büyük göller bölgesinde de, böyle bir çalışmanın gizlice yürütülemeyeceği ortadaydı. Geriye, Hint Denizi'ndeki Maldivler, Pasifik'teki Gilbert, Admiralty, Christmas, Galapagos, Atlantik'teki San Pedro adaları kalıyordu. Ancak, bu bölgelerde yapılan araştırmalardan bir sonuç almak mümkün olmamıştı. Bu yüzden, insanların kaygılarını gidermek için, anlamsız tahminlerle yetinilmek zorunda kalınmıştı.

Peki, olup bitenler hakkında Alcide Pier-deux ne düşünüyordu? Her zamankinden daha "sülfürik" bir halde, problemin değişik sonuçlarına kafa yoruyordu. Yüzbaşı Nicholl'ün savaşta kullanılan en şiddetli patlayıcıdan üç ya da dört bin kere daha güçlü, atalarımızın kullandığı baruttan beş bin altı yüz kere daha kuvvetli olan meli-melonit'i bulmuş olması çok şaşırtıcıydı, "hatta çok 'patlayıcı!'"[39] diyordu, ama imkânsız da değildi. Orduların istenilen mesafeden yok' edilmesini sağlayacak bu tür gelişmelerin gelecekte nelere yol açacağını şimdiden kestirmek zordu. Ne olursa olsun, bir topun geri tepmesiyle Dünya ekseninin dikleştirilmesi, Fransız mühendisin aklını karıştırmak için planlanmamıştı. Sanki girişimin öncüsüne seslenirmiş gibi şunları söylüyordu:

"Şüphesiz ki Başkan Barbicane," diyordu, "Dünya her gün yüzeyinde oluşan sarsıntılara karşı koyuyor! Yüz binlerce insan, birbirlerine birkaç kilogramlık binlerce gülle ya da birkaç gramlık milyonlarca mermi gönderdiklerinde, ya da sadece yürüdüğümde, sıçradığımda, kolumu uzattığımda ya da bir kan küreciği damarlarımda dolaştığında, yerkürenin kütlesi üzerinde bir sarsıntı gerçekleştirilmiş oluyor! Dev topunun istenilen

sarsıntıyı yaratacağını kabul etsek de, entegral adına! Dünyayı yerinden oynatmaya yetecek mi? J.-T. Maston'ın denklemleri bunu kesin olarak ortaya çıkarmış gibi görünse de, yine de gözden geçirmek gerek!"

Aslında, Alcide Pierdeux, Gun-Club sekreterinin, soruşturma komisyonunca konuyu anlayabilecek durumda olan bilimadamlarına dağıtılmış olan dâhiyane hesaplamalarına hayranlık duymuyor değildi. Ve cebiri gazete okur gibi okuyan Alcide Pierdeux yazılanların büyüsüne kapılmış gibi görünüyordu.

Ama, altüst oluş başladığında, felaketler yeryüzünü kaplayacak, şehirler yıkılacak, dağlar sarsılacak, milyonlarca insan hayatını kaybedecek, sular yataklarından taşarak büyük zararlara neden olacaktı!

Şimdiye dek görülmemiş bir yer sarsıntısı yaşanacaktı.

"Hiç olmazsa," diye homurdandı Alcide Pierdeux, "hiç olmazsa Yüzbaşı Nicholl'ün şu meşhur barutu yeterince güçlü olmasa, böylece gülle Dünya etrafında bir tur attıktan sonra, ateşleme noktasının yakınlarında bir yere çarparak, kısa bir sürede her şeyi eski haline getirebilir- elbette birkaç büyük yıkıma yol açarak! Ama, sen boşuna kafanı yorma! Onların meli-melonit'leri sayesinde, gülle yarım hiperbol çizdikten sonra, Dünya'ya dönüp onu rahatsız ettiğinden dolayı özür dilemeyecek!" Alcide Pierdeux, hiç durmadan yanıp sönen bir semafor cihazı hareketliliğiyle, iki metre yarıçapındaki bir dairenin içindeki her şeyi kırıp dökecek gibiydi.

Sonra, kendi kendine konuşmaya devam etti:

"En azından ateşlemenin yapılacağı yeri bilseydim, seviye değişikliğinin hangi bölgede sıfır, hangi bölgede en yüksek olacağını saptayabilirdim! Evleri başlarına yıkılmadan önce insanlar, o topraklardan uzaklaştırılabilirdi! Ama nasıl öğrenilebilinir ki?"

Neden sonra, elini, kafasını süsleyen bir tutam saçın üzerinde gezdirerek:

"Düşündüm de," diye ekledi, "sarsıntının sonuçları sanıldığından daha da karmaşık olabilir! Volkanlar, tıpkı deniz tutmasıyla midesi altüst olmuş bir yolcu gibi, içlerindeki lavları püskürtmek için böyle bir fırsatı neden kaçırsınlar? Yükselen okyanusların bir bölümü, neden onların kraterlerine yönelmesinler? Ah bir anlayabilseydim! Dünyayı yerle bir edecek sarsıntılar olabilir! Ah! bu Tanrı'nın cezası Maston, hâlâ suskun kalmakta inat ediyor! Dünyamıza bilardo topu gibi falsolar vererek, ne dolaplar çeviriyor!"

Alcide Pierdeux böyle düşünüyordu. Bir süre sonra, bu korkunç varsayımlar iki dünyanın gazetelerinde ele alınarak tartışıldı. Barbicane ve Ort.'nın yaratacağı büyük karmaşanın yanında, zaman zaman yeryüzünün küçük bir bölgesinde görülen tufanların, deniz baskınlarının, hortumların ne hükmü olabilirdi? Bunlar ne de olsa yerel felaketlerdi! Olsa olsa birkaç bin kişi hayatını kaybeder, bir o kadarı da evinden barkından olurdu! Uğursuz gün yaklaştıkça, en cesur insanların yüreğini bile korku sarıyordu. Kâhinler rahatlıkla dünyanın sonunun geldiğini açıklıyorlardı. Tıpkı insanların ölüler imparatorluğuna doğru yola çıkmaya hazırlandığı 1000 yılında olduğu gibi bir panik dönemi yaşanıyordu.

O dönemde nelerin yaşandığını kısaca anımsayalım. Kitleler, İncil'in son kitabındaki bir pasajdan yola çıkarak, son yargılanma gününün yaklaştığına inanmışlardı. Kutsal kitapta belirtilen öfkenin işaretlerini bekliyorlardı. Baştan çıkarıcının oğlu Deccal ortaya çıkacaktı.

"X. asrın son yılında," diye anlatır H. Martin, "insanlar, işten güçten, eğlenceden, hatta savaş hazırlıklarından vazgeçmişlerdi. Neden olmayacak bir geleceğin hayalini kuralım ki? Onun yerine yarından itibaren misafiri olacağımız öbür dünyayı düşleydim!"

diyorlardı kendi kendilerine. Yalnızca, günlük ihtiyaçların karşılanmasıyla yetiniliyor; topraklar, şatolar, gidilecek olan gökler krallığında korunabilmek için bağışlanıyordu. Kiliselerdeki bağış belgelerinin çoğu şöyle başlıyordu: 'Dünyanın sonu yaklaşırken ve yıkımların eli kulağındayken...' Kaçınılmaz son yaklaştığında, insanlar kiliselerde ve kutsal topraklarda toplandılar, korkudan titreyerek, yargılamanın yedi meleğinin yedi borazanının göklerin zirvesinde yankılanmasını beklediler."

Bilindiği gibi, 1000 yılının ilk günü sona erdiğinde, doğanın yasalarında en ufak bir değişiklik dahi olmamıştı. Ancak, bu kez söz konusu olan, kutsal kitabın karanlıkta kalmasından kaynaklanan bir altüst oluş değildi. Sözü edilen, balistik ve mekanik bilimlerindeki gelişmelerin, gerçekleşmesini olanaklı kıldığı bir deneyimdi ve tartışılmaz hesaplamalara dayanılarak, Dünya'nın dengesi değiştirilmek isteniyordu. Bu kez deniz ölülerini geri vermek şöyle dursun, milyonlarca insanı yeni çukurlarının içine çekecekti.

Çağdaş düşüncelerin zihinlerde yarattığı değişimler hesaba katılsa da, yaşanan panik 1000 yılındakinden daha az olmamıştı. Daha güzel bir dünyaya kavuşmak için hiç bu kadar acele edilmemişti! Günahların, günah çıkarma bölmesinde, bu kadar yoğun olarak açığa çıktığı hiç görülmemişti! Ölmek üzere olanların pişmanlık duydukları günahları hiç bu kadar çabuk bağışlanmamıştı! Hatta, Papa'nın iyi niyetli -ve hatta iyice korku içindeki- tüm insanların günahlarını topluca çıkarması bile gündeme gelmişti.

Bu koşullar altında, J.-T. Maston'ın durumu her geçen gün daha kritikleşiyordu. Bayan Evangelina Scorbitt, onun toplumsal öfkenin kurbanı olacağı düşüncesiyle titriyordu. Hatta benzersiz bir inatla saklamaya çalıştığı o sözcüğü açıklaması için telkinde bulunmayı bile aklına getirmiş, ama söylemeye cesaret edememişti, iyi de olmuştu. Çok kesin bir ret cevabı alacağı

belliydi.

Dehşetin pençesindeki Baltimore kentinde, konfederasyon gazetelerinin yazılarıyla ve Dominitianus döneminde yaşamış olan Saint Jean'ın sözleriyle ifade edersek, "dünyanın dört bir köşesinden gelen" haberlerle uyarılmış olan halkı yatıştırmak giderek güçleşiyordu. Kuşkusuz ki J.-T. Maston bu zalimin ülkesinde yaşasaydı, hesabı hemen görülecek, vahşi hayvanların önüne atılacaktı. Ama onun şunu söylemekle yetineceği tahmin edilebilirdi:

"Ben buradayım!"

Ne olursa olsun, x noktasının yerini açıkladığında, Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl'ün çalışmalarına devam etmelerinin mümkün olmadığının bilincinde olan J.-T. Maston'ın ağzından tek bir sözcük dahi çıkmıyordu.

Yine de, bir adamın tek başına tüm dünyaya kafa tutması bazılarının hoşuna gidiyordu. Bu durum, J.-T.Maston'ı Gun-Club'daki meslektaşlarının ve Bayan Evangelina Scorbitt'in gözünde büyütüyordu. Belirtmek gerekir ki bu yürekli adamlar, emekli topçuların dikkafalılığıyla, Barbicane ve Ort.'nın yanında yer alıyorlardı. Gun-Club sekreterinin ünü öyle artmıştı ki, onu tanınmış katillerle bir tutan bazı meraklılar, dünyayı yerle bir edecek bu adamın elinden çıkacak birkaç satır yazı uğruna ona mektup göndermeye başlamışlardı.

Böyle hoş yanları da olsa durum giderek tehlikeli bir hal almaya başlamıştı. Halk, gece-gündüz demeden Baltimore cezaevinin etrafında toplanıyor, bağırıp çağırıyor, çevreyi büyük bir uğultu kaplıyordu. Öfkeden kudurmuş insanlar, J.-T. Maston'ı hemen oracıkta linç etmek istiyorlardı. Polis, onu korumakta yetersiz kalacağı zamanın yaklaşmakta olduğunu görüyordu.

Amerikan ve yabancı ülke halklarını hoşnut edebilmek için Washington hükümeti, J.-T. Maston'ı yargılanmak üzere ağır ceza mahkemesinin önüne çıkarmaya karar verdi.

Şimdiden dehşetin pençesindeki jüri üyeleri göz önüne alındığında "işinin pek uzun sürmeyeceği" belliydi. Bu inatçı hesapçıya karşı bir tür sempati besleyen Akide Pierdeux de aynen böyle diyordu.

5 Eylül sabahı, soruşturma komisyonu başkanı mahkûmun hücresine gitti. Bayan Evangelina Scorbitt'in ısrarlı ricaları sonuç vermiş, başkana eşlik etme iznini almıştı. Belki de son görüşmede bu sevimli dulun sayesinde bir sonuca ulaşılabilecekti... Her olasılığı dikkate almak gerekiyordu. Bu esrarı çözebilecek son sözcüğe ulaşabilmek için her yol denenebilirdi. Sonuç olumsuz olursa, o zaman çaresine bakılacaktı.

"Çaresine bakılacak!" diye tekrarlıyordu biraz mantıklı düşünebilenler. "Felaket bütün korkunçluğuyla gerçekleşecek olduktan sonra, J.-T. Maston'ı asmak neye yarar?"

Saat on bire doğru, soruşturma komisyonu başkanı John Prestice ve Bayan Evangelina Scorbitt, J.-T. Maston ile bir araya geldiler.

Hemen konuya girildi. Konuşmada, bir tarafın tutumu çok sert, diğerininki ise çok sakindi.

Sakin tarafın J.-T. Maston olmasını sağlayan koşulların ortaya çıkacağını kim tahmin edebilirdi?

"Son bir kez daha soruyorum yanıt verecek misiniz?" diye sordu John Prestice.

"Hangi konuda?.." diye karşılık verdi Gun-Club'ın sekreteri.

"Barbicane'in nereye gittiği konusunda." "Size yüz kere söyledim."

"Yüzbirinci kez söyleyin."

"Ateşlemenin yapılacağı yere."

"Ateşleme nerede yapılacak?"

"Dostum Barbicane'in gittiği yerde." "Kendinize dikkat edin, J.-T. Maston!" "Neden?"

“Yanıt vermeyi reddetmenizin doğuracağı sonuçlar…”

“Bilmemeniz gereken bir konuyu öğrenmenizi engellemek olacaktır.”

“Bunu öğrenmeye hakkımız var!” “Sanmıyorum.”

“Ağır ceza mahkemesine çıkarılacaksınız!” “Çıkarın.”

“Jüri sizi mahkûm edecek!”

“Mümkündür.”

“Karar hızla alınıp, infaz edilecek!” “Olabilir!”

“Sevgili Maston,” demeye cesaret etti tehditlerden yüreği sıkışan Evangelina Scorbitt. “Oh!.... bayan!” dedi öfkeyle J.-T. Maston. Evangelina Scorbitt, başını eğdi ve sustu. “Yargılamanın sonucunun ne olacağını bilmek ister misiniz?” diye devam etti Başkan

John Prestice.

“Anlatmak isterseniz,” diye karşılık verdi J.-T. Maston.

“Hak ettiğiniz gibi ölüme mahkum edileceksiniz! Ve iki kere ikinin dört ettiği kadar kesin bir şekilde asılacaksınız.”

“O zaman hâlâ şansımın olduğu söylenebilir bayım” diye anlaşılmaz bir yanıt verdi J.-T. Maston. “Matematikten biraz anlamış olsaydınız ‘iki kere ikinin dört ettiği kadar kesin’ demezdiniz. Bugüne kadar iki sayının toplamının o sayının iki katına eşit olduğunu yani iki kere ikinin dört ettiğini öne süren bütün matematikçilerin deli olmadığını kim kanıtlayabilirdi.”

“Bayım!” diye haykırdı başkan afallamış bir şekilde.

“Ah! diye devam etti J.-T. Maston, “eğer ‘bir kere birin iki olduğu kadar eminim,’ deseydiniz bu kabul edilebilirdi! Çünkü bu bir teorem değil bir tanımlama olacaktı.”

Bu aritmetik dersinden sonra başkan pes ederken, Bayan Evangelina Scorbitt’in gözlerinde düşlerindeki hesapçıyı hayranlıkla izleyebilmek için yeterli parıltı kalmamıştı!

14

ÇOK KISA, ANCAK XİN COĞRAFİ KONUMU BELİRLENİYOR

J.-T. Maston için ne mutlu ki, federal hükümet, Zanzibar'daki Amerikan konsolosundan aşağıdaki telgrafı almış bulunmaktadır.

"Devlet Bakanı John S. Wrigth'a

Washington, A.B.D.

"Zanzibar, 13 Eylül

Yerel saatle sabahın beşi

"Kilimancaro Sıradağlarının güneyindeki Wamasai'de yoğun çalışmaların yapıldığı ortaya çıkarılmıştır. Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl, sekiz aydan beri, sultan Bali -Bali'nin yönetimindeki birçok zenci ile birlikte bölgede bulunmaktadırlar. Durumu bilgilerinize sunarım.

"Konsolos RICHARD W. TRUST"

Ve böylece J.-T. Maston'ın sırrı açığa çıkmış oldu. Ve bu yüzden, Gun-Club'ın sekreteri asılmasa da, cezaevinde kalmaya devam etti.

Ama, kim bilir belki de daha sonraları, zaferinin doruğundayken ölememenin üzüntüsünü yaşayacaktı!

15

YERKÜRE SAKİNLERİNİN BİLGİSİNE SUNULAN ÇOK İLGİNÇ AYRINTILAR

Böylece, Washington hükümeti Barbicane ve Ort.'nın ateşlemeyi nerede gerçekleştireceklerini öğrenmiş bulunuyordu. Bu haberin doğruluğundan kuşkulanılamazdı. Zanzibar konsolosu gönderdiği bilginin kesinliğinden şüphe edilemeyecek kadar güvenilir bir adamdı. Zaten daha sonra gelen telgraflar da haberin kaynağını doğruluyordu. Ekvator çizgisinin biraz altında, kıyının yüz fersah kadar batısında, Kilimancaro bölgesinin tam ortasındaki Wamasai'de bulunan North Polar Practical Association mühendisleri muazzam girişimlerini sonuçlandırmaya çalışıyorlardı.

Nasıl olmuş da, 1849'da Doktor Rebviani ve Doktor Krapf'ın keşfettiği, daha sonra Otto Ehlers ve Abbot'ın zirvesine ulaştığı tanınmış dağın eteğindeki bu yitik bölgeye gizlice yerleşmişlerdi? Atölyeleri, dökümhaneyi nasıl inşa etmişler, o kadar personeli nasıl bir araya getirmişlerdi? Bu vahşi kabileler ve onların kurnaz olduğu kadar acımasız olan şefleriyle hangi aracılar sayesinde ilişki kurmuşlardı? Bunların yanıtını kimse bilmiyordu. Ve 22 Eylül'e birkaç gün kaldığına göre, belki de hiçbir zaman öğrenilemeyecekti.

Zanzibar'dan gelen resmi yazı ile Kilimancaro'nun esrarının çözüldüğünü, Bayan Evangelina Scorbitt'ten öğrenen J.-T.

Maston, demir kancasına havada şaşırtıcı bir zikzak çizdirerek konuştu:

"Henüz yolculuklar, ne telgrafla ne de telefonla yapılıyor ve altı gün sonra... patapata-bumbum!.. çantada keklik!.."

Gun-Club sekreterinin yankılanan ses taklidini duyanların, bu yaşlı topçularda var olan yaşam enerjisine hayran kalmaması mümkün değildi.

Kuşkusuz ki J.-T. Maston haklıydı. Başkan Barbicane'i durdurmak için yola çıkacak polislerin bölgeye ulaşması için yeterli zaman kalmamıştı. Bu polislerin, Cezayir'den ya da Mısır'dan hatta Aden'den, Massouah'tan, Madagaskar'dan ya da Zanzibar'dan yola çıkarak hızla sahile ulaştıkları düşünülse bile, ülke içinde karşılaşılacak güçlükler, dağlık bir arazide ilerlemenin zorlukları ve zenci olduğu kadar otoriter bir sultanın çıkarlarına sadık olan kabile üyelerinin direnişi de göz önünde bulundurulmalıydı.

Bu durumda, girişimciyi durdurarak, girişimi engellemek düşüncesinden vazgeçmek gerekiyordu.

Ancak, girişimi engellemek olanaksız görünse de, ateşleme noktası bilindiği için yaratacağı etkileri çözümlemek kolaydı. Kuşkusuz karmaşık bir problemdi, yine de özel olarak cebircilerin ve genel olarak matematikçilerin çözümleyemeyeceği türden bir hesaplama de-ğildi.

Zenzibar konsolosundan gelen yazı doğrudan Washington'daki Devlet Bakanlığı'na gönderilmiş olduğu için, federal hükümet önceleri haberi gizli tuttu. Denizlerin seviyelerindeki değişiklikler açısından, eksenin yerinin değişmesinin ne gibi sonuçlara yol açacağını ortaya çıkartmak istiyordu. Dünya sakinleri yaşadıkları bölgeye göre, kendilerine nasıl bir son hazırlandığını öğreneceklerdi.

Başlarına neler geleceğini sabırsızlıkla bekledikleri biliniyordu!

14 Eylül günü, yazı, sonuçlarının balistik ve coğrafi açıdan

çözümlenmesi amacıyla, Washington meridyen dairesine gönderildi. İki gün sonra, durum netliğe kavuşmuştu. Çalışmanın sonuçları, denizaltı hatlarıyla Yeni ve Eski Dünya devletlerinin bilgisine sunuldu. Binlerce gazetede yayımlanan sonuçlar, çığırtkanların attığı çığlıklarla dört bir yana yayıldı.

"Neler olacak?"

Dünyanın her yanında, bütün dillerde sorulan soru buydu.

Sorunun yanıtını meridyen dairesinin açıklamaları veriyordu.

ACİL ÇAĞRI

"Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl'ün giriştikleri deneyim şöyle özetlenebilir: 22 Eylül tarihinde yerel saatle gece yarısından sonra, yirmi yedi santimlikten bir milyon kere daha büyük bir topla, iki bin sekiz yüz kilometrelik bir başlangıç hızı verecek bir barutun sayesinde, yüz seksen bin tonluk bir gülle fırlatılarak, bunun yaratacağı geri tepme etkisinden yararlanılacaktır.

"Ateşleme, ekinoks çizgisinin biraz altında, Paris'e göre otuzdördüncü doğu meridyeni dolaylarındaki Kilimancaro Dağı'nın eteklerinde yapılacaksa, mekanik sonuçları aşağıdaki gibi olacaktır:

"Dünya'nın günlük devir hareketiyle uyum içinde tasarlanan sarsıntının gerçekleşmesinden hemen sonra, yeni bir eksen oluşacak ve J.-T. Maston'ın çalışmalarından öğrenildiği gibi, eski eksenin 23 derece 28 dakikalık yer değiştirmesiyle, yeni eksen yörünge düzlemine dik olacaktır.

"Yeni eksen Dünya'nın hangi noktalarından geçecektir? Ateşlemenin yapılacağı yer bilindiğinden, bunu hesaplamak kolaylaşmış, hesaplama da yapılmıştır.

"Yeni eksenin kuzeydeki başlangıç noktası, Grönland ile Grinnel toprakları arasında, Baffin Denizi'nin şu an için Kuzey kutup dairesini kestiği bölgede yer alacaktır. Güneyde ise, bu nokta, Güney kutup dairesi üzerinde, Adelie toprağının birkaç

derece doğusunda olacaktır.

"Bu koşullar altında yeni bir sıfır meridyeni, yeni Kuzey Kutbu'ndan başlayarak, İrlanda'da Dublin'den, Fransa'da Paris'ten, Sicilya'da Palermo'dan, Trablusgarb'da Büyük Sirte Körfezi'nden, Darfur'da Obeit'ten, Kilimancaro'dan, Madagaskar'dan, Güney Pasifik'teki Kerguelen adalarından, yeni Güney Kutbu'ndan, Paris'in taban karşıtından, Okyanusya'daki Cook ve Societe Adaları'ndan, İngiliz Kolombiyası açıklarındaki Quadra ve Vancouver adalarından, Kuzey Amerika'daki New Britain topraklarından ve Kuzey Kutbu yakınlarındaki Melville Adası'ndan geçecektir.

"Kuzeyde Baffin Denizi'nden, güneyde ise Adelie topraklarından çıkan bu yeni eksenin oluşumunu takiben, Güneş'in, üzerinde günlük seyrini aralıksız olarak sürdüreceği yeni bir ekvator ortaya çıkacaktır. Bu ekinoks çizgisi Kilimancaro'da Wamasai'den, Hint Okyanusu'ndan Kalküta'nın biraz altında bulunan Goa ve Chicacola'dan, Siyam Krallığındaki Mangala'dan, Tonkin'deki Kesho'dan, Hong-Kong'dan, Pasifik'teki Rasa, Marshall, Gaspar-Rico, Walker adalarından, Arjantin Antlarından, Rio-de-Janeiro'dan, Atlantik'teki Trinite ve Sainte-Helene adalarından, Kongo'daki Saint-Paul-de-Loanda'dan geçerek Kilimancaro'nun tam ters noktasındaki Wamasai'ye ulaşacaktır.

"Yeni eksenin oluşumuyla ortaya çıkan bu yeni ekvatoru tanımladıktan sonra, dünya sakinlerinin güvenliği için önemli bir tehdit oluşturan denizlerdeki seviye değişikliği sorununa değinebiliriz.

"Her şeyden önce, North Polar Practical Association yöneticilerinin şokun etkisini hafifletmek için, imkânlar dahilinde gerekli önlemleri almış olduklarını belirtmeliyiz. Gerçekten de, ateşleme kuzeye doğru yapılmış olsaydı, dünyanın uygarlaşmış bölgeleri, daha yıkıcı sonuçlarla karşılaşacaktı.

Ancak, ateşlemenin güneye doğru yapılacak olması, en azından su altında kalacak bölgeler göz önüne alındığında, daha az uygarlaşmış bölgelerin daha fazla etkilenmesine neden olacaktır.

"Şimdi, yerkürenin eski kutuplarda yassılaşmasının ardından, yataklarının dışına taşacak olan suların dağılımını açıklayabiliriz.

"Kilimancaro'da ve ekinoks okyanusundaki taban karşısında dik açıyla kesişecek olan iki büyük daire Dünya'yı bölecektir. Bunun sonucunda, ikisi kuzey, ikisi de güney yarımkürede olmak üzere, seviye değişikliğinin sıfır olduğu çizgilerle ayrılacak olan dört bölme ortaya çıkacaktır.

"1-Kuzey yarımküre:

"Kilimancaro'nun batısındaki birinci daire parçası, Afrika'nın Kongo'dan, Mısır'a kadar uzanan bölümünü, Avrupa'nın Türkiye'den Grönland'a kadar olan bölümünü, Amerika'nın İngiliz Kolombiyası'ndan Peru ve Brezilya'ya kadar olan bölümünü, nihayet, Kuzey Atlantik Okyanusu'nun tamamını ve ekvator Atlantiği'nin büyük bir bölümünü kapsayacaktır.

"Kilimancaro'nun doğusundaki ikinci daire parçası, Avrupa'nın, Karadeniz'den İsveç'e kadar uzanan büyük bir bölümünü, Avrupa Rusya'sını, Asya Rusya'sını, Arabistan'ı, hemen hemen tüm Hindistan'ı, İran'ı, Belucistan'ı, Afganistan'ı, Türkistan'ı, Çin İmparatorluğu'nu, Moğolistan'ı, Japonya'yı, Kore'yi, Hazar Denizi'ni Pasifik'in yukarı bölümünü, Kuzey Amerika'daki Alaska topraklarını ve ne yazık ki North Polar Practical Association'a kaptırılan kutup bölgesini içerecektir.

"2- Güney yarımküre:

"Kilimancaro'nun doğusundaki üçüncü daire parçası, Madagaskar'ı, Marion Adaları'nı, Kerguelen Adaları'nı, Maurice ve Reunionda dahil olmak üzere tüm Hint Denizi adalarını, yeni kutba kadar uzanan Antarktika Okyanusu'nu, Malacca Yarımadası'nı, Java'yı, Sumatra'yı, Bomeo'yu, Sunda Adaları'nı,

Filipinler'i, Avustralya'yı, Yeni Zelanda'yı, Yeni Gine'yi, Yeni Kaledonya'yı, tüm Güney Pasifik'i ve şu anki yüzaltmışıncı meridyene kadar uzanan birçok takımadayı kapsayacaktır.

"Kilimancaro'nun batısındaki dördüncü daire parçası, Kongo ve Mozambik Kanalı'ndan, Ümit Burnu'na kadar Afrika'nın güney bölümünü, sekseninci paralele kadar uzanan Güney Atlantik Okyanusu'nu, Pemambuco ve Lima hattından itibaren tüm Güney Amerika'yı, Bolivya'yı, Brezilya'yı, Uruguay'ı, Arjantin Cumhuriyeti'ni, Patagonya'yı, Tierra del Fuego'yu, Malvinas,[40] Sandwich, Shetland adalarını ve yüzaltmışıncı boylam derecesine kadar uzanan Güney Pasifik'i sınırları dahilinde bulunduracaktır.

"Seviye değişikliklerinin sıfır olacağı çizgilerle ayrılacak olan dört daire parçası bu şekilde oluşacaktır.

"Şimdi, denizlerin yer değiştirmesinin, dört daire parçasında ne gibi etkiler oluşturacağını belirtmek gerek.

"Bu dört daire parçasının her biri üzerinde, denizler geri çekilse de ilerlese de sarsıntının etkisinin en yoğun hissedileceği merkezi bir nokta bulunmaktadır.

"J.-T. Maston'ın kesin bir doğrulukla saptadığı gibi bu noktalarda değişiklik 8415 metreye ulaşacak, daire parçalarının sınır çizgilerine doğru gidildikçe azalarak sıfır olacaktır. Başkan Barbicane'in girişiminden dolayı bu noktalarda genel güvenlik açısından çok ciddi sıkıntılar yaşanacaktır.

"Sonuçlarının her birinde iki etki de söz konusudur.

"Kuzey yarımküre ve güney yarımkürede, birbirlerinin tam karşısında yer alan iki daire parçasından çekilen deniz, yine aynı şekilde her iki yarımkürede yer alan karşılıklı iki daire parçasına hücum edecektir.

"Birinci daire parçasında, Atlantik Okyanusu neredeyse tamamıyla boşalacak ve en büyük alçalma seviyesi Bermuda dolaylarında gerçekleşecek, eğer burada derinlik 8415 metreden

azsa, denizin dibi açığa çıkacaktır. Bunun sonucu olarak, Amerika ile Avrupa arasında, Birleşik Devletler'in, İngiltere'nin, Fransa'nın, İspanya'nın ve Portekiz'in coğrafi büyüklükleri oranında, anlaşabilirlerse sınırlarına dahil edecekleri geniş topraklar ortaya çıkacaktır.

"Ancak, suların alçalmasıyla, hava katmanlarının da alçalacağını belirtmek gerekmektedir. Bu durumda, Avrupa ve Amerika kıyıları, öyle bir yüksekliğe ulaşacaklardır ki, maksimum noktalardan yirmi otuz derece mesafede bile olan şehirler şu an için atmosferde bir fersah yüksekliğe ulaşan hava katmanına sahip olacaklardır en fazla. Bu kentlerden en önemlileri, New York, Filadelfiya, Charleston, Panama, Lizbon, Madrid, Paris, Londra, Edinburg, Dublin olacaktır. Yalnızca, bir tarafta Kahire, İstanbul, Danzig ve Stockholm, diğer taraftaysa Batı Amerika'nın sahil kentleri, genel seviyeye oranla normal durumlarını koruyacaklardır. Bermuda'ya gelince, tıpkı 8000 metre yüksekliğe çıkan havacıların maruz kaldığı, Tibet Dağları'nın zirvesinde hissedildiği gibi, hava yetersiz olacak, yani yaşamak imkânsız hale gelecektir.

"Hint Okyanusu'nu, Avustralya'yı ve Pasifik Okyanusu'nun dörtte birlik bölümünü kapsayan karşıt daire parçasında da aynı etkiler görülecek, Pasifik Okyanusu'nun bir bölümü de Avustralya'nın güney kıyılarına hücum edecektir. Orada en büyük seviye değişikliği Nuyts topraklarında yaşanacaktır, Adelaid ve Melbourne kentleri ise okyanus seviyesinin kendilerinden yaklaşık sekiz kilometre kadar aşağıya indiğine tanık olacaklardır. İçine gömülecekleri hava tabakası ne kadar saf olursa olsun, solunum ihtiyacını karşılamaya yeterli yoğunlukta bulunmayacaktır.

"Her iki daire parçasında da, yataklarını boşaltan denizlere oranla yükselecek olan topraklarda karşılaşılacak değişiklik genel olarak böyledir. Denizlerin tamamıyla boşalmayacağı

bölgelerde ise, denizaltı dağlarının tepelerinden oluşmuş yeni adalar ortaya çıkacaktır.

"Atmosferin daha üst katmanlarına yükselecek kıtalardaki hava tabakalarının azalan yoğunluğu belli başlı sıkıntılar yaratsa da, denizlerle kaplanan topraklarda neler yaşanacaktır? Atmosfer basıncının altında olan bir hava basıncında kısıtlı olsa da soluk alınabilir, ama suyun birkaç metre altında böyle bir imkân bulunmamaktadır, işte diğer iki arazi parçası için böyle bir durum söz konusu olacaktır.

"Kilimancaro'nun kuzeydoğusundaki daire parçasında, etkinin en yoğun yaşanacağı bölge, Sibirya'daki Yakust şehridir. Suyun 8415 metre altında kalacak olan bu bölgeden itibaren, sıvı tabakaları Rusya'nın Asya'daki topraklarının ve Hindistan'ın büyük bir bölümünü, Çin'i, Japonya'yı ve Bering Boğazı'nın ötesindeki Amerikan Alaska'sını kaplayarak etkinin sıfır olduğu bölgeye doğru azalarak uzanacaktır. Belki de Ural Dağları, Avrupa'nın doğusunda adacıklar halinde belireceklerdir. Bir taraftan Petersburg, Moskova, diğer yandan Kalküta, Bangkok, Saygon, Pekin, Hong-Kong ve Tokyo değişik derinliklerdeki su tabakalarının altında kaybolacaklardır. Eğer Ruslar, Hintliler, Siyamlılar, Koşinşinliler, Çinliler ve Japonlar kaçmaya vakit bulamazlarsa, boğulmaktan kurtulamayacaklardır.

"Kilimancaro'nun güneybatısındaki daire parçasında Malvinos Takımadalarında sular 8415 metre yükselecek olmasına rağmen, bölgenin büyük bir bölümünün Atlantik ve Pasifik Okyanusu'yla kaplı olmasından dolayı felaketlerin etkisi daha hafif olacaktır. Yine de, Aşağı Gine ile Kilimancaro'dan itibaren Ümit Burnu'na kadar Güney Afrika'nın köşesi ve Peru, Orta Brezilya, Şili ve Arjantin Cumhuriyeti'nin oluşturduğu ve Tierre Fuego ile Horn Burnu'na kadar uzanan şu Güney Amerika üçgeni başta olmak üzere, geniş topraklar bu yapay taşkının etkisiyle ortadan kaybolacaklardır. Boyları ne kadar uzun olursa olsun,

Patagonyalılar kendilerini suların altında bulacaklar ve en yüksek tepeleri dahi suya gömülecek olan Antlar'a sığmamayacaklardır.

"Yerkürenin yüzeyindeki seviye değişikliklerinin sonuçları yukarıda belirtildiği gibi olacaktır. Başkan Barbicane'in canice girişimi zamanında durdurulamazsa, ilgililerin göz önünde bulundurması gereken olasılıklar bunlardır!"

16

ÖFKELİLERİN KOROSU KREŞENDO VE RİNFORZANDO'YA DÖNÜYOR

Acil çağrıya göre, sarsıntının etkisinin sıfır olacağı sınır çizgilerine doğru kaçılarak, tehlikelerden kurtulunabilirdi.

Tehdit altındaki insanlar iki bölüme ayrılıyordu: Havasızlıktan boğulacaklar ve sualtında boğulacaklar.

Bu yazının etkisi çeşitli değerlendirmelere yol açsa da, hepsi şiddetli protestolara dönüşmekte gecikmedi.

Havasızlıktan boğulacaklar arasında Birleşik Devletlerin Amerikalıları, Fransa'nın, İngiltere'nin, İspanya'nın vs.nin Avrupalıları sayılabilirdi. Okyanus dibinin ortaya çıkmasıyla sınırlarına dahil edecekleri toprakların varlığı, bu değişikliği kabullenmeleri için yeterli değildi. Zaten, yeni kutba, eskisine oranla, aşağı yukarı aynı mesafede bulunacak olan Fransa bu işten pek de kazançlı çıkmayacaktı. Sürekli bir ilkbahardan yararlanacağı doğruydu, ama hava tabakasını önemli ölçüde yitirecekti. Bu durum, bol bol oksijen tüketmeye alışkın olan Parisliler için hiç de hoş olmayacaktı!

Sualtında kalacaklar ise Güney Amerikalılar, Avustralyalılar, Kanadalılar, Hintliler, Zelandalılardı. Büyük Britanya, Barbicane ve Ort.'nın, kendilerini sakson öğesinin yerini yerli öğesinin aldığı en zengin sömürgelerinden yoksun bırakmasını kabul etmeyecekti. Kuşkusuz ki Meksika Körfezi'nin boşalmasıyla

oluşacak geniş bir Antil Krallığı üzerinde Meksikalılar ve Yankee'ler Monroe doktrini gereğince hak iddiasında bulunacaklardı. Yine kuşkusuz ki, İngilizler ve İspanyollar, Sunda, Filipin ve Selebes adalarının havzaları kuruyunca ortaya çıkacak uçsuz bucaksız topraklara gözlerini dikeceklerdi: Boşuna bir çaba! Yine de bu durum sualtında kalmanın getireceği zararla karşılaştırılamayacaktı.

Ah! Keşke yeni denizlerin altında kaybolacaklar, Samoyedler, Sibirya'nın Laponları, Fuegler, Patagonlar, Tatarlar, Çinliler, Japonlar ve birkaç Arjantinli olsaydı, belki o zaman uygar devletler bu özveriyi kabul edeceklerdi. Ama birçok büyük devlet bu felaketten payını alacaktı.

Orta kısmı büyük bir değişime uğramayacak olan Avrupa'nın batı bölümü yükselirken, doğu bölümü alçalacaktı, yani yarısı havasız kalacak, yarısı suyun altına gömülecekti. Bu durum kabul edilemezdi. Bunun dışında, Akdeniz'in tamamıyla boşalması, kıyılarında yaşayarak bu denizin üzerinde tartışmasız hakları bulunan Fransızların, İtalyanların, İspanyolların, Yunanlıların, Türklerin ve Mısırlıların hiç hoşuna gitmeyecekti. Ya sıfır çizgisi üzerinde yer almasından dolayı korunacak olan Süveyş Kanalı ne işe yarayacaktı? Bir tarafında Akdeniz olmadıkça, diğer yanında yüzlerce fersahlık Kızıldeniz uzanmadıkça, Bay de Lesseps'in takdir edilecek eserinden nasıl yararlanılacaktı?

Nihayet, İngiltere, bir zamanlar savaş gemilerinin yanaşmakta olduğu Cebelitarık'ın, Malta'nın ve Kıbrıs'ın dağların tepeleri haline dönüşmelerine asla katlanamayacaktı! Eski Atlantik havzasının boşalmasıyla sınırlarına katacağı topraklar da onu hoşnut etmeye yetmeyecekti! Ve bu arada, Binbaşı Donellan,

Barbicane ve Ort.'nın girişimi başarılı olursa, bu yeni topraklar üzerinde ülkesinin haklarını değerlendirmek üzere Avrupa'ya dönmeyi çoktan aklına koymuştu.

Dünyanın dört bir yanından, hatta sarsıntıdan doğrudan olmasa da dolaylı olarak etkilenecek sıfır çizgisi üzerindeki devletlerden bile tepkiler yağıyordu. Yukarıda açıklanan ve pek de iç acıçı olmayan çağrının yapılmasına neden olan resmi yazının Zanzibar'dan gelmesiyle bu protestoların şiddeti artmaya başlamıştı.

Kısacası Başkan Barbicane, Yüzbaşı Nicholl ve J.-T. Maston insanlığın can düşmanları olarak kabul ediliyorlardı.

Bununla birlikte, her türden gazeteler için ne büyük bir mutluluktu! Tirajları artmış, ek baskılar yapmaları gerekmişti! Belki de ilk defa olarak, her konuda uyuşmazlık içinde bulunan gazete sayfaları, aynı tepkiyi gösteriyorlardı: *Novisti, Novoye-Vremia, Messager de Kronstadt, Ruskaya-Dielo Gazette de Mosco, Gredjanine, Journal de carlscrona, Handelsbad, Vaderland, Fremdenblatt, Neue Badische, Landeszeitung, Gazette de Magdebourg, Neue Freie Presse, Berliner Tagblatt, Extrablatt, Post, Volhsb-ladtt, Boersencourier, Gazette de Siberie, Gazette de la Croix, Gazette de Voss, Reichsanzeiger, Germania, Epoca, Correo, Imparcal, Correspondencia, Iberia, Le Temps, Le figaro, Intransigeant, Gaulois, Univers, Justice, Republique Française, Autorite, Presse, Motin, XIX. Siece, Liberte, Illustration, Monde lllustre, Revue des Deux-Mondes, Cosmos, Revue Bleue, Nature, Tribuna, Osservatore romano, Esercito romano, Fanjulla, Capitan Fracassa, Riforma, Pester Lloyd, Ephymeris, Acropolis, Palingenesia, Courrier de Cuba, Pionnier dAllahabad, Srpska Nezavinost, Indépendance roumaine, Nord, İndependance belge, Sydney Morning Herald, Edinburg Review, Manchester Guardian, Scotsman, Standard, Times, Truth, Sun, Central News, Pressa Argentina, Romanul de Bucarest, Courrier de San Francisco, Commercial Gazette, Son Diego de Californie, Mani toba, Echo du Pacifique, Scientifique Americain, Courrier des Etats Unis, New York Herald, World de New York, Daily Chronicle, Buenos Ayres*

Herald, Reveil du Maroc, Hu-Pao, Tching-Pao, Courrier de Hoü-phong, Moniteur de le Republique de Counani. Ekonomi politik sorunlarıyla ilgilenen bir İngiliz gazetesi olan *Mac Lane Express* dahi bu kampanyanın dışın-da kalmamış, geniş topraklar üzerinde kıtlığın yaşanacağını öngörüyordu. Yalnızca Avrupa'nın değil, tüm dünyanın dengesi bozulacaktı! XIX. yüzyılın sonunda, öfkeden kudurmuş bir dünyada sinir hastalıklarında görülen artış dikkate alınırsa, bu son durumun her türlü çılgınlığa ve akıl dışı davranışa yol açacağı düşünülebilirdi.

J.-T. Maston'a gelince, son saatinin geldiği düşünülebilirdi.

Gerçekten de, 17 Eylül akşamı öfkeli bir kalabalık, onu linç etme niyetiyle cezaevinin kapısına dayandı ve belirtmek gerekir ki polis memurları en ufak bir müdahalede bulunmadı.

J.-T. Maston'ın hücresi boştu. Bu değerli topçu için ağırlığınca altın sayan Bayan Evangelina Scorbitt onu kurtarmayı başarmıştı. Gardiyan yaşlılığının son günlerine kadar kendisine fazlasıyla yetecek olan bu hâzinenin çekiciliğine karşı koyamamıştı. Aslında Baltimore; Washington, New York ve diğer önemli sahil kentleri gibi, yükselecek bölgeler arasında bulunuyordu, ama yine de sakinlerinin günlük gereksinimlerini karşılayacak hava yeterli miktarda bulunacaktı.

J.-T. Maston gizli bir inzivaya çekilmiş ve halkın öfkesinden kaçabilmişti. Böylece dünyayı altüst edecek olan bu adamın hayatı, sevgi dolu bir kadının fedakarlığı sayesinde kurtulmuştu. Zaten Barbicane ve Ort.'nın işlerini tamamlamaları için yalnızca dört gün kalmıştı.

Acil çağrı dünyanın dört bir yanında işin ciddiyetinin yeterince kavranmasını sağlamıştı. Önceleri öngörülen felaketlerin yaşanacağına kuşkuyla yaklaşanlar çıksa da, artık herkes sarsıntının sonuçlarının önemini anlamıştı. Denizlerle kaplanacak ülkelerin hükümetleri, havanın azalacağı ülkelerin

hükümetlerine göre daha aceleci davranıyorlardı.

Dünyanın beş kıtasına gönderilen telgraflarda belirtilen düşüncelerin etkisiyle, Arilerin doğudan batıya göçlerinde bile rastlanmamış bir hareketlenme başladı. Hotantulardan, Melanezyalılara, zencilerden kızıl, sarı, esmer ve beyaz ırklara kadar herkesi kapsayan bir göç dalgasına tanık olunuyordu.

Ne yazık ki zaman daralıyordu, saatler sayılıydı. Birkaç aylık bir süre daha olsaydı, Çinliler Çin'i, AvustralyalIlar Avustralya'yı, Patagonlılar Patagonya'yı, SibiryalIlar Sibirya'yı terk edebileceklerdi.

Ancak sarsıntının etkilerinin görüleceği bölgelerin belli olması genel panik havasını yatıştırmıştı. Bazı eyaletler, hatta bazı devletler oldukça rahatlamıştı. Doğrudan tehdit altında olan bölgeleri saymazsak, insanoğlu için korkunç bir sarsıntıyı beklemekten başka yapacak bir şey kalmamıştı.

Alcide Pierdeux, eski zamanların telgraf makineleri gibi bedeninin her tarafını oynatarak şunları tekrarlıyordu:

"Ama bu Başkan Barbicane, yirmi yedilik topun bir milyon kere daha büyüğünü yapmayı nasıl başaracak? Ya o lanet Maston! Başa çıkamayacağı bir soru sormak için onunla karşılaşmak isterdim! Bu girişimin akla uygun hiçbir yanı yok, hatta atmasyon olduğu bile söylenebilir!"

Ne olursa olsun, yerkürenin bazı bölümlerinin, bu büyük felaketten kurtulabilmek için tek şansı kalmıştı, o da girişimin başarısızlığa uğramasıydı.

17

BU UNUTULMAZ YILIN SEKİZ AYI BOYUNCA KİLİMANCARO'DA YAŞANANLAR

Wamasai ülkesi, Orta Afrika'nın doğusunda, Zanzibar kıyısıyla, Victoria-Nyanza ve Tanganika'nın iç denizleri oluşturduğu büyük göller bölgesi arasında yer almaktadır. Bölgeyle ilgili bilgilere, İngiliz Johnston'un, Kont Tekeli'nin ve Alman Doktor Meyer'in yolculukları sayesinde ulaşılabilinmektedir. Otuz, kırk bin civarında zencinin yaşadığı bu dağlık arazide, Sultan Bali-Bali hüküm sürmektedir.

Ekvatorun üç derece altında, en yüksek tepesi Kibo'nun 5704 metreye[41] ulaştığı Kilimancaro Dağları uzanır. Bu görkemli sıradağ, güneye, kuzeye ve batıya doğru, Wamasai'nin geniş ve bereketli ovalarını tepeden izleyerek, Mozambik topraklarındaki Nyansa Gölü'ne ulaşır.

Kilimancaro'nun ilk bayırlarının birkaç fersah altında, Sultan'ın daimi olarak yaşadığı Kisongo şehri yükselir. Doğrusunu söylemek gerekirse, bu başkent büyük bir köyü andırmaktadır. Burada Bali-Bali'nin demir yumruğu altında, köle gibi çalışan zeki ve yetenekli bir insan topluluğu yaşamaktadır.

Bu sultanın adı haklı olarak, Orta Afrika'nın İngiliz sömürgeciliğine direnen kavimlerinin hükümdarları arasında yer almaktadır.

Bu yılın Ocak ayının ilk haftasında, Başkan Barbicane ve

Yüzbaşı Nicholl, beraberlerindeki on sadık ustabaşıyla birlikte Kisongo'ya gelmişlerdi.

Gidecekleri yeri Bayan Evangelina Scorbitt ve J.-T. Maston'ın dışında kimsenin bilmediği bu yolculuk için önce New York'tan Ümit Burnu'na giden bir gemiye binmiş, oradan başka bir gemiyle Zanzibar Adası'na geçmiş, daha sonra gizlice kiraladıkları bir tekne ile Afrika kıyısındaki Mombasa limanına varmışlardı. Sultan'ın gönderdiği muhafız takımı onları bekliyordu, geçit vermeyen ormanlarla kaplı, bataklıklarla dolu, engebeli bir arazide yapılan yüz fersahlık bir yolculuktan sonra kraliyet topraklarına ulaşmışlardı.

J.-T. Maston'ın hesaplamaları sona erdiği sırada, Başkan Barbicane, Afrika'nın bu bölgesinde birkaç yıl kalmış olan isveçli bir kâşif aracılığıyla, Bali-Bali ile ilişki kurmuştu. Başkan Barbicane'in Ay'a yaptığı seyahatten sonra, en ateşli taraftarlarından bir olan Sultan'ın ona karşı büyük bir sempatisi vardı. Impey Barbicane daha amacının ne olduğunu bile söylemeden, Güney Kilimancaro'nun eteklerinde önemli çalışmalar yapmak için gerekli izni almıştı. Üç yüz bin dolarlık bir bedel karşılığında, Bali-Bali gerekli tüm personeli karşılamayı kabul etmişti. Bunun dışında, Kilimancaro'da dilediğini yapmak için de izin almıştı. Koca sıradağı istediği gibi kullanabilecekti, keyfi isterse onu kazarak yeni bir şekil verebilir, gücü yeterse alıp götürebilirdi. Sıkı pazarlıklardan sonra, Sultan kendini tatmin edecek rakamı elde etmiş, böylece North Polar Practical Association tıpkı kutup bölgelerinde olduğu gibi bu arazinin de sahibi olmuştu.

Başkan Barbicane ve arkadaşı Kisongo'da çok sıcak karşılanmışlardı. Bali-Bali, Ay'a ulaşmak için kendilerini uzayın boşluğuna fırlatmış olan bu ünlü gezginlere karşı tapınmaya yakın bir hayranlık duyuyordu. Ayrıca, krallığında yürütülecek gizemli çalışmaların yaratı-alarma karşı da büyük bir sevgi

besliyordu. Amerikalılara çalışmaların mutlak bir gizlilik içinde yürütüleceğine dair söz vermişti. Şantiyelerde çalışan zencilerden hiçbiri bir gün dahi olsun işyerlerini terk edemeyeceklerdi, buna karşı çıkanlar ağır cezalara çarptırılacaktı.

İşte bu yüzden Amerika'nın ve Avrupa'nın en usta ajanları dahi meselenin üzerindeki sır perdesini kaldırmayı başaramamışlardı. Olayın şimdi açığa çıkmasının nedeni ise, çalışmaların sona ermesiyle Sultan'ın katı tutumunu yumuşatması ve her yerde olduğu gibi zencilerin arasında da muhbirlerin ve gevezelerin bulunmasıydı. Zanzibar konsolosu Richard W. Trust'ın Kilimancaro'da olup bitenlerden haberi ancak bu sayede olmuştu. Ancak tarih 13 Eylül'ü gösteriyordu ve Başkan Barbicane'in planlarını engellemek için çok geçti.

Şimdi Barbicane ve Ort.'nın girişimi sahneye koymak için neden Wamasai'yi seçtiklerine değinelim. Öncelikle ülkenin Afrika'nın az bilinen bir yerinde konumlanmış olması ve gezginlerin sıklıkla kullandıkları yollara uzak olması bölgeyi çekici hale getiriyordu. Ayrıca Kilimancaro Dağı gerek konumu, gerekse dayanıklılığı açısından eserin gerçekleşmesi için uygun bir ortam oluşturuyordu. Dahası gerek duyulan hammaddeler, ülke topraklarında işletilmeye hazır bir halde bulunuyordu.

Birleşik Devletleri terk etmeden birkaç ay önce Başkan Barbicane, isveçli kâşiften Kilimancaro'nun eteklerinde bol miktarda, demir ve taşkömürü bulunduğunu öğrenmişti. Yerkabuğunun binlerce ayak altında maden damarı aramak için kazı yapmaya hiç gerek yoktu. Demiri ve kömürü almak için yalnızca eğilmek ye terliydi ve hiç şüphesiz ki miktarı, tüketilmesi öngörülenden çok daha fazlaydı. Bundan başka, dağın çevresinde, meli-melonit üretimi için gerekli olan sodyum nitrat ve demir piriti içeren zengin yataklar bulunmaktaydı.

Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl, son derece güvendikleri

on ustabaşının dışında, kimseyi getirmemişlerdi. Bu adamlar, Bali-Bali'nin dev topun ve ondan hiç de aşağı kalmayan devasa güllenin üretimini gerçekleştirmek üzere görevlendirdiği on bin zenciyi yöneteceklerdi.

Başkan Barbicane ve meslektaşının Wamasai'ye gelmelerinden iki hafta sonra, Kilimancaro'nun güney yamacında, üç büyük şantiyenin inşası tamamlanmıştı, bunlardan biri topun, diğeri güllenin dökümü için, üçüncüsü ise meli-melonit'in hazırlanması için kullanılacaktı.

Öncelikle, Başkan Barbicane dev boyutlu bir topu dökmek sorununu nasıl çözümlemişti? Bunu göreceğiz ve iki dünya sakinlerinin kurtuluşu için son şans olan, bu devasa aletin yapımındaki güçlüklerin üstesinden nasıl gelindiğini anlayacağız.

Gerçekten de, yirmi yedilikten bir milyon kez daha büyük bir topu dökmek insanüstü bir çaba gerektiriyordu, iki yüz yetmiş dört kilogram barutla, yedi yüz seksen kiloluk bir gülleyi fırlatabilen, kırk iki santimliğin parçalarının üretiminde bile ciddi sorunlarla karşılaşılmıştı. Bu yüzden, Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl bir top ya da havan topu yapmayı hiç düşünmemişlerdi, yalnızca Kilimancaro'nun dirençli topraklarında bir yeraltı geçidi ya da başka bir deyişle bir lağım çukuru açmayı hedefliyorlardı.

Kuşkusuz, bu devasa lağım çukuru, üretimi çok güç ve pahalıya mal olacak ve ateşleme sırasında çatlamaması için olağanüstü bir kalınlık verilmesi gereken kocaman bir metal topun yerini alabilirdi. Barbicane ve Ort. başlangıçtan beri bunu tasarlamışlardı, J.-T. Maston'ın not defterinde bir toptan söz edilmesinin nedeni, hesaplamalarda yirmi yedilik topun temel alınmasıydı.

Sonuçta, altında uçsuz bucaksız ovaların uzandığı dağın yüz ayak yükseğinde bir yer seçildi. Kilimancaro Dağı'nın içine açılan

bu büyük topun ateşleyeceği gülleyi hiçbir şey engelleyemeyecekti.

Yerin doğru seçilmesi kadar, yeraltı geçidinin kazılmasındaki güçlüklerin de çözülmesi gerekiyordu. Ancak, Barbicane'in dağlardan akan suların gücüyle elde edilen sıkışmış havanın etkisiyle çalışan delme makinelerini hazırlaması uzun zaman almadı. Sonra, delme makineleriyle oyulan deliklere melimelonit dulduruldu. Ortoz feldispat ve hornblent amfibolünden oluşan oldukça sağlam bir siyenitten yapılmış kayaları parçalamak için bu şiddetli patlayıcıdan fazlaca kullanmak gerekti. Kayaların yapısı gazların genleşmesiyle oluşacak korkunç basınca dayanabilecek güçteydi. Zaten, Kilimancaro'nun yüksekliği ve kalınlığı her tür dış çatlağa karşı koymaya yeterliydi.

Kısacası, on ustabaşının denetimi ve Başkan Barbicane'in üst yönetimi altındaki binlerce işçi, elbirliğiyle büyük bir gayret göstererek bu büyük eseri altı aydan az bir süre içinde başarı ile tamamladılar.

Geçidin çapı yirmi yedi metre, derinliği ise altı yüz metreydi. Güllenin oldukça kaygan bir iç çeperde, patlama gazlarında kayba yol açmadan ilerleyebilmesi için geçidin iç yüzeyi, iyice perdahlanmış dökme demirden bir kılıfla kaplanmıştı.

Aslında, bu çalışma, Moon-City'de Ay'a alüminyum bir gülle göndermek amacıyla hazırlanan Columbiad deneyimine göre önemli farklılıklar içeriyordu. Ancak, modern dünyanın mühendisleri için gerçekleştirilmesi olanaksız bir şey var mıydı?

Kilimancaro'nun yamacında delme işlemleri sürerken, ikinci şantiyedeki işçiler de boş durmuyorlardı. Bir yandan metal kaplamayı hazırlarken, diğer yandan dev güllenin üretimiyle uğraşıyorlardı.

Sadece bu üretim için, yüz seksen milyon kilogramlık ya da yüz seksen bin tonluk konik silindir bir kütle elde etmek

gerekiyordu.

Anlaşılacağı gibi, gülleyi tek parça halinde dökmek mümkün değildi. Birbirinin ardından geçidin ağzına getirilerek, önceden meli-melonit ile doldurulmuş bölmenin karşısına yerleştirilecek olan her biri biner tonluk kütlelerden yararlanılacaktı. Birbirlerine somunla tutturulduktan sonra bir bütün haline gelecek ve iç duvarlar üzerinde yol almaya hazır olacaktı.

Demek ki ikinci şantiyeye, yaklaşık dört yüz bin ton demir filizi, yetmiş bin ton kastin ve fırınlarda işlenerek iki yüz seksen bin ton kok kömürüne dönüşecek olan dört yüz bin ton yağlı taşkömürü getirmek gerekliydi. Ancak maden yataklarının Kilimancaro yakınlarında olması, taşıma işini kolaylaştırmıştı.

En büyük güçlük, filizin dökme demir haline getirilmesini sağlayacak olan yüksek fırınların inşasında yaşanmıştı. Yine de bir ayda, her biri günde yüz seksen ton üretim yapacak olan otuz metrelik, on yüksek fırın çalışmaya hazır hale gelmişti. Bu durumda, yirmi dört saatte, bin sekiz yüz tonluk üretim yapılacağına göre, yüz işgününün sonunda gerekli materyal sağlanmış olacaktı.

Meli-melonit üretimine ayrılan üçüncü şantiyeye gelince, orada işler daha kolay yürüyor, gizlilik kurallarına göre kimse bu patlayı-cının bileşimini tam anlamıyla bilmiyordu.

Her şey yolunda gitmişti. Creusot, Cail, Indret, Seyne, Birkenhead, Woolwich ya da Cockerill fabrikalarında bile bu kadar başarılı sonuçlar alınamazdı.

Sultan durumdan çok memnundu. Gelişmeleri büyük bir titizlikle inceliyor, kolayca akla geleceği gibi otoriter majestelerinin varlığı sadık zencilerinin çalışma temposunu artırıyordu.

Bali-Bali bazen bunca çabanın ne işe yarayacağını soruyordu.

“Söz konusu olan dünyanın çehresini değiştirecek bir eserdir!” diye yanıtlıyordu. Başkan Barbicane

"Öyle bir eser ki," diye ekliyordu Yüzbaşı Nicholl "görkemiyle Sultan Bali-Bali'nin adını, Doğu Afrika kralları arasında unutulmaz kılacak!"

Sultan'ın Wamasai'nin hükümdarı olmaktan duyduğu gururla içinin titrediğini belirtmeye gerek yok.

29 Ağustos tarihinde çalışmalar tamamlanmıştı. İstenilen çapta açılan ve yüzeyi perdahlı geçit, altı yüz metre uzunluğundaydı. Dipte fulminat kutusuyla bağlantılı bir halde iki bin ton meli-melonit yığılmıştı. Barutun ve güllenin kapladığı uzunluğu düşersek, geçidin ağzına kadar gazın itici gücüyle katedeceği dört yüz doksan iki metrelik bir mesafe kalacaktı.

Bu arada akıllara gelen bir balistik sorusu vardı: gülle, J.-T. Maston'ın belirlediği yörüngesinden sapacak mıydı? Hiçbir şekilde sapmayacaktı. Hesaplar doğruydu. Dünya'nın ekseni etrafındaki dönme hareketi gereğince, güllenin Kilimancaro meridyeninin doğusuna doğru hangi ölçülerde sapacağı hesaplarda belirtilmiş, başlangıç hızının sayesinde çizeceği hiperbolik eğrinin şeklinin ne olacağı saptanmıştı.

İkinci soru ise şöyleydi: yol alışı sırasında görülebilecek miydi? Hayır, çünkü geçitten çıktığında, Yer'in gölgesine[42] girecek ve fark edilmeyecekti, zaten hafifçe yükselerek eğimli bir hız kazanacaktı. Işık alanına[43] girdikten sonra, hacminin zayıflığından dolayı en güçlü dürbünlerce dahi izlenemeyecek ve yerin çekim gücünden kurtulduktan sonra sonsuza dek Güneş'in etrafında dönmeye devam edecekti.

Kuşkusuz, Başkan Barbicane ve Yüzbaşı

Nicholl sonuna kadar getirdikleri çalışmalarından gurur duyuyorlardı.

Ancak, J.-T. Maston hesaplamalarının kesinliğiyle esin kaynağı olduğu hazırlıkların gidişatını izlemek için neden orada değildi?.. Ve, özellikle bu olağanüstü patlamanın yankılarının Afrika'nın sonsuz ufuklarında duyulacağı bir zamanda neden bu kadar

uzaklardaydı?

İki dostu onu hayal ederken, Balistic-Cottage'i terk etmek, Baltimore cezaevinden kaçtıktan sonra, değerli varlığını korumak için bir yerlerde saklanmak zorunda kaldığını hiç tahmin etmiyorlardı. North Polar Practical Association yöneticilerine karşı duyulan tepkinin hangi boyutlara ulaştığından haberleri yoktu. Hatta, ele geçirildikleri takdirde nasıl, parça parça edilerek öldürüleceklerinin farkında değillerdi. Doğrusu, ateşlemenin yapılacağı anda, Doğu Afrikalı bir kavmin çığlıklarıyla selamlanacak olmalarına sevinmeleri gerekiyordu!

"Nihayet!" dedi Yüzbaşı Nicholl Başkan Barbicane'e, 22 Eylül akşamı, tamamladıkları eserlerinin önünde keyifle dinlenirlerken.

"Evet!.. Nihayet!.." dedi Impey Barbicane derin bir soluk vererek.

"Ya yeniden başlamamız gerekseydi..." "PehL Başlardık!"

"Ne kadar şanslıyız ki," dedi Yüzbaşı Nicholl, "elimizin altında bu olağanüstü meli-melonit var."

"Sizi ünlendirmeye yetecek kadar, Nicholl."

"Kuşkusuz Barbicane," diye yanıtladı, Yüzbaşı Nicholl mütevazı bir şekilde. "Biliyor musunuz, elimizde yalnızca Columbiad'ı Ay'a gönderirken kullandığımız fulmikoton bulunsaydı, Kilimancaro'nun eteklerinde kaç yeraltı geçidi açmamız gerekecekti?"

"Söyleyin, Nicholl."

"Yüz seksen geçit Barbicane!"

"Olsun, açardık yüzbaşı!"

"Ve yüz seksen bin tonluk, yüz seksen gülle dökmemiz gerekecekti!"

"Dökerdik, Nicholl!"

Gelin de bu ruh halindeki insanlara söz dinletmeye çalışın! Ama Ay'ın etrafında tur attıklarına göre, bu işi de neden

başarmasınlardı ki?

Aynı gece, ateşlemeden yalnızca birkaç saat önce, Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl birbirlerini kutlarken, Baltimore'daki çalışma odasına kapanmış olan Alcide Pierdeux, kendinden geçmiş bir halde Kızılderili çığlıkları atıyordu. Sonra, aniden cebir formülleriyle dolu kâğıtlarla kaplı masasından fırlayarak, haykırdı:

"Alçak Maston!.. Lanet herif.. Beni bu kadar uğraştırdı!.. Bunu daha önce nasıl fark edemedim?.. Kosinüs adına!.. Nerede olduğunu bilseydim, onu akşam yemeğine davet etmek isterdim, hatta topunun her şeyi yerle bir etmek üzere gürleyeceği anda bile bir kadeh şampanya içebilirdik!"

Briç partilerinde olduğu gibi, vahşi naralarından birini daha attıktan sonra:

"İhtiyar kaçık!.. Elbette, Kilimancaro'daki topun ona yeteceğini sandı!.. Çok daha fazlası gerekirdi... Okulda dediğimiz gibi, *sine qua non*[44] ya da *sine canon* bir şey bu."

18

WAMASAİ HALKI BAŞKAN BARBİCANE'İN YÜZBAŞI NİCHOLL'E ATEŞ EMRİ VERMESİNİ BEKLİYOR

Hava muhteşemdi. Pırıl pırıl bir ufkun gerisindeki Güneş Wamasai ovalarının üzerinden batmak üzereydi. Güllenin uzağa gönderilmesi için bundan daha güzel, daha sakin, daha yıldızlı bir gece bulunamazdı. Meli-melonit'in patlamasıyla oluşacak yapay buharlara karışacak tek bir bulut bile yoktu.

Kim bilir? Belki de Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl güllenin içinde olamamaktan üzüntü duyuyorlardı! Daha ilk saniyede, iki bin sekiz kilometre kat etmiş olacaklardı! Ay'ın gizemli âlemine süzüldükten sonra, Güneş sisteminin esrarlı havasını solumuş olacaklar ve bunu Gallia kuyrukluyıldızının yüzeyine erişen Fransız Hector Servadac'ınkinden daha ilginç koşullarda gerçekleştireceklerdi.

Sultan Bali-Bali, saray erkânından maliye bakanı ile cellat ve çalışmaya katkıda bulunan siyahi personel, ateşlemenin çeşitli evrelerini izlemek üzere bir araya gelmişlerdi. Hava katmanının itici gücünden korunmak için tedbirli davranarak, Kilimancaro geçidinin üç kilometre uzağında konumlanmışlardı.

Sultan Bali-Bali'nin emriyle, bu görkemli gösteriyi seyretmek için Kisongo'dan ve ülkenin güneyine dağılmış küçük kasabalardan binlerce yerli getirtilmişti.

Elektrik bataryası ve geçidin dibine yerleştirilen fulminat

arasına, fitilin ateşlenmesini ve meli-melonit'in patlaması için gerekli akımı taşıyacak bir tel gerilmişti.

Önce akşam, Sultan'ın masasında, Amerikalı konukları ve başkentin ileri gelenleri muhteşem bir ziyafet için toplandılar. Yemeğin giderlerini Bali-Bali karşılamış gibi görünse de, bunlar Barbicane ve Ort.'nın kasasından masraf olarak ödenecekti.

Yedi buçukta başlayan bu kutlama yemeği, saat on birde Sultan'ın North Polar Practical Association yöneticileri ve girişimin başarısı için kadeh kaldırmasıyla sonuçlandı.

Bir saat sonra, Dünya'nın coğrafi ve iklimsel koşullarında değişiklik yaratacak olan girişim gerçekleşecekti.

Başkan Barbicane, Yüzbaşı Nicholl ve on ustabaşı elektrik bataryasının bulunduğu kulübedeki yerlerini aldılar.

Barbicane elindeki kronometreye bakarak, kendisine yıllar gibi değil, asırlar gibi uzun gelen dakikaları sayıyordu.

Gece yarısına on kala, Yüzbaşı Nicholl ile birlikte, Kilimancaro'daki geçitle bir tel aracılığıyla bağlantılı olan aygıtın başına geçtiler.

Sultan, saray erkânı ve yerliler etraflarında geniş bir halka oluşturuyorlardı.

Ateşlemenin J.-T. Maston'ın hesaplamalarında belirtildiği gibi, Güneş'in bundan böyle asla terk etmeyeceği yerkürenin yörüngesi olan ekinoks çizgisini keseceği anda yapılması gerekiyordu.

Gece yarısına beş vardı! -Dört vardı! -Üç vardı! -İki vardı! -Bir vardı!..

Başkan Barbicane ustabaşlarından birinin tuttuğu fenerin ışığında saatinin saniyelerini izlerken, Yüzbaşı Nicholl parmağını, elektrik akımı devresini kapamaya hazır biçimde aygıtın düğmesi üzerine koymuştu.

Sadece yirmi saniye vardı! Sadece on saniye! Sadece beş saniye! Sadece bir saniye!..

Soğukkanlı Nicholl'ün elinde en ufak bir titreme dahi yoktu. Meslektaşı ve o, Columbiad'ın kendilerini Ay'a fırlatacağı anda, güllenin içinde hissettiklerinden daha fazla heyecanlı değildiler!

"Ateş!.." diye bağırdı Başkan Barbicane.

Ve Yüzbaşı Nicholl işaretparmağı ile düğmeye bastı.

Gümbürtüsünün yankıları Wamasai ufuklarının son sınırlarına kadar yayılan korkunç bir patlama oldu, iki bin ton meli-melonit'in patlamasıyla açığa çıkan milyarca litre gazın itiş gücüyle hava tabakalarını aşan bir kütlenin tiz vınlaması duyuldu. Sanki Dünya'nın üzerinden, doğanın tüm güçlerini kendinde toplayan bir meteor geçmişti. Dünyanın tüm toplarının patlaması bütün gök gürültüleriyle birleşse bundan korkunç bir gümbürtü kopamazdı.

19

J.-T. MASTON HALKIN KENDİSİNİ LİNÇ ETMEK İSTEDİĞİ GÜNLERİ ÖZLÜYOR

İki dünyanın başkentleri, orta ölçekli şehirleri ve en mütevazı kasabaları korkulu bir bekleyiş içindeydiler. Yeryüzünde çok sayıda basılan gazeteler sayesinde, bu yerleşim yerlerinin her biri, Kilimancaro'nun gece yarısına denk düşen kendi yerel saatini tamı tamına biliyordu.

Güneş'in dört dakikada, bir derece kat ettiğini dikkate alarak, dünyanın bazı önemli kentlerinde saatin kaç olacağını sıralayalım:

Paris'te.....Akşam 9.40
Petersburg'da.....Akşam 11.31
Londra'da.....Akşam 9.30
Roma'da.....Akşam 10.20
Madrid'de.....Akşam 9.15
Berlin'de.....Akşam 11.20
İstanbul'da.....Akşam 11.26
Kalküta'da.....Sabah 3.04
Nanking'de.....Sabah 5.05

Önce de belirttiğimiz gibi, Güneş'in Kilimancaro meridyeninin üzerinden geçişinden on iki saat sonra Baltimore'da öğleden sonra 4.24'tü.

O an yaşanan sıkıntıları anlatmayı bir yana bırakalım.

Bunalım edebiyatının en güçlü kalemleri dahi bu durumu tasvir etmekten âciz kalırdı.

Baltimore sakinleri, deniz yükselmelerinin kendilerini silip süpürmesi tehlikesiyle karşılaşmayacaklardı, tamam! Chesapeake Koyu'nun boşalıp, Hatteras Burnu'nun, kurumuş Atlantik'in üzerinde dağın tepesi gibi yükselmesine de tanık olmayacaklardı, kabul. Ancak, birçoklarının yaşayacağı gibi, sualtında ya da havasız kalma tehlikesi olmasa da sarsıntının etkisiyle binaları yerle bir olup, mahalleleri toprak yüzeyinde açılan çatlakların dibine gömülmeyecek miydi? Ve, yükselmiş sularla kaplanmasa da, dünyanın birçok bölgesinde yaşanacaklar düşünüldüğünde, bu kaygıların yersiz olduğu iddia edilebilir miydi?

Kuşkusuz edilemezdi.

Bu yüzden insanoğlu bu kaçınılmaz anın korkusunu iliklerinde hissederek titriyordu. Evet! bir kişinin, mühendis Alcide Pierdeux'nün dışında herkes titriyordu. Son çalışmasında açığa çıkarttığı gerçeği kamuoyuna duyuracak zamanı olmamıştı, şehrin en güzel barlarından birinde, Eski Dünya'nın şerefine şampanya içiyordu.

Saatler, Kilimancaro'nun gece yarısına denk düşen beşi yirmi dört geçeyi gösteriyordu...

Beltimore'da hiçbir değişiklik yoktu!

Londra'da, Paris'te, Roma'da, İstanbul'da, Berlin'de, sarsıntının en ufak bir etkisi görülmemişti!

Takoshima (Japonya) taşkömürü ocağındaki tronometreyi[45] inceleyen John Milne, dünyanın bu bölümünde anormal bir hareketliliği gösteren en ufak bir titreşim dahi gözlemleyememişti.

Baltimore'da da hiçbir hareket yoktu. Zaten, havanın bulutlu olmasından dolayı, eksenin değişikliğinin belirtilerinden biri olan yıldızların konumundaki farklılıklar tespit edilemiyordu.

J.-T. Maston'ın, Bayan Evangelina Scorbitt'in dışında kimsenin bilmediği yeni mekânında, nasıl bir gece geçirdiğini tahmin etmek zor değildi! Ateşli topçu yerinde duramıyor, içi içine sığmıyordu! Ateşlemenin başarısının tartışılmaz kanıtı olan Güneş'in eğrisindeki değişikliği görmek için sabırsızlanıyordu. Bu değişikliğin olup olmadığı, Güneş'in her zaman Dünya'nın bütün noktaları için doğudan doğduğu 23 Eylül sabahı anlaşılacaktı.

Ertesi sabah, Güneş her günkü gibi ufukta göründü.

Avrupalı temsilciler otellerinin terasında toplanmışlardı. Yanlarında Güneş'in ekvator düzleminde her zamanki eğrisini çizip çizmediğini kesin bir doğrulukla saptayacak duyarlı aygıtlar vardı.

Hiçbir değişiklik yoktu ve doğuşundan birkaç dakika sonra, parlak teker güney yarımküreye doğru yönelmekte, her zamanki güzergâhını izlemekteydi.

Binbaşı Donellan ve meslektaşları göksel meşaleyi coşkulu çığlıklarla selamlayarak, tiyatro deyimiyle onun için "giriş" yaptılar.

Gökyüzü pırıl pırıldı, gecenin pusu ufukta kaybolmuştu ve büyük aktör hiçbir zaman kendisini hayranlıkla bekleyen seyircinin önünde böyle görkemli bir şekilde sahne almamıştı.

"Astronomi yasalarına göre her zamanki yerinde!.." diye haykırdı Eric Baldenak.

"Bu kaçıkların yok etmeye çalıştıkları eski astronomimizin yasalarına göre," diye yanıtladı Boris Karkof.

"Hem paralarından hem onurlarından oldular!" diye ekledi Jacques Jansen, onun ağzından sanki tüm Hollanda konuşmaktaydı.

"Ve kutup bölgesi sonsuza dek buzullarının altında kalacak!" diye karşılık verdi Profesör Jan Harald.

"Yaşasın Güneş!" diye haykırdı Binbaşı Do-nellan, "olduğu gibi

duruyor Dünya'nın gereksinimlerini karşılamak için yeterli!"

"Yaşasın! yaşasın!" diye tek bir ses halinde tekrarladı Avrupalı temsilciler.

O ana kadar sesi hiç duyulmamış olan Dean Toodrink, akla uygun gelen bir saptamasını dile getirdi: "Ateşlemeyi gerçekleştirmemiş olabilirler mi?.."

"Ateşlemeyi gerçekleştirmemek mi?.." diye bağırdı binbaşı. "Tersine, inşallah gerçekleştirmişlerdir, hatta bir değil iki kere."

J.-T. Maston ve Bayan Evangelina Scorbitt de aynı konuyu tartışıyorlardı. Durumu mantıki açıdan yorumlamak için bir araya gelmiş olan bilginler ve cahiller de aynı soruyu soruyorlardı.

Alcide Pierdeux de aynı şeyi tekrarlıyordu: "Ateşlesinler ya da ateşlemesinler!.. Dünya eski yörüngesi üzerinde dönmeyi ve bildiği yolda ilerlemeyi sürdürüyor!"

Sonuç olarak, Kilimancaro'da nelerin olup bittiğini kimse bilmiyordu. Ancak, günün sonuna varmadan bütün insanlığın beklediği yanıt gelmişti.

Zanzibar konsolosu Richard W. Trust'un Birleşik Devletler'e gönderdiği resmi yazının içeriği şöyleydi:

"Zanzibar, 23 Eylül Sabah yedi yirmi yedi

"Devlet Bakanı John S. Wright,

"Güney Kilimancaro'da gece yarısı belirlenen saatte ateşleme yapılmıştır. Gülle korkunç bir patlamanın ardından, ürkütücü bir vızıl-tıyla göğe yükselmiştir. Eyalet, hortumların etkisiyle yerle bir olmuştur. Sular Mozambik Kanalı'na dek yükselmiş, rotasını şaşıran birçok gemi karaya oturmuştur. Kasabalar ve köyler yıkılmıştır. Her şey yolunda.

RICHARD W. TRUST."

Evet! her şey yolundaydı, çünkü Wamasai'deki hava tabakalarının yer değiştirmesiyle oluşan deniz kazaları ve yapay hortumun etkisiyle ortaya çıkan yıkımların dışında Dünya'da

herhangi bir değişikliğe rastlanmamıştı. Ünlü Columbiad Ay'a gülle yolladığında da böyle olmamış mıydı? Sarsıntı, Florida topraklarından yayılarak, yüz millik bir alanda etkisini göstermemiş miydi? Kuşkusuz öyleydi! Ancak, bu kez etkinin yüz kat daha fazla olması gerekirdi.

Ne olursa olsun, Eski ve Yeni Dünya'nın ilgilileri, yazıdan şu sonuçları çıkarabilirlerdi:

1- Dev top, Kilimancaro yamaçlarında yapılmıştı.

2- Ateşleme önceden belirlenen zamanda yapılmıştı.

Bütün dünyadan sevinç çığlıklarını izleyen kahkahalar yayıldı. Barbicane ve Ort.'nın girişimi acınacak bir başarısızlığa uğramıştı. J.-T.

Maston'ın formülleri çöpe atılmayı hak ediyordu. *North Polar Practical Association'ın* iflasını açıklamaktan başka çaresi kalmamıştı.

Acaba, Gun-Club sekreteri hesaplarında yanılmış olabilir miydi?

"Üzerimde bıraktığı etkinin gerçekliği konusunda yanılmış olmayı tercih ederdim!" diyordu kendi kendine Bayan Evangelina Scorbitt.

Ve, dünya üzerinde en çok hayal kırıklığına uğramış bir insan varsa, o da J.-T. Maston'dı. Dünyanın yaradılışından beri içinde yaşadığı koşullarda hiçbir değişiklik olmadığını görünce, bazı aksaklıklar yüzünden Barbicane ve Nicholl'ün ateşlemede geciktikleri umudunu taşımaya başlamıştı...

Ancak, Zanzibar'dan gelen yazıya göre ateşleme başarısızlıkla sonuçlanmıştı.

Başarısızlık!.. Girişimin başarısı için hazırladığı denklemlere, formüllere ne olmuştu? Acaba, altı yüz metre uzunluğunda, yirmi yedi metre genişliğinde bir topun, iki bin tonluk meli-melonit'in itici gücüyle, iki bin sekiz yüz kilometrelik bir başlangıç hızıyla, yüz seksen milyon kilogramlık bir gülleyi

fırlatması, kutupların yerini değiştirmeye yetmemiş miydi?

Hayır!.. Bu kabul edilemezdi!

Ve yine de!..

Şiddetli bir taşkınlığın etkisi altındaki J.-T. Maston, gizlendiği yerden çıkmaya karar verdi. Bayan Evangelina Scorbitt boşuna bir çabayla onu engellemeye çalıştı. Tehlike bittiğinden dolayı, hayatından endişelenmek için herhangi bir neden kalmamıştı. Ancak, talihsiz hesapçıyı kendine yöneltilecek alaylardan, hesaplamalarının yanlışlığı üzerine yağmur gibi yağacak taşlamalardan uzak tutmak istiyordu.

Daha da önemlisi Gun-Club'daki dostları kendisini nasıl karşılayacaklardı? Kendilerini gülünç duruma düşüren bu başarısızlıktan dolayı sekreterlerine çatmayacaklar mıydı? Bu yenilginin tüm sorumluluğu, hesaplamaların yaratıcısına ait değil miydi?

J.-T. Maston hiçbir şey duymak istemiyordu. Bayan Evangelina Scorbitt'in gözyaşlarına ve yakarışlarına aldırmadan gizlendiği evden dışarı çıktı. Baltimore sokaklarında belirdiğinde herkes onu tanımıştı. Suskunluğundaki ısrarıyla, canlarını ve mal varlıklarını tehdit ettiği, büyük kaygılar içinde bıraktığı insanlar şimdi arkasından alay ederek acılarını çıkarıyorlardı.

Parisli veletleri hiç aratmayan bu şu Amerikalı yumurcakları duymalıydınız!

"Yürüü.. eksen doğrultucusu!"

"Yürüü.. duvar saati bakımcısı!"

"Yürüü.. bozuk saat tamircisi!"

Aşağılanan ve azarlanan Gun-Club sekreteri, bütün sevecenliğiyle kendini teselli etmeye çalışan Bayan Evangelina Scorbitt'in New-Park'taki konağına döndü. Ama boşunaydı, Niobe gibi onu da teselli etmek mümkün değildi, çünkü topunun yeryüzü üzerinde basit bir Saint-Jean fişeği kadar bile etkisi olmamıştı!

Böylece on beş gün geçti, dünya eski kaygılarından kurtulmuş, North Polar Practical Association'ın girişimini unutmaya başlamıştı.

On beş gün boyunca ne Başkan Barbicane'den ne de Yüzbaşı Nicholl'den haber alınamamıştı! Yoksa patlama sonucu Wamasai'de meydana gelen yıkımlar sırasında ölmüş müydüler? Modem çağların bu en uydurma girişimine kalkışmayı canlarıyla mı ödemişlerdi?

Hayır!

Patlamadan sonra, Sultan, saray erkânı ve binlerce yerli yere yıkılmış, ancak sağ salim ayağa kalkmışlardı.

"Başarılı oldu mu?.." diye sordu Bali-Bali omuzlarını silkerek...

"Şüphe mi ediyorsunuz?"

"Ben... şüphelenmek!.. Ne zaman öğrenebiliriz?.."

"Birkaç gün içinde!" diye yanıtladı Başkan Barbicane.

Girişimin başarısız olduğunu anlamış mıydı?.. Belki de! Ama, bunu Wamasai hükümdarının önünde açıklamak istememişti.

Kırk sekiz saat sonra, iki meslektaş, kraliyet topraklarındaki hasarların karşılığında yüklü bir bedel ödeyerek, Bali-Bali'den izin istediler. Zencilerinin yüzünü bile göremeyeceği bu dolarların Sultan'ın özel kasasına akacağı düşünüldüğünde, Bali-Bali'nin bu kârlı işten pişmanlık duyduğu söylenemezdi.

Ustabaşlarıyla birlikte Zanzibar'dan Süveyş'e hareket eden bir gemiye bindiler. Oradan takma ad kullanarak, Messageries deniz yollarının Moeris isimli gemisiyle Marsilya'ya vardılar. Oradan P.L.M. ile Paris'e ve hiçbir kazaya uğramadan Havre'a ulaştılar, nihayet Bourgogne transatlantiğiyle Amerika'ya geldiler.

Wamasai'den New York'a yirmi iki günde gelmişlerdi.

Ve 15 Ekim günü, öğleden sonra, iki arkadaş New-Park konağının kapısını çalıyorlardı.

Kısa bir süre sonra kendilerini Bayan Evangelina Scorbitt ve J.-T. Maston'ın karşısında buldular.

20

İNANILMAZ OLDUĞU KADAR GERÇEK OLAN BU GARİP HİKÂYE SONA ERİYOR

[W]Barbicane?.. Nicholl?..”

“Maston!”

“Siz?..”

“Biz!..”

İki arkadaşın aynı anda garip bir tonla söyledikleri bu zamirin altında hafif bir alay ve sitem yatıyordu.

J.-T. Maston demir kancasını alnında gezdirdi. Sonra dudaklarının arasından tıslayan bir sesle -Ponson du Terrail’a kalsa, aynı bir engerek yılanı gibi derdi:

“Kilimancaro’daki geçidiniz altı yüz metre uzunluğunda ve yirmi yedi metre genişliğinde miydi?” diye sordu.

“Evet!”

“Güllenizin ağırlığı yüz seksen milyon kilogram mıydı?”

“Evet!”

“Ateşleme iki bin ton meli-melonit ile mi yapıldı?”

“Evet!”

Bu üç evet J.-T. Maston’ın kafasına birer topuz darbesi gibi inmişti.

“Öyleyse olay ortada...” diye devam etti.

“Nasıl?..” diye sordu Başkan Barbicane

“Girişimin başarısızlığı, barutun gülleye iki bin sekiz yüz

kilometrelik başlangıç hızını verememiş olmasından kaynaklanıyor," diye yanıtladı J.-T. Maston.

"Sahi mi!.." dedi Yüzbaşı Nicholl.

"Sizin meli-melonitiniz ancak mantar tabancası patlatmaya yarar!"

Yüzbaşı Nicholl bunu duyunca yerinden sıçradı, büyük bir hakaret gibi görüyordu yapılanı.

"Maston!" diye haykırdı.

"Nicholl!"

"Meli-melonit'e meydan okumayı isterseniz..."

"Hayır!.. Fulmikoton'a... daha güvenlidir çünkü!"

Bayan Evangelina Scorbitt iki öfkeli topçuyu yatıştırmak için araya girdi:

"Beyler!., beyler!.." dedi. "Bu yaptığınız dostluğa yakışmaz!"

O zaman Başkan Barbicane sakin bir sesle söze girdi:

"Birbirinizi suçlayarak bir yere varamazsınız. Dostumuz J.-T. Maston'ın hesaplamaları ne kadar doğruysa, dostumuz Nicholl'ün patlayıcısı da o kadar güçlüdür! Evet!.. Bilimin verilerini büyük bir titizlikle pratiğe geçirdik!.. Yine de girişim başarısız oldu! Bunun nedenlerini belki de asla öğrenemeyeceğiz!.."

"O zaman!" diye haykırdı Gun-Club sekreteri, "yeniden başlayacağız!"

"Peki ya boşu boşuna harcanan onca para ne olacak?" diye sordu Yüzbaşı Nicholl.

"Zaten kamuoyu Dünya'nın kaderiyle bir kez daha oynamanıza izin vermeyecektir," diye ekledi Bayan Evangelina Scorbitt.

"Kutup bölgesindeki topraklarımız ne olacak?" diye devam etti Yüzbaşı Nicholl.

"North Polar Practical Association hisseleri ne kadar düştü?" diye haykırdı Başkan Barbicane.

Hisseler dibe vurmuştu!.. Tahviller şimdiden eski gazete kâğıdı

fiyatına satılıyordu.

İşte bu devasa girişimin sonu böyle olmuştu. Barbicane ve Ort.'nın insanüstü tasarıları unutulmaz bir fiyasko ile sonuçlanmıştı.

Halkın alaylarının bu yürekli mühendisleri bunaltması için bundan uygun bir ortam olamazdı, gazetelerin ilginç başlıkları, karikatürler, şarkılar, parodiler için hiçbir zaman bu kadar bol malzeme bulunamazdı.

Başkan Barbicane, yeni şirketin yöneticileri, Gun-Club'daki meslektaşları tam anlamıyla rezil olmuşlardı. Bazen onlarla ilgili öyle açık saçık değerlendirmeler yapılıyordu ki, bu sözleri Latince olarak aktarmak dahi mümkün değildi -hatta Volapükçe[46] olarak bile. Avrupa, zincirinden boşanmışçasına alaylarını sürdürürken, Yankeeler bu duruma kızmaya başlamışlardı. Unutmayalım ki Barbicane, Nicholl, ve Maston Amerikalı olup, Baltimore'daki ünlü bir kuruluşun üyeleriydiler ve federal hükümeti Eski Dünya'ya savaş ilan etmeye zorlamalarına ramak kalmıştı.

Son darbe, o devirde hâlâ hayatta olan ünlü Paulus'un popülerleştirdiği bir Fransız şarkısından gelmişti. Bu parça tüm dünyanın çalgılı kahvelerinin gözdesi olmuştu. En çok alkış toplayan kuplelerinden biri şöyleydi:

Eski ekseni bozulan,
Yaşlı dünyamızı değiştirmek için,
Her şeyi altüst etmek için!
Sizi dehşete düşürmek için!
Size yönelttikleri bir top yaptılar
Emir bile çıkartıldı
Bu üç ahmağı yakalamak için
Ama... birdenbire!
Ateşleme yapılsa da, yaprak bile kımıldamadı!
Yaşasın eski dünyamız!

Bu başarısızlığın nedeni hiçbir zaman bilinemeyecek miydi? Bu başarısızlık, insanoğlunun harcayacağı enerjinin, Dünya'nın devir hareketini değiştirmek ve Kuzey Kutbu'nun bankizlerinin ve buzullarının güneş ışınlarıyla eriyebileceği bir noktaya doğru yer değiştirmesini sağlamak için asla yeterli olamayacağının bir kanıtı mıydı?

Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl'ün Birleşik Devletler'e dönüşünden sonra, bu konu gündemin baş köşesine yerleşmişti.

17 Ekim tarihli *Temps* gazetesinde basit bir yazı yayımlandı; gazete sahibi Bay Hebrard dünyanın güvenliği açısından önemli bilgiler içeren bu yazıyı yayımlamayı görev bilmişti.

Yazı şöyleydi:

"Yeni bir eksen oluşturulmasıyla ilgili girişimin sonuçları bilinmektedir. Bununla birlikte, J.-T. Maston'ın doğru verilere dayanan hesaplamaları, başlangıçta yapılan bir hatadan etkilenmeseydi, istenilen sonuca ulaşılabilecekti.

"Gerçekten de, Gun-Club'ın ünlü sekreteri, temel olarak aldığı yerküre çevresini kırk bin kilometre yerine kırk bin metre olarak yazmış, bu da problemin yanlış çözülmesine yol açmıştır.

"Böylesi bir hata nasıl yapılabildi?.. Bu hataya kim neden olabildi? Bu denli önemli bir hesapçı nasıl böyle bir yanılgıya düşebildi?.. Bunların cevabını aramak boş tahminlerle vakit kaybetmekten başka bir sonuç vermeyecektir.

"Kesin olan şudur ki, ekseni değiştirmeyle ilgili problem eksiksiz olarak ortaya konabilseydi, doğru bir şekilde çözümlenebilecekti. Ancak, üç sıfırın unutulması, sonuçta on iki sıfırlık bir yanılma payına neden oldu.

"Yüzbaşı Nicholl'ün meli-melonit'inin yeterince güçlü olduğunu kabul etsek bile, kutbun yerini 23° 28'lık bir değişime uğratacak olan topun, yirmi yedilikten bir milyon kere değil, bir trilyon kere büyük olması ve yüz seksen bin tonluk güllelerden bir trilyon adet fırlatması gerekmekteydi.

"Sonuç olarak, Kilimancaro'dan yapılan tek atış, kutbun üç mikronluk (milimetrenin binde 3'ü) yer değişimine yol açmış, sularda görülen maksimum yükselme mikronun binde dokuzu kadar olmuştur.

"Gülleye gelince, bundan böyle Güneş'in çekim kuvvetinin etkisiyle sistemimizde yer alan, yeni küçük bir gezegen olacaktır.

"Akide Pierdeux"

Böylece, J.-T. Maston'ın dalgınlığının neden olduğu üç sıfırlık bir hata, yeni şirketin çok aşağılanacak bir duruma düşmesine yol açmıştı.

Ancak, Gun-Club'daki meslektaşları ona karşı ne kadar öfkeli olsalar ve sövgüleriyle onu ne kadar bunaksalar da, kamuoyunda bu zavallı adamın lehine bir tepki oluşmaya başlamıştı. Ne de olsa, dünya yaşanacak felaketlerin en korkuncundan bu hata sayesinde kurtulmuştu.

Dünyanın dört bir yanından gelen iltifat dolu milyonlarca mektup, J.-T. Maston'ı üç sıfırlık hatasından dolayı kutluyordu.

Kendini hiç bu kadar aşağılanmış hissetmeyen J.-T. Maston, dünyanın onun şerefine attığı "yaşa" çığlıklarını duymak istemiyordu. Başkan Barbicane, Yüzbaşı Nicholl, tahta bacaklı Tom Hunter, Albay Bloomsberry, hızlı Bilsby ve diğer meslektaşları onu asla affetmeyeceklerdi...

Geriye bir tek Evangelina Scorbitt kalıyordu. Bu eşsiz kadın ona kızamazdı.

J.-T. Maston bu noktada yanıldığını kabul etmeyerek, yeniden hesaplarına dalmıştı.

Ama yine de gerçek ortadaydı! Mühendis Alcide Pierdeux haksız değildi. Son anda hatayı fark edip türdeşlerinin içini rahatlatacak haberi verecek zamanı bulamadığında, büyük bir huzur içinde olması bu yüzdendi. Kilimancaro'dan ateşlemenin yapıldığı anda, yaşlı dünyanın şerefine kadeh kaldırması bu yüzdendi.

Evet! Yerkürenin çevresinin ölçümünde üç sıfır unutulmuştu!..

Ansızın J.-T. Maston'ın aklına çalışmalarına başladığı dönemdeki ayrıntılar gelmişti. Balistic-Cottage'deki çalışma odasına kapandığında, 40 000 000 sayısını kara tahtaya eksiksiz bir şekilde yazmıştı...

O an telefonun çınlaması duyuluyor! J.-T. Maston ahizeye yöneliyor... Evangelina Scorbitt ile biraz çene çalıyor... Yıldırımın etkisiyle yere düşerken, tahtası da devriliyor... Ayağa kalkıyor... Düşme sırasında silinen rakamı yeniden yazıyor... 40 000'i henüz yazmışken, telefon ikinci kez çalıyor... Ve yeniden çalışmaya koyulduğunda, üç sıfırı eklemeyi unutuyor!

Evet! Bütün bunlar Evangelina Scorbitt'in yüzündendi. Eğer onu rahatsız etmeseydi, belki de elektrik akımına kapılmayacaktı! Belki de yıldırım ona böyle kötü bir oyun oynamayacak, doğru hesaplarının geleceği tehlikeye girmeyecekti!

J.-T. Maston hatanın hangi koşullarda gerçekleştiğini anlattığında, bu bahtsız kadın nasıl da yıkılmıştı!.. Evet!., bu başarısızlığın sebebi oydu!.. Onun yüzünden J.-T. Maston yaşamının geriye kalan uzun yıllarını onuru kırılmış bir halde geçirecekti, çünkü saygın Gun-Club üyeleri yüz yaşından önce ölmüyorlardı!

Bu görüşmeden sonra, J.-T. Maston New-Park konağından hızla uzaklaşarak, Balistic-Cottage'e döndü. Çalışma odasında mekik dokurken hep aynı şeyi tekrarlıyordu:

"Artık, bu dünyada hiçbir işe yaramam!.."

"Evlenmeye de mi?.." diye sordu yürek parçalayıcı bir ses!

Bu Bayan Evangelina Scorbitt'ti. Gözyaşlarıyla çılgına dönmüş bir halde J.-T. Maston'ı izlemişti...

"Sevgili Maston!" dedi.

"Tamam! Kabul!.. Ama bir şartla.. Artık matematikle hiç

uğraşmayacağım!”

“Dostum, zaten onu hiç sevmemiştim!” diye yanıtladı eşsiz dul.

Ve böylece Gun-Club sekreteri, Bayan Evangelina Scorbitt’in Bayan J.-T. Maston olmasına karar verdi.

Akide Pierdeux’ye gelince, yazısı sayesinde bu mühendis mesleki anlamda ve kişisel olarak büyük bir saygınlık ve ün kazanmıştı. Bütün dillere çevrilip, bütün gazetelerde yayımlanan bu yazı onun bütün dünyada tanınmasını sağlamıştı. Hatta onu “çok bilgili olduğu” için reddeden güzel Province’lı kızın babası bile yazıyı *Petit Marseillais*'de okumuştu. Kimsenin yardımı olmadan, anlatılmak isteneni anlayarak, vicdan azabı duymuş ve yazarı akşam yemeğine davet etmişti.

KISACIK, AMA DÜNYANIN GELECEĞİ AÇISINDAN ÇOK RAHATLATICI

Bundan böyle, dünya sakinlerinin içi rahat olabilir! Başkan Barbicane ve Yüzbaşı Nicholl acınacak bir şekilde başarısızlığa uğrayan girişimlerine yeniden başlayamayacaklar. J.-T. Maston hata yapmasa da, hesaplamalarına geri dönmeyecek. Çünkü yararı olmayacak. Alcide Pierdeux'nün haklı olarak belirttiğine ve mekanik yasalarına göre meli-melonit kullanılsa bile 23° 28'lık bir yer değişikliği yaratmak için Kilimancaro'da hazırlanan toptan bir trilyon adet dökülmesi gerekirdi. Oysa gezegenimizin tüm kara parçaları kullanılsa bile böyle bir gereksinimi karşılayamayacağı bilinmektedir.

Bu durumda, yeryüzü sakinleri rahat uyuyabilirler. Dünyanın koşullarını değiştirmek insanın çabalarının üstündedir; evrensel sistemde Yaratıcı'nın koymuş olduğu kurallarda herhangi bir değişiklik gerçekleştirmek insanoğlunun elinde değildir.

[←]

1.1855-58,1859-1865 yılları arası İngiltere'nin başbakanlığını yapmış ve bu dönemde Fransa'ya karşı İngiltere'nin haklarını hararetle savunmuş siyaset adamı, (ç.n.)

[←]

2.Practical: Uygulamalı, (yhn.)

[←]

3.*Deus nobis hæc otia fecit:* (Lat.) Tanrı bize bu boş zamanı verdi. Burada *hæc otia* Ecotia (İskoçya) gibi düşünülüyor, (yhn.)

[←]

4.Riksdal: Eskiden Kuzey ve Kuzeydoğu Avrupa'da kullanılan bir gümüş para, (yhn.)

[←]

5.Riksdal=5.21 Frank, Ruble=3.92 Frank, Kronor=1.32 Frank, Kron=1.32 Frank, Şilin= 1.15 Frank. (J V.)

[←]

6.(Lat.) Şehre (Roma'ya) ve dünyaya anlamında, (yhn.)

[←]

7.Bir doların yüzde biri-yaklaşık bir sol. Peru para birimi.

[←]

8.50 santim. (J.V.)

[←]

9.203.500 frank. (J.V.)

[←]

10.814.000 frank. (J.V.)

[←]

11.1.221.000 frank. (J.V.)

[←]

12. Kilisede kutsal suyu serpmek için kullanılan şişe, (ç.n.)

[←]

13.2.035.000 frank. (J.V.)

[←]

14.4.070.000 frank. (J.V.)

[←]

15. Bkz. Jules Verne'in *Dünya'dan Ay'a* ve *Ay'ın Çevresinde Seyahat* isimli kitapları.

[←]

16. Pamuk barutu, (ç.n.)

[←]

17. Havan topu mermisi, (ç.n.)

[←]

18. Burada bir hata söz konusudur. Yüzbaşı Nicholl Gun-Club üyesi değildir, metin orijinal haliyle bırakılmıştır, (yhn.)

[←]

19. Kablo yapımında kullanılan kauçuğa benzer bir madde olup, o dönemde protez dolgu maddesi olarak yararlanılmaktadır, (ç.n.)

[←]

20.4.000 metre uzunluğundaki ölçü birimi, (ç.n.)

[←]

21. Punch İngilizcede soytarı anlamına gelir.

[←]

22. Optikte kullanılan ve milimetrenin binde birine eşit olan uzunluk birimi.

[←]

23.(Lat.) Mutlu sığınak, (yhn.)

[←]

24. Kimi siyanürleri belirtmekte kullanılan eski terim, (yhn.)

[←]

25.740 kilometre. (J.V.)

[←]

26. Barbicane kutba ulaşmayı deneyen kâşifler arasında, doksanıncı derecede bayrağını dalgalandırmasına ramak kalan Kaptan Hatteras'ın adını anmayı unutmuştu. Anlaşılacağı gibi söz konusu kaptan hayaliydi. *(Bkz. Jules Verne'in İngilizler Kuzey Kutbu'nda ve Buz Çölü kitapları.)*

[←]

27. Başucu noktası; Güneş'in çıkabileceği en yüksek noktaya ulaşarak çubuğun gölgesini sıfırladığı konumu, (ç.n.)

[←]

28. Bir tiyatro oyununda, bir makine aracılığıyla sahneye inen doğaüstü bir varlık ya da tanrı. Onun inişiyle, son derece elim bir durum, gerçek olamayacak kadar mutlu bir sona ulaşır, (yhn.)

[←]

29.Dört kişiyle oynanan briç'e benzer bir oyun, (ç.n.)

[←]

30.(Lat.) “Ölüyü canlandırmak gerek!” (yhn.)

[←]

31.Sülfürik asit bazlarla şiddetli tepkimeler veren bir asit, (ç.n.)

[←]

32. Tutulum: Bir yıl boyunca Güneş’in gökküresi üzerinde çizdiği çemberin sınırladığı daire, (yhn.)

[←]

33. Nadir: Ayakucu, Dünya’nın merkezine doğru ve düşey doğrultuda yer alan yön. (yhn.)

[←]

34. Paris’ten Petersburg’a bir saniyede ulaşabilmek için gereken hız. (J.V.)

[←]

35.*Ultima ratio:* Son delil, son kitap, (yhn.)

[←]

36.1660’da Paris banliyösünde kurulan akıl hastanesi, (ç.n.)

[←]

37.*Sans dessus dessous*: İşler karışık. *Sens dessus dessous*: Ne altı var ne üstü. Yazar *sans* ve *sens* arasındaki ses

benzetmesini kullanıyor, (yhn.)

[←]

38. Ters askıyla kafanın su ya da atık su dolu bir fıçıya batırılıp çıkarılması, (ç.n.)

[←]

39.Şaşırtıcı: *étonnant* patlayıcı: *détonant* yazar ses benzerliğinden yararlanıyor, (yhn.)

[←]

40. Falkland Adaları. (yhn.)

[←]

41. Mort-Blanc'tan 1000 metre daha yüksek. (J.V.)

[←]

42. Yer'in gölgesi: Yer ve Güneş kürelerine dıştan çizilen teğetlerin oluşturduğu koninin arkada kalan parçası, (ç.n.)

[←]

43.Yıldızlararası alan, (ç.n.)

[←]

44. Olmazsa olmaz, (yhn.)

[←]

45. Tronometre, salınımlarıyla yerkabuğundaki

hareketleri kaydeden bir sarkaç türüdür. Japonya'da olduğu gibi birçok ülkenin maden ocaklarında grizu tehlikesine karşı benzer aygıtlar kullanılmaktadır. (J.V.)

[←]

46. Volapük: 1879'da Konstanz yakınında Litzelstetlen papazı J.M. Schleyer tarafından yaratılan evrensel yardımcı dil. (yhn.)